

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ BÖLÜMÜ
RESİM-İŞ ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI

SANAT EĞİTİMİ VE KAMUSAL SANAT

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Kerem ARDAHAN

ANKARA – 2009

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ BÖLÜMÜ
RESİM-İŞ ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI

SANAT EĞİTİMİ VE KAMUSAL SANAT

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Kerem ARDAHAN

ANKARA – 2009

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Kerem ARDAHAN ‘in “Sanat Eğitiminde Kamusal Sanat başlıklı tezi 30/01/2009 tarihinde, jürimiz tarafından Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Üye(Başkan): Prof. Nur Gökbulut

Üye(Tez Danışmanı): Prof. Şeniz AKSOY

Üye: Yrd. Doç. Dr. Leyla Ercan

ÖNSÖZ

Bu çalışmada her ne kadar Türkiye de kamusal sanat uygulamalarına ya da bu uygulamaların azlığının analizine ayrıntılı olarak girilmediyse de hem kuramsal olarak hem de sanat çalışmalarından örneklerle değinilmiştir. Kamusal sanat projelerinin Türkiye’deki karşılığının yeterli derecede olmadığı söylenebilir. Bunun bu tür sanat projeleri için gerekli maddi imkanların eksikliğinden toplum talebinin zayıflığına kadar çeşitli sebepleri vardır. Sonuç olarak bu araştırmada kamusal sanat uygulamaları bağlamında farklı toplumsal katmanlarla ilişki ve işbirliği içinde projeler üreten çalışmaların sanat eğitimi bağlamında verimliliği analiz edilmeye çalışılmıştır.

Yoğun ve uzun bir süreci kapsayan bu çalışma birçok insanın katkıları ve yardımlarıyla gerçekleşmiştir. Bütün bu süreç boyunca beni yönlendiren fikirleri ve desteğiyle yanımda olan sayın danışmanım ve hocam Prof. Şeniz Aksoy’a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Bu araştırmaya ilk kıvılcımı veren ve böyle bir araştırma yapmam konusunda beni yönlendiren Yıldız Teknik Üniversitesi sanat ve tasarım fakültesi öğretim üyesi Sayın Yrd. Doç. Dr. Zerrin İren Boynudelik’ e içten teşekkürlerimi sunarım. Çalışmamın bir bilimsel araştırma şeklini almasındaki katkılarından dolayı sevgili hocam Prof. Nur Gökbulut’ a, Arş Gör. Canan Demir’e ve Arş. Gör. Veysel Şaylı’ ya teşekkürü borç bilirim.

Projenin gerçekleştirilmesini sağlayan sanatçı Ümit Özbek’e en içten teşekkürlerimi sunarım. Projenin hayata geçirilmesi için zamanından ve iş yeri çalışanlarının disiplininden ödün veren CFT Tekstil a.ş. nin sahibi Cavit Kandemir’e ve proje boyunca içtenlikle çalışmalara katılan işyeri çalışanlarına beni kırmadıkları için ayrıca teşekkür ederim. Bütün hayatım boyunca maddi manevi desteğini esirgemeyen ve hep yanımda olduğunu bütün ruhumda hissettiren babama saygı ve sevgilerimle.

ÖZET

SANAT EĞİTİMİ VE KAMUSAL SANAT

Ardahan, Kerem

Yüksek Lisans, Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Şeniz AKSOY

Şubat, 2009

Bu araştırma Kamusal sanat projelerinin, anakentlerde kamusal sanat projelerine katılan sosyo-kültürel ve ekonomik düzeyi düşük ve ortak sanat alanlarından (müze, galeri, vs.) faydalanamayan kitlelerin sanat eğitimlerine katkılarını incelemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın evreni Ankara’da kamusal sanat projelerine katılan sosyokültürel ve ekonomik düzeyi düşük kitlelerdir. Bu araştırmanın örneklemi ise, bu evren içerisinde Ankara’da Ümit Özbek isimli sanatçının Keçiören CFT tekstil atölyesinde yapmış olduğu kamusal sanat projesine katılan 25 farklı atölye çalışanı oluşturmaktadır.

Örneklem olarak alınan 25 kişiye sanatçı 3 er adet fotoğraf çekirmiştir. Daha sonra sanatçı bu fotoğraflardan yola çıkarak çeşitli çalışmalar yapmış ve bu çalışmalar katılımcıların bulunduğu ortama yerleştirilmiştir. Katılımcıların çalışmaların oluşturulması sürecindeki davranışları ve çalışmaların sergilendiği 1 hafta boyunca eserlere yaklaşımları gözlemlenmiştir. Katılımcıların gözlem formunda proje sürecindeki sanat eğitiminin amaçları kapsamına 33 ana başlık ve 96 alt başlıkta davranış ve yaklaşımları aynı zamanda çekmiş olduğu fotoğrafların sırasıyla değerlendirilmesi sonucunda 3 değer üzerinden puanlanarak sonuca gidilmiştir.

Alt amaçlara uygun sonuçların genel ortalamasına bakıldığında katılımcıların sanat eğitimlerinin amaçları doğrultusunda %29’unun gelişme göstermediği %45,5’inin gelişme gösterebileceği %25,5’inin ise gelişme gösterdiği sonucuna varılmıştır. Araştırma sonucunda katılımcıların gösterdiği gelişme umut verici bulunmuştur. Araştırmanın sonucu olarak. Kamusal sanat projelerinin, anakentlerde bu projelere katılan sosyo-kültürel ve ekonomik düzeyi düşük ve ortak sanat alanlarından (müze, galeri, vs.) faydalanamayan kitlelerin sanat eğitimine katkısı vardır yargısına varılmıştır.

ABSTRACT

ART EDUCATION AND PUBLIC ART

Ardahan, Kerem

Graduate, The Main Discipline of the Painting Teaching

Thesis Consultant: Prof. Şeniz AKSOY

This study was carried out with the purpose of researching the contributions of the arts projects to the arts education of the masses living in metropolitan areas who have a low socio-cultural and economic level and cannot benefit from the areas of arts (e.g. museums, galleries, etc.). The universe of the research was the masses with low socio-cultural and economic levels who have participated in the public arts projects in Ankara. And the sampling of the study comprised the employees of 25 different workshops who participated in the public arts project carried out by Ümit Özbek in CFT textile workshop in Keçiören, Ankara.

The artist had each of the 25 people who were chosen as the sampling take three photographs. Then the artist carried out various works based on these photographs and placed these works in the environment which the participants were in. The behaviors of the participants during the process of creating the works and their approaches toward the works during the one-week period when the works were exhibited were observed. The results were obtained by means of the observation forms of the participants by which a scoring out of 3 points was made by evaluating their behaviors and approaches under 33 main titles and 96 sub-titles and the photographs taken by them.

When the general average of the results which are in accordance with the subpurposes are considered, it was found out that 29 % of the participants couldn't have shown any improvement in the direction of the purposes of the arts education, 45.5 % had the potential for development, and 25.5 had shown improvement. At the end of the study, the development realized by the participants was considered to be promising. And the judgment reached at the end of the study was that public arts projects had a contributory effect on the arts education of the masses living in metropolitan areas who have low socio-cultural and economic levels and cannot benefit from the public arts areas (museums, galleries, etc.).

İÇİNDEKİLER

Sayfa

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	i
ÖNSÖZ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR LİSTESİ.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	ix

BÖLÜM I

1. GİRİŞ	1
1.1. Problem	1
1.2. Amaç	2
1.2.1. Alt Amaçlar.....	2
1.3. Önem.....	4
1.4. Varsayımlar	4
1.5. Sınırlılıklar	5
1.6. Tanımlar	5

BÖLÜM 2 SANAT EĞİTİMİ KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Sanat Eğitimi.....	7
2.1.1. Sanat Yoluyla Eğitim.....	9
2.1.2. Sanat Eğitiminin Amaçları.....	11
2.1.3. Geniş Kapsamlı ve Çok Amaçlı Sanat Eğitimi.....	14

BÖLÜM 3 KAMUSAL SANAT

3.1. Kamu.....	16
3.2. Kamusal Alan.....	17
3.2.1.. Kamusal Alan Tanımı.....	17
3.4.2. Kamusal Alanın Temel Nitelikleri.....	21
3.4.3. Kamusal Alan- Kent İlişkisi.....	24
3.4.4.Sanat Terminolojisinde kamu.....	27
3.2. Sanat.....	29
3.2.1. Sanatın Müze ve Galerilerin Dışına Çıkma Eğilimi.....	32
3.5. Kamusal Sanat.....	34
2.5.1. Kamusal sanat projeleri,.....	40
2.5.2. Yeni Tip Kamusal Sanat	44

BÖLÜM 4 TÜRKİYE’DE ANAKENTLERDE YAŞAYAN SOSYO-EKONOMİK VE KÜLTÜREL OLANAKLARDAN FAYDALANAMAYAN KİTLELER

2.7.1. Kente Göçle Gelenlerin Sosyo-Kültürel Yapısı.....	47
2.7.2. Kırsal Alanda Mevcut Olan Kültürlerin Ve Değerlerin Kent Değerleriyle Çatışması.....	48
2.7.3. Ekonomik Yetersizlik	48
2.7.4. Eğitim Düzeyinin Düşüklüğü.....	49
2.7.5. Göç Edenlerin Dışlanması:.....	50

BÖLÜM 5

3. YÖNTEM.....	51
3.1. Araştırmanın Modeli	51
3.2. Evren ve Örneklem	51
3.3. Verilerin Toplanması	52

3.4. Verilerin Analizi	53
------------------------------	----

BÖLÜM 6

4. BULGULAR VE YORUMLAR.....	54
6.1.KATILIMCILARIN SOSYO-KÜLTÜREL PROFİLİ.....	54
6.1.1.Katılımcıların Kişisel bilgileri.....	54
6.1.2.Katılımcıların Sosyo-Ekonomik Durumları.....	57
6.1.3.Katılımcıların Sosyo-Kültürel Durumları.....	59
6.2.PROJENİN ETKİLERİ	63

BÖLÜM 7

5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	93
7.1.SONUÇLAR.....	93
7.2. ÖNERİLER	97
KAYNAKÇA.....	100
EKLER.....	104

KISALTMALAR LİSTESİ

DPT : Devlet Planlama Teşkilatı

DİE : Devlet İstatistik Entitüsü

TDK : Türk Dil Kurumu

Çev. : Çeviren

Bkz. : Bakınız

Ed: Editör

s. : Sayfa

S. : Sayı

TABLÖLER LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1: Katılımcıların Doğum Yerleri.....	54
Tablo 2 : Cinsiyetlerine Göre Katılımcı dağılımı.....	55
Tablo 3: Katılımcıların Medeni Hali.....	55
Tablo 4: Katılımcıların yaşadığı yerler.....	56
Tablo 5: Katılımcıların eğitim durumları.....	57
Tablo 6: Katılımcıların yaşadıkları evin kime ait olduğu bilgisi.....	57
Tablo 7: Katılımcıların aylık harcama tutarları.....	58
Tablo 8: Katılımcıların aylık gelir durumu.....	58
Tablo 9: Katılımcı ailelerinde sanatla ilgilenen fertlerin varlığı.....	59
Tablo 10: Katılımcıların takip ettiği gösteri sanatları.....	59
Tablo 11: Katılımcıların gösteri sanatlarını takip etme sıklığı.....	60
Tablo 12: Katılımcıların güncel olayları takip ettikleri iletişim kaynakları.....	61
Tablo 13: Katılımcıların gazete okuma sıklığı.....	61
Tablo 14: Katılımcıların sergileri takip etme oranları.....	62
Tablo 15: Katılımcıların müze ziyaretinde bulunma oranları.....	62
Tablo 16: Katılımcıların eleştirel düşünme davranışlarındaki gelişmeler.....	63
Tablo 17: Katılımcıların yaratıcı düşünme davranışlarındaki gelişmeler.....	65
Tablo 18: Katılımcıların araştırma davranışlarındaki gelişmeler.....	67
Tablo 19: Katılımcıların sanat aracılığıyla iletişim kurma davranışlarındaki gelişmeler.....	69
Tablo 20: Katılımcıların problem çözme ve karar verme davranışlarındaki gelişmeler.....	71
Tablo 21: Katılımcıların estetik algının geliştirilmesi- kurgu oluşturma davranışlarındaki gelişmeler.....	73
Tablo 22: Katılımcıların sorumluluk alma- liderlik etme davranışlarındaki gelişmeler.....	75
Tablo 23: Katılımcıların farklılıklara saygı gösterme davranışlarındaki gelişmeler.....	77

Tablo 24: Katılımcıların değişim gösterme davranışlarındaki gelişmeler.....	78
Tablo 25: Katılımcıların neden – sonuç ilişkisi kurma davranışlarındaki gelişmeler.....	80
Tablo 26: Katılımcıların değişiklikleri ve benzerlikleri ayırt etme davranışlarındaki gelişmeler.....	81
Tablo 27: Katılımcıların karşılıklı etkileşim kurma davranışlarındaki gelişmeler....	82
Tablo 28: Katılımcıların girişimcilik davranışlarındaki gelişmeleri.....	84
Tablo 29: Katılımcıların bilgi teknolojilerini kullanma - materyal kullanma .davranışlarındaki gelişmeler.....	85
Tablo 30: Katılımcıların milli, manevi ve evrensel değerlere duyarlı olma davranışlarındaki gelişmeler.....	87
Tablo 31: Katılımcıların estetik yaşam kültürü edinme davranışlarındaki gelişmeler.....	88
Tablo 32: Katılımcıların sorumluluk alma davranışlarındaki gelişmeler.....	90
Tablo 33: Katılımcıların görsel okuma – mekan algılama davranışlarındaki gelişmeler.....	92

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

1.1. Problem

21. yüzyılın henüz tanımlanmamış istemleri karşısında hazırlıklı olabilmek adına sanatta ve düşüncede, bilimde ve teknikte yaratıcı öğrenci, yaratıcı insan yetiştirmek için sanat eğitiminde yeni yaklaşımlara ihtiyaç duyulmaktadır.

İnsan hayatında, yaşama ve evrene ilişkin deneyim ve birikimler, insanın çevresini, olayları algılamada önemli bir paya sahiptir (Gökay, 1998).

Günümüz eğitim sisteminden beklenen sadece belirli bilgi ve becerilerin öğrencilere aktarılması değildir. Bunlardan daha da önemlisi değişik sentezlerle farklı ürünler ortaya koyabilme yeteneğinin geliştirilmesi, kazanılanların gerektiği zaman ve gerekli yerde kullanılabilmesinin özendirilmesidir. Dünyaya geniş bir perspektifle bakabilmek, algılayabilmek ve bunun için gerekli davranışları edinebilmenin bir yolu da sanattan geçmektedir.

Sanat eğitimi konusu, sadece ülkemizde değil; bütün dünyada üzerinde tartışılan, her gün mevcut sistemlerin daha da pekiştirilerek yeni yaklaşımlarla ele alınmaya çalışılan bir alandır (Arda 2000). Herkes sanatçı olmak zorunda değildir ancak çağdaş dünyanın bir gereği olarak herkes sanattan bir parça anlamak zorundadır.

Bugün kuramların uygulanmaya konmasındaki yetersizlik, sanat eğitiminin kültürel gelişmemizdeki etkisini en aza indirmiştir. Bunun sonucunda da gün

geçtikçe çirkinleşen bir çevre, düzeysiz bir kültür ortamı, beğeniden yoksun, kendine ve geleceğe güvensiz, yeniliğe, güzelliğe kapalı bir toplum oluşmuştur. (Arda 2000)

İnsan, kalıtımla getirdiği birtakım güçlüklerini kültürlenerek geliştirebilen ve yeni kültürel değerler oluşturabilen bir canlıdır.

Bir çocuğun yaşadığı fizikî ortamın; dil gelişimi, yetiştirme tarzı gibi konuların çevresinin etkilerinin kültürel özelliklerini etkilemesi kaçınılmazdır. Birçok ülkede olduğu gibi ülkemizde de kentleşme sürecinde göç nedeniyle anakentlerdeki yığılma çağımızın önemli sorunlarından bir diğeridir.

Göçle büyüyen az gelişmiş toplum kentlerinde, modern sektörlerde istihdam imkanı olmadığı zaman yoksulluk kültürü ortaya çıkmaktadır. Bu kesimin bir yoksulluk kültürüne sahip olduğunu ve koşullar değiştikçe bunalımlı ve sadece anlık yaşamaya önem verdikleri, geleceğe ise önem verilmediği görülür Böyle yoksulluk kültürü çerçevesinde yetişen çocuklar çok defa dağılmış aile ve şiddet çerçevesinde yaşamaktadırlar. Eğitim şanslarını da kullanamazlar. Bu yapı dışarıdan bir müdahale ile değiştirilmedikten sonra kuşaktan kuşağa aktararak sağlamlaşır (Kıray 1982).

1.2. Amaç

Bu araştırmanın amacı, kamusal sanat projelerinin, anakentlerde kamusal sanat projelerine katılan sosyo-kültürel ve ekonomik düzeyi düşük ve ortak sanat alanlarından (müze, galeri, vs.) faydalanamayan kitlelerin sanat eğitimlerine olumlu etkileri var mıdır? Sorusuna cevap aramaktır.

1.2.1. Alt Amaçlar

Araştırmada, amaç cümlesinde belirtilen konunun aydınlatılabilmesi için alt amaçlar olarak aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1- Anakentlere kamusal sanat projelerine katılan sosyo-kültürel ve ekonomik düzeyi düşük ve ortak sanat alanlarından (müze, galeri, vs.) faydalanamayan kitlelerin sanat eğitimi kapsamında;

- 1.a. Eleştirel düşünme
- 1.b. Yaratıcı düşünme
- 1.c. Araştırma
- 1.d. Sanat aracılığıyla iletişim kurma
- 1.e. Problem çözme ve karar verme
- 1.f. Estetik algının geliştirilmesi- kurgu oluşturma
- 1.g. Sorumluluk alma- liderlik etme
- 1.h. Farklılıklara saygı gösterme
- 1.i. Değişim Gösterme
- 1.j. Neden – sonuç ilişkisi kurma
- 1.k. Değişiklikleri ve benzerlikleri ayırt etme
- 1.l. Karşılıklı etkileşim kurma
- 1.m. Girişimcilik
- 1.n. Bilgi Teknolojilerini Kullanma - Materyal Kullanma
- 1.o. Çevre ve doğa bilinci oluşturma
- 1.p. Milli, manevi ve evrensel değerlere duyarlı olma
- 1.r. Estetik yaşam kültürü edinme
- 1.s. Sorumluluk alma
- 1.t. Görsel okuma - mekan algılama davranışlarında gelişme var mıdır?

2- Sosyo-kültürel, ekonomik düzeyi düşük ve ortak sanat alanlarından (müze, galeri, vs.) faydalanamayan kitlelere sanat eğitimi açısından yararlı olabilecek kamusal sanat projeleri geliştirilebilir mi?

1.3. Önem

Günümüz anakentlerinin ortak noktalarından birisi de birbirinden farklı sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi düşük grupları içermesidir. Bu gruplarının anakentlerde oluşmasının çeşitli sosyolojik sebepleri vardır. Birçok büyük kentte de bu gruplar toplumun sanat eğitimi açısından ve sanatsal açıdan ortak alanlarından yeterli derecede faydalanamamışlardır.

Sanatsal üretimin artık bir süreç olarak görülmesi gereken günümüzde, bu sürecin, izleyici yanını dikkate alarak, sanatçı ve izleyicinin hangi süreç içinde ve nasıl bir etkileşim ile karşı karşıya geldiklerini değerlendirmek gerekmektedir.

Kamusal alanlarda kamu için/kamu ile birlikte üretmek ise, özellikle sanatçı-sanat nesnesi (eğer olacak ise) ve izleyici arasındaki boşluğu ortadan kaldıracak, aynı zamanda da onların sanat eğitimini yine sanatın kendisi aracılığıyla üstlenebilecektir.

1.4.Varsayımlar

1- Kamusal sanat çalışmalarına katılan kişilerin görüşme sorularına içtenlikle cevap vereceği varsayılmaktadır.

2- Daha önce kamusal sanat projeleri yapmış olan sanatçılardan elde edilen veriler gerçeği yansıtmaktadır.

3- Araştırmada seçilen örneklem grubu, araştırmanın evrenini temsil etmektedir.

4- Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının ve verilerin analizi yönteminin istenilen bilgiyi elde etmede geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmıştır.

1.5.Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1- Ankara’da yaşayan sosyo-ekonomik veya kültürel olanaklardan faydalanamayan insanlarla sınırlandırılacaktır.

2- Kamusal sanat projelerine katılan insanlarla sınırlandırılacaktır.

3- Kamusal sanat ve yeni kamusal sanat konusunda bilgilerle.

4- Metropollerde yaşayan ve kamusal sanat projelerine katılan sosyo ekonomik ve kültürel düzeyi düşük insanların sanata yaklaşımları, kamusal sanatla galerilerde gördükleri sanat arasında gözlemledikleri farklar, eğitim durumları, aile durumları, sosyal statü ve rolleri meslekleri, sanattan beklentileri ve kamusal sanat projelerine katıldıktan sonra düşünceleri konusunda alınacak bilgilerle sınırlıdır.

1.6.Tanımlar

Kamu: (T.d.k.2008)’na göre kamu; “Halk hizmeti gören devlet organlarının tümü. Bir ülkedeki halkın bütünü, halk, amme” olarak tanımlanmıştır

Kamusal alan: Kamunun ortak kullanım alanlarıdır.

Kamusal alanlar hangi kültürden, hangi dinden ve hatta hangi sosyal statüden olursa olsun, her bireye sunulmuş ve veya açılmış alanlardır.(Gökgür 2008).

Kamusal sanat projesi: İngilizce public-art kavramından gelmektedir. Son yıllarda kamusal alanda sanat tanımı genellikle günlük hayatın yoğun olduğu ve kamuya ait olan açık veya kapalı alanlardaki heykel ya da enstalasyonlar olarak kabul görüyordu. Yeni tip kamusal sanatta ise sanatın üretim sürecine de izleyicinin

kendisi katılabilmektedir. Örneğin, fabrika işçileriyle birlikte yapılan fotoğraf çalışması.

Enstalasyon: Geleneksel sanat eserlerinin aksine, çevreden bağımsız bir sanat nesnesi içermeyip belirli bir mekan için yaratılan, mekanın niteliklerini kullanıp irdeleyen ve izleyici katılımının temel bir gereklilik olduğu sanat türüdür. Kapalı veya açık mekanlarda yapılabilir. Günümüz enstalasyonlarında günlük ve doğal malzemelerin yanı sıra video, ses, performans, bilgisayarlar ve İnternet gibi yeni mecralar da kullanılmaktadır. Önceleri radikal bir sanat yaratım biçimi olarak çıkan yerleştirme sanatı, 1980'lerden itibaren müzeler ve galeriler tarafından tamamen kabul görmüş, 20. yüzyıl sonlarında baskın sanat türü olmuş ve hala da bu özelliğini korumaktadır.

Müzakere: Bir konuyla ilgili fikir alışverişinde bulunma, oylasma (T.d.k.2008).

Metropol(Anakent): İç içe geçmiş büyük kentlerden ve banliyölerden oluşan, çevreye ve ülkeye göre kültür ve ekonomi yönünden en gelişmiş olan merkez şehir.

BÖLÜM 2

2. SANAT EĞİTİMİ KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Sanat Eğitimi

Sanat eğitimi, kişinin duygu, düşünce ve izlenimlerini anlatabilmek, yetenek ve yaratıcılığını estetik bir seviyeye ulaştırmak amacıyla yapılan eğitim faaliyetlerinin tümüdür. (tr.wikipedia.org.2008)

Sanat eğitimi, eğitim ile sanatın bir araya gelerek oluşturduğu bir alandır. Doğumla başlar, çevreyle ilk tanışma, görme, algılama bilgilenme, düşünme, tasarlama, yorumlama, ifade etme ve eleştirme davranışları, edinilir. Sanatçı yetiştirmeye değil; yetiştirmek durumunda olduğu her kişiyi, yaratıcılığa yönlendirip, onun bilgisel, bilişsel, duygusal ve duygusal eğitim ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir. Yaratıcı güç ve potansiyelleri eğitmek, estetik düşünce ve bilinci örgütlemek için çalışır. (Arda 2000)

Bilim ve teknolojinin hızla ilerlediği günümüzde çağı yakalamanın tek yolu yapıcı, yaratıcı ve eleştirel düşünme yeteneğine sahip nesiller yetiştirmek ile mümkündür. Toplumsal, bilimsel ve ekonomik değişimler hızla ilerlerken gittikçe karmaşıklaşan bir toplum yapısı ortaya çıkmaktadır.

Çağımızın henüz öngörülemeyen beklentileri karşısında hazırlıklı olabilmek adına sanatta, bilimde ve teknikte çağını yakalayabilen insanlar yetiştirmek için sanat eğitiminde yeni yaklaşımlara ihtiyaç duyulmaktadır.

İnsan hayatında, yaşama ve evrene ilişkin deneyim ve birikimler, insanın çevresini, olayları algılamada önemli bir paya sahiptir. (Gökay, 1998)

Günümüz eğitim sisteminden beklenen sadece belirli bilgi ve becerilerin öğrencilere aktarılması değildir. Bunlardan daha da önemlisi değişik sentezlerle yeni ve farklı ürünler ortaya koyabilme yeteneğinin geliştirilmesi, kazanılanların gerektiği zaman ve gerekli yerde kullanılabilme becerisine sahip bireyler yetiştirmektir. Dünyaya geniş bir perspektifle bakabilmek, algılayabilmek ve bunun için gerekli davranışları edinebilmenin bir yolu da sanattan geçmektedir.

Sanat eğitimi konusu, sadece ülkemizde değil; bütün dünyada üzerinde tartışılan, her gün mevcut sistemlerin daha da pekiştirilerek yeni yaklaşımlarla ele alınmaya çalışılan bir alandır (Arda 2000). Ayrıca herkes sanatçı olmak zorunda değildir fakat çağdaş dünyanın bir gereği olarak herkes sanattan bir parça anlamak zorundadır.

Sanatsal yaratma eylemi incelendiğinde, üç temel aşamadan oluştuğu görülür. Bu aşamalar sanat eğitiminin de temel aşamalarıdır.

Sanat eğitiminin amaçları saptanırken, sanatın, bireyin sanatsal ve kültürel gereksinimlerine olan katkısı dikkate alınmalıdır. Bu açıdan bakıldığında, sanatın yapısındaki aşamalar sanat eğitimi için de geçerlidir. Bunlar;

- Bilgilenme aşaması
- Yaratıcı düşünme aşaması
- Sanatsal anlatım aşamasıdır.

Sanat eğitimi bu üç aşaması ile bireyi zihinsel, duyuşsal, duygusal, ruhsal, sosyal, bedensel tüm özellikleri ile kavramakta; bu aşamaları yaşayan birey, birçok önemli, olumlu davranışı kazanırken, estetik bir kişilik de geliştirmiş olmaktadır.

Özetle sanat eğitimi, yaratıcılığın ön planda tutulduğu, eleştirel düşünmenin geliştirildiği, her öğrencinin kişisel gelişimi ve eğilimleri doğrultusunda yönlendirilmeye çalışıldığı bir eğitim çeşididir.

Bugün kuramların uygulanmaya konmasındaki başarısızlık, sanat eğitiminin kültürel gelişmemizdeki etkisini en aza indirmiştir. Bunun sonucunda da gün geçtikçe çirkinleşen bir çevre, düzeysiz bir kültür ortamı, beğeniden yoksun, kendine ve geleceğe güvensiz, yeniliğe, estetiğe kapalı bir toplum oluşmuştur. Bu durum sanat eğitimi toplulumuz için her zamankinden daha önemli ve zorunlu kılmaktadır.

2.1.1 Sanat Yoluyla Eğitim

2. Dünya Savaşı sonrası değişen toplum koşullarında sanat eğitiminin işlevi de değişmekteydi. Savaşa katılan toplumlarda görülen çöküntüyü onarmak bir başka yönden hızla endüstrileşen toplumlarda yabancılaşmayı, parçalanmayı önlemek için sanatı kimi işlevlerinde yararlanılmak istenmekteydi(Kırıçoğlu 2005). Bu durumda H.Read'in öncülüğünü yaptığı sanat yoluyla eğitim görüşleri ortaya çıkmıştır. Read'in sanat yoluyla eğitim görüşünün temel ilkeleri özetle şöyledir:

- İnsan doğasında bulunan bütünleyici estetik nitelik
- Estetik olarak nitelikli formların yapısından kaynaklanan bütünleyici özellik.
- Sanat deneyiminin ve yaratıcı etkinliklerin organik, bütünleyici yapısı ve süreci.

Bütün bu özellikler yaratıcı bir etkinlik olarak sanat deneyimi içinde bir araya gelerek kişinin bir bütün olarak gelişimini güçlendirir.

Herbert Read'in sanat yoluyla eğitim kuramı kendi sözleriyle şöyledir: “Bir insanda gelişme ancak görülebilir ya da işitilebilir simgelerin anlatımı yoluyla olur. Eğitim böylece bir anlamda bu anlatım biçimlerinin geliştirilmesidir. Bu da çocuğa ve yetişkine nasıl devinimler yapacağını imgeler, sesler, araçlar ve kullanım nesneleri yaratacağının öğretilmesidir. Bir insan eğer bütün bunları yapabiliyorsa, işte o insan tam olarak eğitilmiş insandır” (Read, 1923; Aktaran Kırıçoğlu, 2005).

Bu ilkeler ışığında sanat eğitiminden beklenenler ise şöyle sıralanır:

- Kişi yaptığı her işte, hangi meslekte olursa olsun duyularla kazandığı deneyimleri, ussal olarak işlemleyerek bir anlatım formuna dönüştürebiliyorsa ve bu davranışın çevresiyle sürekli uyum içinde sürdürüyorsa sanatçıdır.
- Eğitimin amacı birey açısından, toplum açısından bu uyumu sağlamaktır. Bu uyumu en iyi sağlayacak sanat olduğuna göre sanat eğitimi eğitimin temeli olmalıdır.
- Sanat yoluyla eğitim bütün sanatları kapsar. Dahası, yaşam kendi başına bütün yaşamsal ve gizemli kaynaklarıyla zaten estetikdir. Görmek ve bu kaynağı sanat yoluyla yaşamak gerekir.

Sanat yoluyla eğitim kuramında Read hiçbir zaman kişi, iyi sanat eğitimi alırsa aynı zamanda iyi bir mühendiste olur dememiştir.

Sanat eğitimini aynı yıllarda etkilemiş bir başka güçlü isim “Schaefer Simmern”dir. Simmern sanatsal yetilerin açılımı adlı kitabında şöyle der: “... Mademki sanatsal nitelikte biçimlendirilmiş her nesne yaratıcısının etkisiyle bir

düzen, denge sergiler, denilebilir ki, sanatsal bir yapıtta aynı denge ve düzen etkisini çevrede ve yaratıcının kendisi üzerinde gösterir”. Öyleyse, bir toplumda gizli kalmış sanatsal yetilerin ortaya çıkışı genelde eğitsel bir etmendir. Bu eğitim süreci içinde uzman yetiştirmekten çok dengeli ve tam insan yetiştirmek tek amaç olmalıdır (Simmern, 1961; Aktaran Kırıçoğlu, 2005).

O halde sanat eğitiminin salt hedefi sanatçı yetiştirmek ya da estetik görüş kazandırmak değil, aynı zamanda kişisel, sosyal ve mesleki gelişime de katkıda bulunmaktır.

2.1.2.Sanat eğitiminin amaçları

Görsel sanatlar eğitiminin kendi alanında yeterli işlevlere hizmet etmesi gerekiyor ise bu eğitimi alan her birey şu soruları anlamayı geliştirmelidir:

Sanat nedir?

Sanatçı hangi araçları kullanır ve nasıl çalışır?

Geleneksel, popüler ve klasik sanat biçimleri bir başkasını nasıl etkiler?

Sanat benim ve toplum için neden önemlidir?

Bu soruların cevaplarını arayan kişiler aslında her bir sanat disiplininin özü ve onu canlandıran bilgi ve beceriler hakkında bir anlayış geliştirirler.

Görsel sanatlar eğitimi, tüm bireyleri daha çocukluklarından başlayarak kültürel açıdan yetiştirdiği; sezgileri, akıl yürütmeyi, hayal kurma ve beceriyi doğru bir şekilde geliştirirken, çok ve çeşitli bir okuryazarlığı basamak basamak inşa ettiği için yararlıdır. Görsel sanatlar eğitimi aynı zamanda algılama ve düşüncenin çok çeşitli yollarını, temellerini öğretmek öğrencilere yardım eder. (Özsoy, 2003)

2008 yılında ortaya çıkan Görsel Sanatlar (İlköğretim 1–8 sınıf) Öğretim Programı ve

Kılavuzunda görsel sanatlar dersimin amaçlarını bireysel ve toplumsal, algısal, estetik ve teknik amaçlar olarak dört gruba ayırmıştır.

a. Bireysel ve toplumsal amaçlar

1. Öğrenciye yaşamı ve doğayı gözlemlene duyarlılığı kazandırmak,
2. Öğrenciye seçme, ayıklama, birleştirme, yeniden organize etme becerileri kazandırmak; analiz ve sentez yeteneği ile eleştirel bakış açısını geliştirme,
3. Öğrencinin yeteneklerini fark etmesini, kendine güven duygusu kazanmasını ve kendini geliştirmesini sağlamak,
4. Öğrencinin görsel biçimlendirme yolları ile kendini ifade etmesini sağlamak,
5. Öğrencinin ilgisini, bu alandaki çeşitli kaynaklarla besleyebilmek (müze, galeri, tarihi eser vb.),
6. Öğrencinin her alanda kullanılabilecek yaratıcı davranışlar geliştirmesini sağlamak,
7. Öğrencinin ulusal ve evrensel sanat eserlerini ve sanatçıları tanımasını sağlamak,
8. Ulusal ve evrensel değerleri tanıyabilme ve anlayabilme bilincini kazandırmak,
9. Geçmişten günümüze miras kalan sanat eserlerinden haz alma ve onur duyma hassasiyetini kazandırmak,
10. İş birliği yapma, paylaşma, sorumluluk alma, kendi işine saygı duyduğu kadar başkalarının işine de saygı duyma bilinci ve duyarlılığı kazandırmak,
11. Öğrencinin ruh sağlığını koruma, iç dünyasını anlatma, duygusal tepkilerini ortaya koyma ve bedenine saygı duyma bilincini geliştirmesini sağlar,
12. Öğrenciye aklını, duygularını, zevklerini sorgulama bilinci kazandırmaktır.

b. Algısal amaçlar

1. Öğrencinin algı birikimini ve hayal gücünü geliştirmek,

2. Öğrencinin görsel algı ve birikimlerini sanatsal anlatımlara dönüştürebilmesine imkan tanımak,

3. Öğrencinin birikimlerini başka alanlarda kullanabilme becerisini geliştirmek,

4. Öğrenciye bilgiyi ve birikimini sanatsal uygulamaya dönüştürme yeteneği kazandırmak,

5. Öğrenciye yeni durumlar karşısında özgün çözümler geliştirme becerisi kazandırmaktır.

c. Estetik amaçlar

1. Öğrencinin, sanatın ve sanat eserlerinin her zaman önemsenecek birer değer olduğunu kavramasını sağlamak,

2. Öğrenciye geçmişten günümüze miras kalan sanat eserlerinden ve doğadan haz alma, onlarla gurur duyma ve onları koruma bilincini kazandırmak,

3. Öğrenciye görsel sanatlar sevgisi ve bu sevgiyi hayatının her alanında yansıtabilme, bunu davranış biçimi haline getirebilme yeterliliği kazandırmak,

4. Öğrenciye, doğadan seçtiği veya insan eli ile üretilen nesneleri estetik birikimini kullanarak değerlendirme bilincini kazandırmak,

5. Öğrenciye kendini ifade edebilmede estetik değerlerden yararlanma yeteneği kazandırmaktır.

d. Teknik amaçlar

1. Öğrenciye her türlü araç-gereci kullanarak görsel anlatım diline dönüştürme isteği ve kullanma becerisi kazandırarak kendini geliştirmesini imkan tanımak,

2. Öğrenciyi değişik tekniklerle elde edilen sonuçların etkilerini sezdirebilmek ve öğrencilerin farklılıklardan zevk alabilmelerini sağlamak,

3. Öğrenciye farklı tekniklerin getireceği anlatım zenginliğinin farkına vardırabilmek,

4. Öğrenciye kullandığı tekniklerin dışında yeni teknikler arama isteği ve cesareti kazandırmak,

5. Öğrenciye, amacına uygun malzemeyi seçme, malzemeden anlam çıkarma becerisi kazandırmak,

6. Öğrenciye kendini ifade etme sürecinde çıkacak sorunlara teknik çözümler üretebilme becerisi ve güveni kazandırmaktır.

Sanat eğitiminden amacımız, bireyin gelecekte sanatçı olmasını sağlamak değil, geleceğin çağdaş uyumlu insan olarak, araştırmacı, yaratıcı, uygulayıcı, etkin bir kişilik geliştirmesini ve sanatsal yaşamdan daha çok pay almasını sağlamaktır. Sanat eğitimi almış bir kişi sunmayı, giyinmeyi, süslenmeyi, konuşmayı, yürümeyi daha iyi bilir. Sanat eğitimi; güzelliği hissetme, güzelliğe bakma, güzelliği bulma, güzelliği sevmek, güzeli koruma konusunda davranış geliştirir. Sanat eğitimcisi ve sanat eğitimi almış kişiler, insanlarda var olan bu özelliklerin ortaya çıkmasına yardımcı olmalıdır(Şahin,1993).

Tarihsel gelişim içinde toplumlar değişimler, kültürel, bilimsel ve teknolojik gelişmelerin yanı sıra, en az onlar kadar etkili olan siyasal gelişmeler, çeşitli batı toplumlarının eğitim politikaları içinde, sanat eğitimi siyasalarını da etkilemiş, durum ve koşullara göre sanat eğitiminde kimi zaman sanata, sanatın kendisine ağırlık verilmiş; kimi zaman da eğitsel erek ve amaçlar ön plana çıkıp, kişilik gelişimi ve insanın eğitilmesi önem kazanmıştır (San, 1984).

Sonuç olarak;

Sanat eğitimi, öncelikle kişilerin sanatsal ve estetik açıdan gelişimini sağlar. Daha sonra içinde bulunduğu toplumun kültürel gelişimine katkıda bulunur, bu doğrultuda bireysel gelişimden ulusal gelişime doğru yayılarak genişleyen bir olgudur.

2.1.3. Geniş Kapsamlı ve Çok Amaçlı Sanat Eğitimi

Sanat dersleri tarihsel süreç içerisinde bir yönüyle ürüne yönelik göz ve elin uyumunu amaçlayan beceri öğretiminden, sezgi, duyarlılık, yaratıcılık ağırlıklı özgür anlatıma yönelirken sanatın öğretimi de yerini çok amaçlı bir sanat eğitimi görüşüne bırakmıştır.

Sanat eğitimi; kişiye estetik yargı yapabilme konusunda yardımcı olmayı amaçlarken, yeni biçimleri hissedip, heyecanlarını doğru biçimlerde yönlendirmeyi öğretir. Demek ki sanat eğitimi, sanatçı yetiştirmeyi değil, yetiştirmek durumunda olduğu her kişiyi yaratıcılığa yöneltip, onun bilgisel, bilişsel, duyuşsal ve duygusal eğitim ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir (Yolcu, 2004).

Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yöntemi, öncelikle ilköğretim sınıflarında geliştirilen ve aynı zamanda yetişkin eğitiminde, yaşam boyu eğitimde ve sanat müzelerinde kullanılmak için düzenlenen kapsamlı öğrenme ve öğretme yaklaşımıdır. O, bilgiyi birkaç şekilde elde etme ve özellikle sanatı uygulama, sanat eleştirisi, sanat tarihi ve estetik gibi alanlardan elde etmek için oluşmuştur (Dobbs, 1998)

Bu yöntemle birlikte kişilerin sadece sanatsal yaratıcılıklarının zenginleştirilip geliştirilmesiyle yetinilmemesi, aynı zamanda görsel sanatların çeşitli kültürel ve tarihi çevreyle olan ilişkilerinin kavratılmasına yönelik donanımlarının geliştirilmesinin önemi ortaya çıkmıştır.

Sanat eğitimi becerileri geliştirmeyi amaçlamaktan uzaklaştıktan sonra amaç yelpazesi boyut değiştirmiştir. Duyuların eğitimi, anlatım, düş gücü ve yaratıcılığın gelişmesi amaçlar içinde yer almıştır.

Ancak, sanatın okul programlarında istenen yeri almasında bu amaçlarda yeterli görülmez. Giderek sanat dersi programların bir süsü gibi görülmeye başlanır. Dahası, öğretim eksikliği programlarda yer alan o büyük amaçlarında tam gerçekleşmesini engeller ve bireylerde istenen davranışlar gelişemez. Bu nedenle sanatın işlevi daha da genişletilir. (Kırıçoğlu, 2005).

Amerika’da “Owattona projesi” adı altında sanatın yaşama geçirilmesi yolunda bir adım atılarak sanat eğitimi tarihinde önemli bir gelişme kaydedilmiştir. Projenin amacı; sanatı yaşama geçirmek, sanatı müze ve galerilerin dışına çıkarıp halka götürmek, bir toplumun bireyleri arasında ortak bir estetik yargı geliştirmek olarak özetlenebilir.

Projenin ilk yöneticisi Melvin Haggarty, “sanatın eğitim programlarının hafifsenen, salt kültürel inceliği sağlayan bir alan olmaktan çok bir yaşam biçimi olması gerektiğini” savunur. (Saunders, 1985) (Aktaran Kırıçoğlu, 2005).

BÖLÜM 3

KAMUSAL SANAT

3.1.Kamu

(T.d.k.2008)'na göre kamu;

- Halk hizmeti gören devlet organlarının tümü.
- Bir ülkedeki halkın bütünü, halk, amme.

Olarak tanımlanmıştır

Kişisel ve kamusal olan arasındaki ayrım, 18. yüzyıldan çok daha eskilere dayanmakla birlikte, 18. yüzyılın başından itibaren modern kullanımına benzer bir içerik kazanmaktadır: "Kamu" sözcüğü, aile ve yakın arkadaş kesimlerinden farklı, çok çeşitli insanları içine alan, tanıdıklardan ve yabancılardan oluşan bir alanı kapsamaktadır. (Sennet 1994)

Türkiye’de kullanım biçimleri açısından “kamu” iki ana anlama gelmektedir.

Birincisi; kamu, devleti ifade etmektedir. Mesela kamu görevi denildiğinde de devlet hizmeti (görevi) anlaşılmaktadır.

İkinci anlamıyla ise “kamu”, halkın genelini ifade eder. Mesela, kamu düzeni toplum düzeni anlamındadır; kamu malları ise topluma ait olan yol gibi malları ifade eder. Bu anlamda kamu devletten farklı bir varlığı ifade etmektedir.

3.2.Kamusal alan

3.2.1.Kamusal alan tanımı

Kamusal alan 16. yy da Latince “publicus” yani “herkesle” ilgili olan olarak ortaya çıkmıştır.

Kamusal alanlar hangi kültürden, hangi dinden ve hatta hangi sosyal statüden olursa olsun, her bireye sunulmuş ve veya açılmış alanlardır.

1950-1960’lı yıllarda ortak alanlar veya halka ait alanlar şeklinde ortaya çıkan alan nitelendirmeleri, 1970’li yıllarda “ kamusal alan” kavramına dönüşmüştür. Kamusal alan’ı kısaca;

1. Ev dışındaki alanlar bütünü,
2. Halkın karşılaştığı alan (kafe, cami, üniversite v.b.)
3. Ekonomik yönüyle, ortaklaşa ekonominin merkezi ögesi,
4. Sosyal yönü ile ortak dünyanın arabulucusu
5. Demokrasinin meşrulaştığı alan olarak tanımlamak mümkündür.

Bu kısa tanımlamaların dışında, farklı kişiler tarafından kamusal alanların daha çok sembolik yönü ele alınarak yapılan tanımlamalar söz konusudur.

Kamusal alan genel anlamıyla kentte serbest kullanımı olan ve kamusal bir niteliği ifade eden, erişilebilir boş alanları ifade etmektedir. Kamusal alan yapılanmışın içindeki boş alanlar hatta bina ve yol arasındaki alanlar olarak tanımlanmaktadır.”boş” sözcüğü, buradaki nesnelerin miktarı çokluk veya azlığıyla ölçülen bir boşluk değildir. “kullanılabilir mekana” anlam veren mekanın hareketliliği, mekandaki aktivitelerle ortaya çıkan anlamdır (Gökgür, 2008.).

Klasik anlamda ise kamusal sözcüğü, halkla ilgili ve devlete ait olmak üzere birbirine bağlı iki anlam taşımaktadır. Yani bir başka deyişle kamusal alan kullanımı herkese açık ve herkesin mülkiyetinde bir yer iken, diğer taraftan tahsisi,

düzenlenmesi ve yönetimi resmi kararlara bağlıdır
(<http://espacepublic.marseillecitadin> 2008).

Kamusal alanın en bilinen tanımı hukuksal-politik düzendir. Bu alanlar sınırlandırma görevi görürler.

. (Ghorra-Gobin,2001)' e göre sosyal bilimlerde, mekanın kamusallaşması için özel sosyal ilişkilerden oluşması gerektiği ifade edilir.kamusal alanlar; bireyi topluluktan farklılaştıran aynı zamanda bireyin diğerleriyle olan benzerlik ve farklılıklarını ayırt etmeyi öğreten gücüyle tanımlanır. Buda kamusal alanların sunduğu “anonim olma” gücünden kaynaklanmaktadır(Aktaran Gökgür, 2008.)

(Habermas 1989)'a göre kamusal alan, fiziksel ve sembolik anlamdadır; kamusal alan, cadde, sokak ve meydanlardan oluşması ve bu alanda toplumun şikayetlerini belirtmesi, yetkiye karşı muhalefet oluşturmaları ve yeni bir düzenin kurulması için çağrıda bulunması nedeniyle fiziksel anlamda kullanılır. Sembolik anlamda ise “kamusal alanın” kamusal düşünce, kamusal görüş yani bireysel yargılama oluşumunda gerekli bilgilerin dolaştığı ve basın özgürlüğünün garanti olduğu bir alan olmasından dolayıdır (habermass,1978). Kamusal alan yurttaşların özgürlüklerini kullanması için gereken araçları sağlama rolünü üstlenmiştir. Habermas a göre kamusal alan; tüm demokrasilerde olduğu gibi temel haklar olan, basın özgürlüğü ve kamusal olarak düşüncelerini bildirme haklarının kullanılması içindir.Fransız tarihçi Thierry Paquot, Habermas'ın her zaman Öffentliche Raum (kamusal alan) sözcüğü yerine her zaman Öffentlichkeit (kamusal ortam) sözcüğünü kullanarak, kamusal alanın öncelikle felsefi bir kavram olduğundan söz ettiğini belirtmektedir.(Gökgür, 2008)

Anlaşıldığı üzere Habermass için toplum bir topluluk içindeki tartışma ve paylaşma alanıdır. Burada politik aktörler ve diğer kişiler tartışır, fikirlerini, kamusal politikalarla ilgili tekliflerini, önerilerini getirir. Bir gazete, bir dergi, bir tv programı, internet politik eylemler çeşitli konularda kamusal alanı üretebilir.

Buna karşılık (Senet,1994) kamusal alana maddi bir alan olarak bakmaktadır. Kentsel veya kentsel olmayan bir topluluğun içinde yer alır ve meydan, cadde gibi somut bir alanı içerir. Bu fiziksel ortam kentin atmosferini oluşturur. Bu alanlar fiziki, sosyal ve sembolik olarak kenti dönüştürmek, yeniden biçimlendirmek için birer araçtır.

(Senet 1994)'e göre 60 lı yıllardan sonra geleneksel kamusal alan, yerini hareketten türemiş bir kamusal mekana bırakmış ve kamusal alanın işlevi ulaşımına bağlı olarak yalnızca hareket etme işlevine indirgenmiş durumdadır.

Sokak, zorunlu bir geçiş alanına (ulaşım konut- bina arası) dönüşmüş ve bu noktada “ sosyal” anlamını tümüyle yitirmiştir. Senett e göre kamusal alanda bir düzen gerekmebilir; düzensizlik, doluluk, sıkışıklık, aşırılık, kamusal alanın özellikleri olabilir. Sıkışık durumda olan nesneler insanları yavaşlatabilir, yolunu tayin etmesinde yardımcı olabilir ve hatta bir karşılaşma durumuna zorlayabilir. (Gökgür 2008)

Kamusal alan max weber in anlayışına göre; sosyal sınıflardan, ırklardan, etnik yapıdan insanların karşılaşma yeri olarak düşünülmektedir. O zaman kamusal alan karşılıklı ilişkilerin, karşıtlıkların ve ortak kararların olduğu bir alan olarak ifade edilmektedir.

Jean- Marc Ferry ye göre kamusal alan geniş kapsamlı anlamıyla sanayi sonrası toplumlara özgü teknolojik ve kurumsal düzenlemeyi oluşturan medyatik bir çerçevedir. Bu çerçeve kamuya sosyal yaşamın çeşitli görüntülerini sunmaya elverişlidir. Günümüzde medya ve internet buna iyi bir örnek teşkil etmektedir

D.Wolton kentte üç alan tanımlamıştır. Bunlar; ortak alanlar, kamusal alanlar ve politik alanlardır. Ortak alan(espace commun) ekonomik alışverişlerin dinamiğiyle değişmiştir. Bu alan örneğin alışveriş alanı gibi fiziksel bir alandır. Fakat bu alışveriş ve karşılaşmalar sonucu ortaya çıkan değerlerle de, aynı zamanda sembolik bir alandır. Bu alan dolaşımı ve ifadeyi içermektedir. Kamusal alan başlangıçta fiziksel bir mekandır: yani caddeyi, sokağı, meydanı, ticareti ve alışverişini barındıran alandır. Kamusal alan bu ortak alanın içindedir; tartışma ve uzlaşma alanıdır.(Gökgür 2008)

Felsefeci Hannah Arendt “The Human Condition” (İnsanlık Durumu) adlı eserinde “kamusal alan” (“public realm”) kavramını, insanlar tarafından gerçekleştirilmiş, insan yapısı nesnelerden oluşan ve insanlar tarafından ortak olarak paylaşılan “dünya” olarak tanımlar. Bu dünyada birlikte yaşamak özünde bir nesneler dünyasını (“a world of things”) ortak olarak paylaşmak anlamına gelir.

Kamusal alanı oluşturan bu dünya, tıpkı çevresinde toplanılan bir “masa” gibi, çevresinde oturanları birbirleri ile “ilişkilendirir”, ama aynı zamanda herbirinin özel alanını da bir diğerininkinden ayırır. Ortak paylaşılan dünya olarak kamusal alan, masa metaforunda olduğu gibi, bireyleri bir araya getirirken, aynı zamanda birbirlerinin üzerine düşmelerine de engel olur. Arendt’e göre kitle toplumunda, bu ortak olarak paylaşılan dünya –diğer bir deyişle kamusal alan- bireyleri bir araya getirme, onları birbirleriyle ilişkilendirme ve birbirlerinden ayırma gücünü yitirmiştir. Yazar, bunu bir masanın çevresinde oturan insanların ortasından masanın kaldırılmasına benzetir. Masanın kaldırılmasıyla, karşı karşıya oturan insanlar artık elle tutulabilir bir şeyle birbirlerinden ayrılmazken, tümüyle “ilişkisizleşmiş” de olurlar (H. Arendt 1969, Aktaran Bilisel 2008).

Yani kamusal alan herkese açık olduğu zaman, yani insanın fiziksel ve özgür olarak orada yer alabilmesiyle kamusal olur. Kontrollü bir girişi olan veya bazı gruplara ayrılan alanlar, kamusal alan niteliği taşımaz.

Bugün kentler, genelde azalan nüfus artış hızlarına karşın, gösterişli, görkemli merkezler çevresinde mekana yayılmaktadır (Şenyapılı 2003).

Örneğin “işyerleri” birer terminale dönüştürülmektedir. Bu yüzden Ada Luise Huxtable yeni mimariyi “anvelop mimarisi” yani bir zarf içindeki mimari olarak değerlendirmektedir. Ortaya çıkan bu mimaride binaların dışı süslü, iç mekanlar ise nötr, standart ve her an değişmelere elverişli durumdadır. Bu mimariye paralel olarak, kamusal harcamaların standartlaşması söz konusudur. (Gökgür 2008)

Ortaya çıkan dünya mağazalar zinciri standartlaşmayı yani aynılığı getirmektedir.

Kentteki özel yerlere karşı bağıllık bu yeni sistemde çözülmüş, yok olmuş durumdadır. Paylaşılmış bir kültür mirası, ortak değerler kamusal alanın kimliksizleşmesiyle silinmeye başlamıştır. Küreselleşme doğrultusunda kentlerin

yeniden yapılanmaya başlaması, bu alanların özelleşmesine neden olmuş ve mevcut kamusal alanların nitelikleri, işlevi ve kalitesi azaltılmıştır.

3.2.2.Kamusal Alanın Temel Nitelikleri

“Kamusal alan” kavramıyla kendi içinde bir anlamda kamuoyuna benzer bir alanın oluşturabileceği, toplumsal yaşamımızın bir parçasını tanımlıyoruz. Kamusal alanın en önemli niteliği tüm vatandaşlara açık olmasıdır. Kamusal alanın bir bölümü, özel vatandaşların birbirleriyle bir kamu organı yarattıkları her türlü iletişim sayesinde yaratılır.Buna göre, kamusal alan içinde bireyler ne özel alanın üyeleri olan işadamları/işkadınları ya da profesyoneller gibi, ne de devlet bürokrasisinin yasal yaptırımlarına mâruz kalan anayasal düzenin üyeleri gibi davranabilirler. (Bronner,Kellner, 1989).

Kentin var olabilmesi için; yaşam kalitesi, sosyalleşme, hareket etme, kolektif yaşam, kültürel politik sosyal yaşam gerekir. Bu bağlamda kamusal alanlar kentlerdeki, hareketlilik, kullanım alanları (festival, konser, spor, ticari kullanım, sanat), sosyalleşme ve kimlik alanlarıdır.

Kamusal alanlar ortak birtakım temel niteliklere sahiptir. Bunlar;

- Kamusal alanlar öncelikle hareketlilik ve erişimin var olduğu alanlardır. Bu alanlar yayaların hizmetlere ve donatılara erişimini sağlayan, yönlenme, alışveriş, bekleme, toplanma, dağılma gibi eylemlerini gerçekleştirdiği hareket alanlarıdır. Ayrıca taşıtlarında yer aldığı ve insanların bu yollarda erişimlerinin sağlandığı ortak alanlardır. Kuyrukta bekleme, karşıdan karşıya geçme, durakta bekleme v.b.
- Kamusal alanlar sosyal faaliyetler(defile, açılış törenleri, seçim kampanyaları, festivaller),kültürel faaliyetler(sokak tiyatroları, konser, dini törenler), alışveriş, sportif faaliyetler, miting, politik ve sendikal eylemlerin yapıldığı, ticaret işlerinin (kafeler restoranlar, mağazalar) yer aldığı kamusal kullanımlara açık alanlardır.

- Kamusal alanlar toplumsallaşma, sosyalleşme alanıdır. İnsanlarla yan yana olmak, selamlaşmak, özür dilemek, danışmak, yer sormak, bakışmak v.b. eylemlerin gerçekleştiği alanlardır. Kamusal alanda yaya transit geçişi en önemli geçiştir. Bunun dışında bu alanlar bireylerin var olan faaliyetlere katıldıkları, insanların *formel veya *enformel karşılıklı ilişki kurdukları, randevu verdikleri alanlardır.

Bu bağlamda, L.H.Lofland'ın şu sözleri kamusal alanların toplumsallaşma, sosyalleşme alanları olduklarını açık bir şekilde ifade etmektedir:

“Kamusal alan bireylere farklı ilişkilerle, kendi kendine ve başkalarıyla deneyim kazanma imkanı veren nadir alanlardan biridir”(Aktaran Gökğür2008).

Kamusal alan sosyal ve mekansal formların karşılaştığı bir alandır. Bu alanı tanımlayan öğeler;

- Ses, ışık, görüntü: algılama, duyuşal formlar, (koku, dokunma, mikro klima, mevsim özellikleri, sıcaklık, rüzgar, nem, yer döşemesi v.b.).
- Ortam (sosyal ilişkiler) : sosyal formlar,
- Peyzaj (estetik anlamdaki biçimler): mekansal formlar(su, yeşil, bitki, kentsel mobilya, mimari ve kentsel formlar)

Kamusal alan bilgi, mal, fırsat ve olanakların dolaşım alanı ve aynı zamanda politik ve ticari faaliyetler için kullanılan bir alandır.

Kamusal alanda “serendipity” kavramı yer alır. “serendip” sözcüğü bir İran hikaye yazarı tarafından, “serendip prensleri” adlı eserinde kullanılmıştır. Serendip bugünkü Srilanka'ya verilen isimdir. Yazar Horace Walpole “serendipity”

sözcüğünü oluştururken bu kitabın kahramanları olan prenslerin seyahatleri esnasında : “araştırma, inceleme dışındaki buluşlar yapmalarından” yola çıkmıştır. Bu sözcük tesadüf ün verimliliğini yansıtmaktadır (www.espacestems.net 2008). Bu olaya tıpta Aleksander Fleming in laboratuvarında gelişen küflerin beklenmedik inceleme sonucunda penisilini bulması örnek gösterilmektedir.

Bu bağlamda, kentlerde programlanmamış bir biçimde karşılıklı hareket içinde bulunan alanlardır. Bir kentte daha önceden öngörülemeyen karşılıklı eylemlerin oluşması, özellikle kamusal alanlarda farklı duyumsal ilişki yoluyla ortaya çıkan eylemler, beklenmedik buluşlar yapma olanağı vermektedir. Bir şey ararken başka bir şey bulmak, beklenmedik birisine rastlamak, bir yere giderken kendini başka yerde bulmak gibi... Kamusal alanlar bu bağlamda tesadüflerin yaşanabileceği, beklenmedik buluşların yapılabileceği yani tesadüflerin oluşturduğu üretkenlikleri ortaya çıkarma niteliğini taşımaktadırlar(Gökgür 2008).

Tüm bu nitelikler kamusal alanların kentsel mekândaki:

- Dolaşım (kentsel hizmetlerin dağıtımı, hareket, otopark ve benzeri).
- Estetik(aydınlatma, ağaçlandırma, yer döşemesi, kentsel mobilyalar v.b.)
- Sosyal(farklı ortamlar, faaliyetler v.b.)
- Tarihsel(kolektif bellek, kültürlerin devamı v.b.)
- Biçimsel(kentsel *morfoloji, yeşil alanlar v.b.)
- Yurttaşlık (emniyet, bir yerleşimin odak noktası olma, kamusal alanın güçlendirilmesi v.b.)

Gibi farklı boyutlarını yansıtmaktadır.

Kamusal alanın uygun biçimlerde olabilmesi için gereken en önemli şartlar:

- Kamusal alanda tamamlamıcılık: fiziksel mekanda yol, yapı, meydan öğelerinin birbirlerine malzeme, renk, teknik açıdan tamamlamıcı durumda olması demektir. Bu durum aynı zamanda sosyal açıdan da kamusal mekânı desteklemektedir,

- Kamusal alanın zamana uygunluğu: bu kamusal alanın yeniden üretimi değil, mekan kimliklerinin bulunması, güncel ihtiyaç ve kullanımlarla birlikte değerlendirmesi demektir.
- Kamusal alanın kimliği,
- Kamusal alanın bütünlüğü ve devamlılığıdır.

Sonuç olarak, hareketlerin ve insanlar arası ilişkilerin dağılımına yardımcı olan kamusal alanlar aynı zamanda tarihin yansıması olan, duvarların belirlendiği bir yerdir. Bu alanlar farklı toplulukların kültürlerin bir araya geldiği alanlardır.

Yani kamusal alan “yaratma eyleminin” gerçek konusunu oluşturmaktadır; kullanım çeşitliliğini, hukuksal uygulama alanını, güvenliği, gürültüyü, kamusalılığı, kentsel mirası, taşıyan konumuyla kentin vazgeçilmezi durumundadır. Kamusal alan tek bir veya birkaç bireyin sahip çıktığı bir alan olmak yerine, bireyleri bir araya getiren bir karşılaşma yeridir.

3.2.3.Kamusal Alan- Kent İlişkisi

Kamusal alan kent hareketliliğinin ve kültürünün yansımasıdır. Kentler çeşitliliğin, farklılığın olduğu yerler olduğu kadar aynı zamanda dayanışma ve ortak kararların verildiği yerlerdir

Kent üç güç kategorisinden oluşan bir üründür. Bunlar;

- Kentte yaşayanlar(oturdıkları yerler, hareketlilikler, kullanımlar, tercihler),

- Ekonomik aktörlerin aktiviteleri ve arazi kullanımı seçimleri,
- Birçok farklı politikanın proje ve istekleri de bu üç gücü düzenlemeye çalışan plancılar ve seçilmişlerdir.

Kentte yaşayanların yaşam biçimi ve bunların kamuya açık alanlara etkisi çok önemlidir.

Çağımız ulaşım ve iletişim teknolojileriyle her türlü hareketliliğin artış gösterdiği bir dönemdir. Kentte yaşayanların hayatlarını kolaylaştırmada yardımcı olan en önemli unsurlar ulaşım ve iletişimdir. Günümüzde hareketlilik sosyal bir belirleyici durumundadır. Çalışmaya bağlı hareketlilikten çok eğlence ve dinlenceye yönelik hareketliliğe geniş bir alan söz konusudur. Kentteki hareketliliğin başlıca nedenleri ise;

- Kentsel ritimlerin yeni oluşumu, kentler artık çok karmaşık ritimler içindedir. Eskiden fabrika saatine bağlı kentler vardı ve bu, kentin ritmini düzenlemekteydi. Kentin gidişi, hızı buna bağlıydı. Şimdi ise kentler 24 saat hizmet vermekte ve böylece yer, zaman ve hizmet kavramları tamamen değişmektedir.
- Doğaya verilen önemin eğlence ve dinlenceyi arttırması. Kentlerde var olan turizm, spor faaliyetleri, spor merkezleri bu eğilimlerin göstergelerini oluşturmaktadır.

Hareketlilik zorunluluktan çok yaşam biçimiyle bütünleşmiş durumdadır. Günümüzde hareketi değerli kılan, kenti belli bir zenginlik ve işbirliği içinde yaşamayı sağlamasıdır. İşbirliği içinde olmanın dışında hareketlilik, çok çeşitli kimlikleri ve çok çeşitli sosyal yapıyı gerektirmekte ve çeşitli aktivitelere katılma, farklı ortamlarda bulunma farklı kimliklere bürünme olanaklarını sağlamaktadır

Bu alanlar konumları itibarıyla:

- Yakın mikro kamusal alanlar: sınırlı büyüklükte sınır genel dolaşım (kolektif alan) ile düzenlenen mikro mekan arasında kullanıcıların yaşadığı yerlerin bir parçasıdır. Bu alandaki sosyal ilişkiler birbirini tanımaya ve karşılıklı seçime bağlı olarak kurulmaktadır. Yaş ve cinsiyete göre oluşan bir sosyalleşme söz konusudur. Herkese açık olmayan bu alan, yakın çevre kullanıcıları dışındaki insanlara kapalıdır.
- Kent merkezindeki kamusal alanlar: nesnel ilişkilere dayalı, para harcamak, alışveriş, kamu hizmetinden yararlanmak, birini görmek gibi çok mekanik olarak kullanılan alanlardır. Donatıların yoğun olduğu bu alanlar sosyalleşmekten çok hizmete ayrılmış alanlardır.
- Ara kamusal alanlar: bir trafik yoluyla geçilen bu alanlarda dinlenme ve gizlilik yerine görünürlük egemendir. Plajlar, piknik alanları farklı insanları bir araya getiren bu tür kamusal alanlara örnek oluşturmaktadır.

Kamusal alanlar için başka sınıflandırmada şu şekilde yapılmaktadır:

- Kent içinde semt ölçeğinde var olanlar(bulvarlar, caddeler, parklar, otobüs durakları, meydanlar, park alanları v.b.)
- Küçük ölçekli kentler, kasaba köylerde yer alanlar (bahçeler,sokaklar, küçük çaplı meydanlar, mezarlıklar, oyun alanları)

- Kent çevresinde yer alanlar(sanayi ve ticaret bölgeleri, otoyollar, büyük park alanları, kullanılmayan boş alanlar)
- Peyzaj içinde yer alan alanlar(ormanlar, tarlalar, korunmuş doğal alanlar, yaya yolları, çayırklar, nehir kıyısı v.b.)

Kentlerde var olan kamusal alanlar her zaman çeşitliliği bir arada tutarak birlikte yaşama anlayışını oluşturan ve bireyleri sosyo-kültürel paylaşım ve çatışmalara ulaştıran bir güce sahiptir. Bu bağlamda kent olgusu ve kamusal alan arasındaki bütünleşme gerekli ve kaçınılmazdır.

20. yüzyıl sonu sanat pratiğini galeri ve müzelerin dışına çıkışı ve izleyicinin keşfi ile tanımlayanlar var. Sanatın ilişki, iletişim, müzakere ve geçerlilik terimlerini yüklenerek, karmaşık ve çok katmanlı toplumsal dünyaya girdiği söyleniyor. Kuramsal ve soyut bir bakış açısından, kamusal alan demokrasinin merkezi ve bireysel gelişimin esas ögesi kabul edilir. Bu ideal tip kamusal alandır. Bununla beraber pek çoklarının eleştirel biçimde savundukları gibi, demokratik tartışma ve uzlaşmanın mekan ve koşulları, iktidar ve teknoloji sistemleri ve ilişkileri karşısında hep taviz verir durumdadır. Artık kamusal alanın günümüz küresel medyaları, yeni denetim teknolojileri ve kentsel mekan düzenlemeleri ile hızla ve temelden sömürgeleştirildiği düşünülmektedir. Söz konusu olan, ideal kamusal alandan büyük bir sapmadır (Tan, Boynik, 2008).

3.3. Sanat Terminolojisinde Kamu

İngilizce karşılığına bakıldığında zaman kamu, “bir ülkedeki insanların bütünü” olarak karşımıza çıkmaktadır. Public (kamu) herkesin faydalanabileceği, herkese açık anlamı taşır. Kamusal sanat ise dilimize “public art” kavramından geldiği için sanat terminolojisinde kamu, “herkesin kullanımına ve katılımına açık” anlamına gelmektedir.

Kamusal alanlarda çağdaş sanat, büyük genişliğe sahip ve toplu kültürlerin kanunlarını okumakta yetenekli olabilecekleri halde, galerilerdeki sanat ile hiç

teması olmayan çeşitli halklarla karşılaşmıştır. Eğer bir gözlemci işten ve bir yerin fiziksel bir alan olarak görülüp görülmediğinden anlıyorsa ya da kamusal bölgede diğer bir takım ölçülere sahip ise, bu, eğitim seviyesi gerektirir ve bütün sanatların “kamusal” kapsamda olduğu yönündeki şüpheleri kaldırır. Bölge olarak kamusal düşünce Patricia Phillips’in yeni ufuklar açan makalesi ‘out of order’a (kullanım dışı: 1988’de Art Forum (sanat mahkemesi) için kamusal sanat makinesi.) kadar büyük ölçüde tartışılmaz olarak kaldı. Phillips, ‘bu sanat, “kamusallığını” yerleştirildiği yerden elde eder’ varsayımlarına karşı durdu. ‘Kamu’ kavramını tartışmak ‘zor, değişken ve belki bir bakıma körelmiş’ ve ‘kamusal boyutu fiziksel ya da çevresel olmaktan ziyade manevi’ olan bir düşüncedir(Aktaran Miles1997). Kamusal sanatın sergilenmesi, genel ve özel etki alanlarının nötr sınırlarını aşar, nitekim kamusal konular alanla sınırlandırılmaz ve televizyon ve elektronik medya erişim koşullarında açıktır fakat ortak çıkarlar tarafından denetimlidir ve yerel alanlara harcanır. (Miles, 1997).

“Kamusal alanın fiziksel boyutu, en somut kamusal meydana en soyut alana sözgelimi, internete kadar çeşitlilik gösterir. Bu nedenle “alan” kelimesi olabilecek en geniş anlamda düşünülmelidir. Fakat diğer yandan, her türden kamusal alanın maddi bir tarafı olduğunu vurgulamalıyım. Saskia sassen in de gösterdiği gibi, internet bile gerçekten güçlü bir maddi varlığa sahip; fiziksel çevremizi yeniden şekillendiriyor.”

Sven-Olov Wallenstein (Sanatçı)

Büyük bir kamusal alan göz önüne alındığında, bu tür bir iletişim için bilginin iletilmesini sağlayarak ve alıcıları ya da bireyleri etkileyecek özel araçlar gerekir. Günümüzde kamusal alan içinde bu türden bir iletişimi sağlayan medya, gazeteler-magazinler, radyo-televizyondan oluşturmaktadır.

Buna karşılık, sanatsal alanın tersine, kamusal alandan bahsettiğimizde, toplumda tartışılan konunun bir şekilde devletle ilgili olması düşüncesi akla gelmektedir.

Her ne kadar devlet otoritesi siyasal kamu alanında icra etmekten sorumlu olsa da, bu alanın bir parçası değildir. Devlet ve kamusal alanın kesiştiği bir alan yoktur. Tam tersine her ikisi karşı taraflar olarak kabul edilmelidir.(Bronner, Kellner, 1989)

3.4.Sanat

Entelektüel düzeyde sanat ile uğraşmanın en büyük zorluklarından biri, nesnesinin bir türlü tanımlanamıyor olmasıdır. Kuşkusuz her kültür ögesi, tarihsel süreç içerisinde defalarca yeniden tanımlanmış ve tanımlanacaktır...(Ulusoy, 2005)

Bu kültür öğeleri arasında sanat, tanımı açısından en değişken olanıdır. Bu değişkenliği kişisel bakış açılarından toplumsal yapılara kadar etkileyen birçok etmen söz konusudur.

İnsan sanat denen olgunun çevresinde dönüp dolaşmaktadır. Her kuşağın sanata yeni bir gözle bakmasının nedeni de budur. Her defasında yeni bir gözle bakılan sanat, eski görüş açılarını da özümsemiş olan yeni bir bakışa hedef olmaktadır. (Tansuğ, 1982)

Sanat nedir? Herhangi bir objeyi sanat nesnesinden ayıran kıstaslar nelerdir? Sanatın fonksiyonu nedir? Sanatçı kimdir? Sanat kalıtsal bir doğal yetenek işimidir, yoksa sosyalleşme sürecinde öğrenilen bir aktivite midir? Herkes sanatçı olabilir mi? vb. sorular, sanatı ulaşılamaz bir yetenek meselesinden, derece derece insanileştirerek sonunda, insanın sosyal etkileşim ortamındaki sıradan bir aktivitesi olarak kabul eden bir konuma taşımışlardır.

Bu sorgulama sürecinde önceleri sanatın belirleyen unsurlar netleşerek sanata, sanat dışı alanlara bağımlı, ama daha anlaşılır, tanınır bir konum sağlamış, ancak teknoloji ve çağın gerekleriyle giderek bu zemin kaybedilerek sürekli değişen sanat oldukça anlaşılabilir ve toplumdan uzaklaşan ve bir o kadar da ayrıcalıklı bir konuma

getirilmiştir. Böylelikle de öylesine bir anlam yüklenmiştir ki, sanatçılık statüsü kimseye yakıştırılamaz olmuştur.

Bu durum kimilerince iddia edildiği gibi sanatın özel bir yetenek alanı olduğunu göstermez ama sanatın başka çeşit etkinlikler ve yaşantılarla organik ilişkisinin olduğunu açıkça gösterir. Bir sanat nesnesi, doğal değil sosyal olarak atıfta bulunulan bir değer yargısıdır (Ulusoy 2005).

Yani sanat, sosyal ortamı sosyal ortamda sanatın oluşumunda etkindir. Sanatsal yaratıcılık, belki özel bir yetenek ve etkinlik alanı olabilir; ama sonuçta ortaya çıkan nesnenin sanat olarak belirleyen durum toplumun ona yaklaşımından geçer. Bulunduğu toplumun sosyal koşullarına bağlıdır ve bu koşullar değiştikçe sanat da sürekli değişmektedir.

Günümüzde Sanatçılarla kişisel ilişki kurabilen alıcıların, sanatçılar üzerinde izleyiciden daha fazla etkisi vardır. Ancak sanat eserlerinin kitle üretimi, sanatçı müşteri ilişkisini keser ve müşterinin ihtiyaç duyduğu şeye karşı sanatçıyı duyarlı hale getirmede müşterinin gücünü azaltır.

Kavolis'e göre ise sadece modern medeniyetlerde sanatı insanlara geri getirme bir kamu meselesi haline gelmiştir. Ancak bu mesele sosyal sistemde bir gerilime neden olmaktadır; çünkü bu meselenin çözümü bir anlamda insanlarla yakın teması sağlanacak sanatların türünün belirlenmesinde kullanılacak ölçütün seçimini gerektirmektedir(Ulusoy 2005).

Bu ölçütün seçiminde genellikle iki farklı yaklaşımın olduğu görülmektedir;

- Hazcı tüketici yaklaşım

Hazcı tüketicilere göre, klasik ekonomide olduğu gibi istek tek kıstastır; yani kim neyi istiyorsa onu elde etmelidir.

- Hümanistik üretici yaklaşım

Hümanistik üreticilere göre ise toplum içinde insanların istekleri isteğin kendisinden başka bir şey ile meşru istekleri inşa eden ve onları gayrimeşru olandan ayıran ortaklaşa paylaşılan bir kıstas tarafından meşrulaştırılmalıdır.

Bu iki yaklaşımın ortaya çıkardığı gerilim ise genellikle elitist “yüksek” sanata karşı “popüler” sanat çatışması olarak kavramlaştırılmaktadır.

Kavolis’e göre aslında her iki yaklaşımda bazı tehlikelere gebe dir. Hazcı tüketiciliğin altında yatan tehlike “evrensel minimalizm”, hümanistik üretici yaklaşımın altında yatan tehlike ise dayatılan bir özel ahlakçılık ve sanatın propaganda amacı için kullanım ıdır. Kavolis bu evrene plastik sanatlarla ilgili olarak belki de prensipte çözümü olmayan bir problem den de söz etmektedir: ona göre, eserleri sanat müzeleri mekânlarında çok büyük bir izleyici kitlesinin izlemesine sunulması potansiyel sanat kamusunu (tepki veren fonksiyonel kamu) sanat yığınlarına dönüştürerek estetik tepki kapasitesini arttırmak yerine azaltmaktadır(Ulusoy2005).

Böyle çiftlerin ilişkilerinde tedbir uygulanması gerektiği halde, elitist ve popülistler arasındaki sürtünmeler hakkında bir kaç kelime söylenilebilmelidir (seçilmiş ve gerçek). Genellikle, elitistler profesyonellik ve sanatların resmi eğitimi için ihtiyaçları, özel sanat kurumlarının ve beğenilerin kurulan kurallarına göre kalitesini sorgularlar. Onlar için, kültürün sınırları kırılğan halde onarılır; onlar koruyucu bölük komutanları gibi duran ve kültürlerini başka kültürlerle empoze eden olarak algılanırlar. Tersine popülistler, çoğu zaman sanat tecrübelerinin en geniş olası kullanılabilirliği için tartışır, kültürel çeşitlilik ve sanata, deneysel ilişkilere katılımın artmasını hoş karşılar. Onların sanat değerlerinin çoğulcu yapısı, beğenilerin tanımlamalarına açıktır ve sanatın öznel liği üzerine ısrar eder ve hızlı değişken elitler onları kültürün kalite ve esasını kemirmekle suç larlar. Bu çelişkili gündemler, Margaret Wyszomirski’nin “hak eşitliği ve üstünlük arayışları arasındaki gerilim” tanımında sonuçlandırılır. Margaret Wyszomirski “elit” sanat izleyicileri kavramını “halka açık” ile hafifletirsek bu “arayışlar”ın kültürel

demokrasinin çatısında birleştirilebileceği sonucuna varır. (Levine 1988; Aktaran:Knight 2008) Ben bunu, kendi eleştirel fakültelerinde güven duygusunu besleyen sanata bir giriş ile ilgili tüm partileri sağlamak için eşitlikçi bir itki olarak yorumlarım. Böyle acenteler Miwon Kwon'un “iyi” olan ve “herkes tarafından istendiği” tahmin edilen büyük sanat mititanımı ile henüz engellenebilir(Knight, 2008).

Endüstri ve sanayinin gelişmesiyle özel yetenekleri olan sanatçı, biricik ulaşılabilir nesne olarak sanat eseri ve onların sergilenmesi gereken müze ve galeriler fikrini reddeden bir yeni fikirler ortaya çıkmıştır. Bu eğilimlerin ortak noktası, sanatı yaşamın bir parçası, sanatçıyı da toplumun üyesi olarak kabul etme istekleridir. Bu isteklerle birlikte sanat eserleri arasındaki niteliksel farklılıklar reddedilmeye çalışılmış ve yeteneğin yüksek sanata yönelimini göstermesi olduğundan şüphe edilir. Bu durumun sonuçlarına Woolf şöyle değinmiştir:

(Wolff, 2000)'a göre sanatçılar arasında estetiği bir hakaret olarak kabul etmeye doğru gittikçe büyüyen bir eğilim vardır. Sanatın estetik değerlerden farklılaşarak fonksiyonel olarak otonom bir aktivite ve bir hüner değil, çocukça bir oyun olduğuna dair bir inanç gelişmektedir

3.4.1. Sanatın Müze ve Galerilerin Dışına Çıkma Eğilimi

1960'lar bilindiği gibi batıda ve Türkiye'de siyasi ideolojilerin bireysellikler üzerinden tekrar yapılandığı ve okunduğu bir dönem. Kimliklerle oluşan alt grupların söylemleriyle sistemden kabul görmek istemeleri, haklardan özgürce yararlanma girişimleri, tek sesli egemen ideolojilerin karşısına çıkarak sarsıcı bir durum ortaya çıkardı. Bireylerde oluşan kendileri gibi olanlarla örgütlenmeleri refleksi, bilgilenme platformlarını ve bilgi nesnesi olabileceklerin çoğalmasını sağladı. Birey edindiği bilgilerle önce bedenini, bedeninin ifade ettiklerini, anlamsal çoğaltmalarla kimliğini, sonra toplumunu ve toplumdaki yerini sorguladı ve öğrendi.

Sanatçı için de aynı durum söz konusu oldu. Sanat eserinin de bilgi nesnesi olma durumunun 1960'lı yıllara denk düşmesi bir rastlantı değildi. Toplumun siyasi dönüşümü sanatçıları etkileyerek Marcel Duchamp'ın "retinal sanat" diye adlandırdığı sanatın da dönüşümünü sağlamıştır (İnal, 2008).

Diğer yandan 1950'lerde kent taktikleri ile dikkat çeken Situasyonistlerin, mekanların yeniden üretiminde saptırıcı taktikler (tactics&dérive), farklı kurumsal pratiklere yer veren taktik ve geçici stratejilere dikkat çektiler. Mekan ve yer kavramlarını sosyal bir pratik içinde ele almak; mekanları yeniden aktif kılmak ya da eleştirel bir yaklaşım ile kolektif şekilde var olan sistemlere karşı tekrar üretmeye çalışmak '70 ve '90 'lara taşınan ve görsel kültürü etkileyen söylemler oldu (Tan, 2005).

Bundan sonraki tüm sanat akımlarının temelinde karşı duruş ve süreçleri söz konusudur. Özellikle öğretilenlerin dışında aranan gerçeklikler, yeniden keşfedilenlerle, algı reflekslerinin kırılması gerçekleştirilmiştir. Müze ile galerilerin oluşturduğu sanatı reddeden sanatçılar, satılamayan ve saklanamayan malzemelerle eserlerini oluşturmuşlardır. Sanatın yaratma sürecinden yola çıkan birçok sanatçı başta müzeler ve galeriler olmak üzere birçok kuruma karşı söylem geliştirmiştir. Müzelerde sergilenenlerin, sanat eseri olamayacağını, sanatçının düşünsel sürecini ise müzedekilerin yeterince yansıtamayacağını devamlı belirten sanatçılar eserlerinin meta olmaması için uğraşmışlardır (İnal, 2008).

Sanat eseri özel bir nesne olmaktan çıkmış, seyircisine haz vermek yerine ondan bilgilenmesini, araştırmasını, sorgulamasını isteyen, mekânla seyirci arasında kurulmuş bir köprü haline gelmiştir. Bir süzgeç, tetikleyici, adaptör gibi çalışan, tespit edip çözüm için çalışılması gerektiğini söyleyen eserler üretilmeye başlanmıştır.

Sanatın duygu, düşünce ve izlenimlerden sıyrılarak bilgi nesnesine dönüştüğü dönemde sanatçıya kişisel veya toplumsal kültürünün bir taşıyıcısı olarak bakılmaya başlanması kavramsal sanatı gündeme getirmiştir.

Mekana dair çatışmaların içinde barındıran; 1970'lerde başlayan kurumsal eleştiri, kamusal alan ile temsil arasındaki sorunsala değinen ve kamusal alandaki sosyal müdahalelerde aktif rol oynayan sanat projeleri mekan ve temsil kavramlarının tanımlarını güncel referanslar ile yeniden tanımlamamıza yol açtı. Lefebvre'ye göre "mekan" her tür iktidar, ekonomik ve ideoloji modeli ile yeniden üretilerek farklı mekan bilgisini ortaya çıkarmaktaydı. Bir

bilgi türü olarak “mekan”ı kategorileştiren Lefebvre, mekanın yeniden üretilmesi içinde sosyal pratik faktörüne dikkat çekmiştir (Tan 2005).

Michell de Certeau’ın kentteki günlük yaşam bilgisinin keşfine dikkat çekerek; kültürü pasif bir alıcı olarak değil aktif kent kullanıcısı olarak öne çıkarmaya çalışmıştır. Certeau’nin aktif katılımcısı aynı zamanda eleştirel bir yapı ile katılım göstererek kültürel değişimi etkileme gücünün olasılıklarına dikkat çekmiştir. (Tan 2005)

Kolektivizm, interdisipliner üretim ve durumcu yaklaşım 1990 sonrası sanatını en belirginleştiren kavramlar oldu. Kuratöryel yaklaşımların, sergileme formatlarının ve farklı kurumların varlığı (oluşumlar, inisiyatifler, bağımsız projeler, büyük ölçekli bienal gibi sergiler..gibi.) 1990 sonrası sanat yapıtının veya üretiminin tanımını değiştirmekten öte; sanat yapıtlarının tartışma zeminini daha karmaşık ve katmanlı kıldı.(Tan 2005)

Kavramsal sanatla başlayan, sanatın yeni yaklaşımlar başlatmasının 1960’lardan günümüze kadar gelen bir süreç olduğu görülmektedir. Bu süreçte sanat eseri düşüncesinin ötesinde tartışmaya dayalı yeni yaklaşımlar sunmuştur. Bu tartışmaların sanat nesnesini, alışlagelmiş ortamından ve anlamından kopartılarak sergilenmesiyle başarıldığını görüyoruz.

Esas olanın(sanat galerisi, müze, sanatçı) küçük gösterilmesiyle, ulaşılmaz yüksek sanatın basitleştirilerek aşağı çekilmesiyle ve kamusal alanlarda toplumla karşılaştırılmasıyla sanat yeniden en baştan daha farklı tartışma ortamları ve iletişim yöntemleriyle gündeme gelmiştir.

3.5.Kamusal Sanat

Kamusal sanat ilk bakışta caddeler, parklar, meydanlar, bina cepheleri, kamusal yapıların ortak kullanım alanları gibi mekânlarda yapılan sanat türü olarak görülmektedir.

Bulundukları mekanın bağlamına bağlı olarak sanat nesnesi olma özelliğini kazanabilecek nesnelerin olduğu kadar herhangi bir nesneye bu anlamı yükleyebilecek olası bağlamların yani mekanların sınırları da ortadan kalkmış görünmektedir. Belki de artık, nesne ve mekan/bağlam ilişkisini tartışmak yerine, sanat nesnesi veya sanatın artık bir süreç olarak görülmesi gereken günümüzde, bu sürecin önemli bir başka yanını, izleyici yanını dikkate alarak, sanatçı ve izleyicinin hangi süreç içinde ve nasıl bir etkileşim ile karşı karşıya geldiklerini değerlendirmek gerekmektedir.(Boynudelik 2005)

New-Land-Marks sözlüğünde kamusal sanat “genel yerlere ve alanlara yerleştirilen sanat” olarak ve o alanlar “herkesin kullanımına ve beğenisine açık” olarak tanımlanmıştır. Keşke bu kadar kolay olsaydı! Sanatın kamusallığının dış hatları fiziksel konumunda sürekli olarak belirlenmiştir. Fakat Hilde Hein’in ileri sürdüğü gibi “ Sanatın Açık alanda ya da bir otobüs terminalinde yada bir otelin resepsiyon alanında sadece var olması, onu otomatik olarak kamusal sanat yapmaz(bir kaplanın bir bahçeye konulmasının onu evcil hayvan yapmayacağı gibi. Sanıyorum ki sanatın toplumsal fonksiyonunu en iyi sanatın söylemesi gereken ve taşıyabileceği toplu mesaj içeriği ve seyirci arasındaki karşılıklı ilişkiyi ele aldığımızda anlayabiliriz. (Knight, 2008)

Kamusal alan ve güncel sanat arasındaki ilişkiyi birçok şekilde düşünebiliriz. 20. yy’ın başında avangart hareketlerin temsil sorunu ile başlattıkları tartışma ve bu tartışmanın devamında salon sergilerine tepki olarak gelişen farklı kamusal sanat etkinlikleri dadaistlerin prototip olarak kabul edilen cabaret voltaire deki gösterilerdir. Devamında 1960 lı yıllarda radikal kurum eleştirileri ile öne çıkan kavramsal sanatçılar gibi artık müze veya galerinin kamusal alanı tamamen temsil etmediği ve sanatın artık “beyaz kutu” nun dışına taşınması gerektiğini savunan robert smithson, dan graham, gordon matta-clark gibi radikal sanatçıları da düşünebiliriz. Kamusal alan ve güncel sanat arasındaki ilişkiye dair genel sorunsallaştırma; güncel sanatın, kamusal alan temsilleriyle nasıl başa çıktığını ve bu başa çıkmanın sonucunda, sanatın kendisinin bu çerçevede nasıl bir alternatif alan oluşturabileceği ile ilgilidir. (Tan 2007)

Son yıllarda sanat, modern kalıpları kırarak kendine daha akıcı ve yaşamla iç içe bir varoluş biçimi yaratma yolu seçti. Sanatın yaşamdan beslendiğini düşündüğümüzde, onun yaşama paralel olarak değişebileceğini varsaymak yanlış olmaz. Bu anlamda günümüz sanatçısı, işini oluştururken artık durağan ve kuralcı yapının dışında, teknolojik gelişimin getirdiği yeni ifade biçimlerini kullanarak ya da mekân ile olan ilişkisine yeni açılımlar getirerek, sanatı ve estetiği güncel verilerle beslemekte, alternatif kavramlar yaratmaktadır. Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de güncel sanat, hayata dair yapılan sorgulamaları özgür, hatta başına buyruk bir tavırla seyircinin önünde

sergilemektedir. Kamusal mekânlarda toplumla etkileşime geçmeyi hedefleyen projelerle toplumun her kesiminden insan, sanatla buluşmaktadır. (Baysar 2006)

Fakat görüldüğü gibi görsel sanatın müze, galeri gibi kapalı ortamlar yerine günlük hayatın içinde, herkesin ulaşabileceği mekanlarda, izleyiciyi katılımcıya dönüştürerek deneyimlemesine olanak veren bir sanat türüdür, galerilerde sergilenen sanattan farklı olarak yapıldığı alana özgüdür ve izleyicisi ile birlikte etkileşim içinde bir anlam oluşturur. Bu etkileşim dokunma, süreci etkileme hatta zarar verme eylemini bile içerebilir.

“Benim için bir sanat eserin kamusalı belli bir kamusal alan içerisindeki konumundan değil konumlandırıldığı yerdeki performansından kaynaklanıyor”
Rosalin Deutsche Sanatçı

Son 25-30 yıldır özellikle Batı’da pek çok kez kamu alanlarına ve hatta kamunun dolaylı desteği (vergileri gibi) ile yerleştirilen bu eserlerin estetik değeri ve hatta gerekliliği tartışılmıştı

Bilindiği gibi sanatın açık bir tanımı bulunmamaktadır. Bazı eleştirilerin, bir açık hava bölgesinde heykeltıraşlık yapmaktan daha uzun sürdüğünü savunduğu halde 80’lerin ortasına kadar kamusal sanata sıklıkla “ Açık havada heykeltıraşlık” ile eş anlamlı olarak bakılmıştır. Ofisler, okullar ve hastaneler gibi oldukça erişilmez yerlerde bulunabilir ve dolayısıyla “kamusal alanın” ideolojik bölgesinde daha kusursuz şekilde yerleştirilebilir. Oluşumunda aktif olarak katılan ya da katılmayan topluluklar için üretilebilir ve onların mülkiyetindedir. Sokak mobilyasına karşı olan bir sanat olarak tanımlayan bir ‘finansman’ kategorisi olarak düşünülebilir. Devlet müdahalesinin, şirket yatırımının, sanat dünyası gerillalarının ürünü olabilir ve hatta parti politikalarına karıştırılmış olabilir. Sıkılgan öncülük ve miras kültürüyle birleştirilebilir, daimi ve daimi olmayan, zamana dayalı ve statik ve daha az ya da daha fazla çevresel olarak belirli bir bölgeye konurabilir. Aynı zamanda sanatçıların ifade özgürlüğü ve kamu hakları arasındaki seçim için bir savaş meydanını temsil edebilir(Jones 1992).

Bu tartışmalar, kamusal alanlarda kamuya yaklaşma politikalarına (niyetlere) rağmen izleyicinin dışarıda bırakıldığı ve hemen her zaman arada büyük boşlukların kaldığı anlamına gelmektedir. Kamusal alanlarda kamu için/kamu ile üretmek ise, özellikle sanatçı-sanat nesnesi (eğer olacak ise) ve izleyici arasındaki boşluğu ortadan kaldırabilecek, bir anlamda sanatın demokratikleşmesini sağlayabilecek tek yol gibi görünmektedir.(Boynudelik 2005)

Edward Arian kültürel demokrasi alanının taslağını oluşturdu: Sanat tecrübeleri, iyi vatandaşlığı geliştirir ve yaşamın kalitesini geliştirir; “toplumsal sorumluluk, eğitim ve sağlık sorumluluğundan farklı değildir” e karşılık olarak, bütün vatandaşlar sanat deneyim hakkına sahiptirler ve bütün arka planlar ve sınıfların insanları, böyle bağlantılar için seçenekler ile sunulduğundan sanat tecrübesinin isteklisidirler. Bu prensipler belirli gibi: geniş tabanlı sanata maruz bırakılmasındaki vurgu ve sanat tüketimi; bireysel insancıl gelişime katkıda bulunan sanat inancı; hükümetin kendi refahı için, her vatandaşın kendi gelişini himaye etmesi gerektiği inancı; sanatkârların kabiliyetini sergilemek ve desteklemek ihtiyacı; sanatı insanların günlük hayatının bir parçası yapmak için çaba göstermek. Fakat Arian sadece insanların “kültürel ihtiyaçlarını ve onları ihtiyaçlarıyla buluşturacak ve onların bireysel kimliklerini ifade edecek en iyi programları” belirleyebildiklerinde kültürel demokrasinin var olduğunu ileri sürer(Krause 2008).

Kamusal sanat, çevredekileri sanat aktivitelerine katılmaya teşvik ederek, çevreyi pozitif olarak etkiler ve kullanıcıların kamusal mekânı sahiplenmesine olanak sağlar. Toplum merkezli bu sanat projelerinin amacı kamusal mekânın ulaşılabilirliğini kullanarak, sanatın herkes için ulaşılabilir hale getirilmesine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Böylece sanat eseri yaratım sürecine toplumu da dahil etmektedir. Kamusal sanatın gerekliliklerine şunlar da eklenebilir;

- Kamusal sanat insanların kamusal mekânları kullanmalarını ve o mekânlardan zevk almalarını sağlar.
- Özellikle yaya mekânlarının sanat objeleriyle desteklenmesi olgusu mekan estetiğini arttırmasının yanında insanlarda kültürel doygunluğu, gelişimi, bilinçlendirmeyi veya görsel etkileşimin getirdiği psikolojik rahatlamayı sağlar.

- Kamusal sanat mekân hissi ve mekân kimliği oluşturmaya yönelik kentsel yenileme projelerinin bir parçası olarak planlamaya dahil edilmeye başlanmıştır. Bu sayede hafızalarda kente dair daha kalıcı bir etki bırakıldığı gözlemlenmiştir. Hisleri uyandıran, duyguları canlandıran ve dikkat çeken bir unsur olan sanat eseri, kişilerin mekânla ilişki kurmasını ve o mekânı tanımlayabilmelerini sağlar.
- Kamusal sanat ani, samimi ve etkileşime açıktır. Kent yaşamının acımasızlığına meydan okuyan renkli bir kutlamadır. Kamusal alanın topluma geri kazandırılmasıdır. Sanatçı ile sokaktaki izleyicinin etkileşmesini sağlarken, izleyicileri etrafında olup bitenleri farkına varmaya teşvik etmesidir. Kamusal sanat kamusal diyalogu, farkındalığı ve kamusal alanda yapılan sanata verilen değeri ileriye taşımaktır. (<http://www.galeriinter.net>)

7 Eylül 2007 tarihinde santral İstanbul kamusal sanat konuşmaları projesi dahilinde Finlandiya/Helsinki'de yaşayan 7 sanatçı ile (Jan- Erik Andersson, Scott Elliot, Karina Kaikkonen, Sana Klarsson-Sutisna, Roi Vaara, Marko Vuokola ve Jan Kenneth Weckman) söyleşiler gerçekleştirmiştir.

Kendilerine seminerin konusu hakkındaki düşünceleri sorulmuş sorular kamusal sanatın toplum üzerindeki olası etkileri ve çevresel sanatın nasıl bir şey olabileceği üzerine yoğunlaşmıştır. Bunun yanı sıra, sanatçılara, kendi sanatsal dilleri ve güdülerinin kaynağı üzerine daha kişisel sorularda yöneltmiştir. Yorumlar, kamusal alandaki sanat uygulamalarının başka ne gibi imkanlara sahip olabileceği üzerine farklı düşünceleri ortaya çıkarmıştır.

Aşağıdaki alıntılar söyleşinin içeriğini özetlemekte; yalnızca Eylül 2007'de yapılan söyleşinin bütününden, Finlandiya'daki bazı çağdaş sanatçıların bu konuyu nasıl değerlendirdiklerine dair fikir veren bir özet sunmaktadır.

Kamusal hayat kadar kamusal mekanı da hesaba katmak” Scott Eliot, Yerel sakinlerle işbirliği” Jan- Erik Andersson, İşbirliği, mekana özgülük veya mekan yerelliği biçimleri” Andersson, Katılım ve uygulamaların kendileri” Jan- Erik Andersson., Kamusal sanatın imkanı, anlama işaret etmektir” Scott Eliot, Gündelik hayata etki etmek, sanatın çerçevesinden çıkıp gündelik hayatın temel bir ögesi olabilmek” Scott Elliot, Şimdi gerçekleşmekte olan hayat, an fikrini canlandırmak” Roi Vara, Toplumla ilgilenmek” Roi Vara, Daha fazla risk almak” Roi Vara, Sanatı aramamak, bulmak” Roi Vara, Tematik etkiler toplumun çehresini değiştirme etkisi” Jan Kenneth, Bölgeleri, yerleri başka bir şeye dönüştüren yeni teknolojinin etkileri Jan Kenneth, Geleceğe, olası dünyaları öngörmek (senaryolar sunmak)” Birbiriyle etkileşime geçmek” Jan Kenneth Weckman, Kamuyu dönüştüren yeni teknolojiler” Jan Kenneth Weckman, Gündelik hayatın varoluşsal bir parçasına dönüşebilir” Scott Eliot, Kurulu çevre ve sanatın kendisi için önemi” Roi Vara, Kurulu çevreye ilham vermek” Jan- Erik Andersson, Temel çevreyi anlayarak ve ifade ederek” Jan- Erik Andersson, Kamusal sanat kendi bağlamının faydasına sahip” Scott Eliot, Sanatın tümü çevreyle ilgilidir, çevresiyle güçlü bir ilişkisi vardır” Marko Vuokola, Temel soruları sormak” Marko Vuokola

Kısaca güncel sanat büyük harfle yazılan ve normatif kamusal alanın içinde alternatif bir alan üretmeye çalışır. Yani, sanat kamusal alanın farklı imkanlara da açık olduğunu ima eder sanat tarihinde, örneğin grup material ve marta rosler gibi sanatçılar galeriyi politik tartışmalara, ezilen grupların kendi temsiline, farklı azınlık grupların katılımına ve çeşitli sosyal atölyelere açarak, beyaz kutunun bir sosyal makineye dönüşüp yeni karşıt kamusalıklar oluşturabildiğini göstermişlerdir. Evsizlik aids, savaş sefalet, toplumsal cinsiyet ve demokrasi gibi konular önceden belirlenmiş ideolojik biçimlerden farklı bir şekilde tartışmaya açılıyor, daha doğrusu karşıt kamusalıklar bu platformlarla üretiliyordu. (Tan, Boynik 2007)

Sosyal içerikli ve birçok toplumsal katman ve kesim ile işbirliği içinde, ortak yapım içeren, sürece dayalı, farklı mekanlarda üretilen bu tür sanat uygulamaları ve projelerinin sosyo-kültürel ve ekonomik olanaklardan yeterli derecede faydalanamayan toplulukların sanat eğitimine katkısı olabilir mi?

3.5.1.Kamusal sanat projeleri,

Kamusal sanat projeleri, yere özel, toplumsal ve geçici sanat projeleri olarak üç grupta toplanabilir. (www.itusozluk.com)

Yere özel sanat projeleri tek bir sanatçı tarafından üretilebileceği gibi mimar, kent tasarımcısı ve sanatçı işbirliği içerisinde de üretilebilirler.

Toplumsal sanat projeleri ise çevredekileri sanat aktivitelerine katılmaya teşvik ederek, çevreyi pozitif olarak etkiler ve kullanıcıların kamusal mekânı sahiplenmesine olanak sağlar. Toplum merkezli bu sanat projelerinin amacı kamusal mekânın ulaşılabilirliğini kullanarak, sanat eseri yaratım sürecine toplumu da dahil etmektir.

Geçici sanat projelerinde ise, geçici olarak mekânda yer alan sanat üretimi ya da sanatsal etkinlikle toplumun her kesiminden bireye ulaşma hedeflenmektedir. Genel olarak sanat kamusal mekânlarda yerleştirme, yüzey boyama, kamusal alan sergileri, kentsel mobilyalar ve izleyici etkileşimli sanat olayları olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çoğu bölgeler(ama bütün bölgeler değil) kentseldir ve bu bölgelerde yer edinmiş çeşitli çalışmalar heykel vb. nesneler içerir. Örneğin Alexsander Calder'in "La Grande Vitesse at Grand Rapids"i (1967'de kamusal yerlerde sanat programında NEA aracılığıyla bağış almak için ilk çalışma), mücadelelerden sonra 1989'da kaldırılan, New York, Federal Plaza'da Richard Serras'ın Tilted Arc'ı, Rachel Whiteread'ın kasten geçici evi,1993–1994 Doğu Londra'da kış mevsimi sıralarında Richard Haas'ın Boston'daki Mimarlık Merkezini illüzyonistik ele alışı gibi duvar resimleri ve Tess Jaray'nin Centenary meydanındaki çalışması gibi döşeme ve sokak mobilyası için entegre edilen tasarımlar, Birmingham ve Gordon Young'ın Fish Pavement (balık kaldırımı)'ı kayıp bir endüstri imajı Hull yaya kaldırımlarına eklendi. Bazı heykeller bölgelerinden ayrılmaz bir parçadır ya da Colin Wilbourne'nün Sunderland'deki çalışması gibi yerel halkın bir idare grubunun sorumluluğundadır, ya da Kevin Atherton'ın Platforms Piece'i Londra'da Brixton istasyonunda "uç gezicinin tunç yaşam kutuları" gibi yerel bir hikaye türündedir. Scott Burton, Dany Karavan Paris ile Cergy-Pontoise'nin uydu

şehrini hizalayan mimari bir eksen tasarlamaktayken büyük savaşta öldürülen partizanlara, New York ve Seattle'daki bölgeler için , şehir boyunca bir kilometrelik bir eksende, Brancusi'nin Romanya, Tirgu Jiu'daki, çalışmasıyla, Table of Silence(sessizliğin tablosu) , Gate of the Kiss(öptük geçidi) ve Endless Column(sonsuz sütun)'dan oluşan, işlevselliği ve dekoratifliği birleştiren, müşterek bir anıtsal oturma yeri tasarladı. Almanya Harburg'daki Jochen Gertz ve Esther Shalev-Gertz'den "Monument against Fascism"(faşizme karşı anıt) gibi karşıt anıtlar da vardır. Times meydanında Jenny Holtzer'in elektronik mesaj tahtalarındaki metinleri ve Joyce Scott'ın ışık tahtalarındaki bilgisayar animasyonu, Barbara Kruger'den ilan tahtaları, Krzysztof Wodiczko'dan mimarlık üzerine iz düşümler, Suzanne Lacy'nin Crystal Quilt (kristal örtü)'ü gibi performans parçaları, müşterek olarak Culture in Action(hareketteki kültür) olarak adlandırılan, Chicago 1993'de Mary Jane Jacob tarafından koordine edilmiş , 'bir eylem olarak sanat' başlığı altında Jeffrey Kastner tarafından tartışılmış (Kastner, 1995), Street-level Video (sokak düzeyi video) ve the Chicago Urban Ecology Action Group(Chicago kentsel çevrebilim eylem grubu)'nu da içeren proje çeşitleri, Yıllarca New York City'de sağlık hizmetleri departmanıya, değişken bir "bağlı sanatçı" olan Mierle Laderman Ukeles ve ırmak mecrasını çöplerden temizleyerek tekrar tekrar yürüyen Dominique Mazeaud'ın çalışması, kamusal bölgelerdeki kritik müdahalelerdir. Almanya'da Joseph Beuys tarafından geliştirilen "toplumsal heykeltraşlık" usulen sanatın bir örneğidir (Miles,1997).

Bu kabataslak liste bir ölçüt olarak verilmez, fakat "kamusal sanat"ın kategori genişliğini göstermek için, artık internetin ücretsiz erişimi ve elektronik teknolojinin gelişimiyle gittikçe büyümektedir

Venedik Bienali için bir prefabrik örneğinin Venedik'e taşınması ve buna bağlı deprem sonrası eklerle üretilen mekanları ve yaşamlar ile ilgili "annex" (ek) adlı yayının üretilmesini içeren projeleri, 30 metrekare alana sahip prefabrikelerde yaşayan insanların alanlarını genişletmek mekanın sunduğu olanaklar dahilini aşmaya çalışarak yeniden kendileri için yeniden ürettikleri mekanların araştırılmasını içeriyordu.

Oda Projesi, Gecekondu yapımı ile ilgili araştırmaları ile ilgili olarakta kriz durumlarını ve dolayısıyla üretilen mekanları bir problem olarak değil; inisiyatif ve kendi kendine organize olma ile üretilen enformel yapılaşmanın üretici, yaratıcı potansiyellerini dikkat çektiler.

Farklı ilgi gruplarını eşit bir düzeyde bir araya getirerek ve “farklılıkları” savunan çok çeşitli bir toplumun, radikal bir demokrasi anlayışı çerçevesinde ortak kararlar alabilme olanağını, farklı kamusal düzlemler yaratarak ve bunu görselleştirerek sürdüren Superflex gibi sanat projeleri ya da yine İstanbul’da mahalleli ile sanatçılar ve diğer gruplar arasında “aracı” rolü üstlenen ve üçüncü bir iletişim alanı oluşturan Oda Projesi’nin pratikleriyle diyebiliriz ki; günümüz sanatı bir anlamda “uzlaşmanın” değil “müzakere halinin” ve “çatışma”nın kamusal temsilini aramaktadır (Tan 2005).

31 ağustos 2007 tarihinde, İstanbul bilgi üniversitesi Santral İstanbul kampüsünde “Kamusal Alanda Sanat Ve Müzakere” başlıklı panel düzenlenmiştir. Çeşitli sanatçılar ve sanat gruplarının katıldığı paneli şu sorular şekillendirmiştir;

Siyasi ve sosyal olarak tanımlanmış yerlerdeki kamusal alanlarda sanat pratikleri ve üretiminin karşılaştığı “karşılaşma”, “müzakere” şekilleri nelerdir? Sanatçı toplumsal önyargılarla mücadele ederken ne tür manevralar geliştirmektedir?

Müzakere kültürler arası mekanlarda yer alan güncel sanat pratiklerinde nasıl ve ne şekilde ortaya çıkar? Bu tür sanat üretimlerinde katılımcılık ne anlama gelmektedir ve hangi bağlamlarda ve hangi biçimlerde gerçekleştirilmektedir?

Bu panel geçmişte gerçekleştirilen önemli projelerin süreçlerinin doğrudan aktarılması için sanatçılara fırsat vermiştir. Panel konuşmalarından bazı alıntılar aşağıda yer almaktadır:

Jean-Robert Franco; Topluma, yaşam kalitesine katkıda bulunacak bir şey sunmak istedik; çünkü yaşam kalitesi sadece rahat bir yaşam demek değildir. Bize aynı zamanda hayal gücümüzü geliştirecek nesneler ve durumlar sunar. Bazen provokatif olabilir ve bir şeylerin haddini aşabilir.

Hou Hanru; Kamusal alanda var olan güncel sanat, müdahale, hareket, performatif ilişkiler ve aynı zamanda farklı toplulukların mobilize olmasından ibarettir.

Socrates Stratis; Bütün mesele, sonuçta ortaya çıkandan sorumlu olacak bir topluluğun aktör olarak içinde yer aldığı bir projeyi nasıl gerçekleştirebileceğinizdir. Daha büyük sorun ise ne tür iletişim araçları tasarlaya bileceğinizdir.

Bik Van der Pol; Hep farkındayım; ne yaparsak yapalım, her zaman projenin ardından bir şeyler olmasını isteriz. Yaptığınız her şeyin kamusal alanda yarattığı bir takım etkiler vardır.

Kamusal sanat –değişebilen ve artan tanımlarda- endüstriyel ya da sosyal ayarlarda ihtisas devrelerini üstlenen sanatçıların çalışmaları olarak alınabilir. Son olarak 1960larda başlayan halk sanatları programları ya da “siyah güç”ün hizmetindeki duvar boyamaları, orta Amerika’dan İrlanda’nın kuzeyine kadar ulusal özgürlük için kadın hareketleri ya da kadın hakları, televizyon yayınına erişebilmek için gerekli olacak grupların seslerini duyurmak ile ilgiliydi, böyle çalışmalar şimdilerde Lacy’nin 'new genre public art'(yeni stil kamusal sanat) (Lacy, 1995) dediği esaslar olarak görülür. Leger’in 1937 freskleri ile Diago Rivera gibi Meksikalı nakkaşların çalışmaları da siyasal yönden işlenmiş sanat olarak alınmıştır ve Doğu Londra’daki Cable Street **Mural** (Cable sokağı freski) gibi çalışmaları etkilemiştir. Geleneksel kamusal sanat ile halk sanatları ya da yeni stil kamusal sanat arasındaki bir farklılık, halk sanatçıları ve çoğunlukla yeni stil kamusal sanatçılarının diğer insanların yaratıcılığı için bir katalizör gibi davranmalarıdır(Malcolm 1997).

3.5.2.Yeni Tip Kamusal Sanat

İzleyicinin rolü, estetik ölçüde işin ağırlığını belirlemektir.

Marcel Duchamp 1957

Günümüz sanatının ön plana çıkan özelliği; geçmiş dönemlere kıyasla, bilim, felsefe, siyaset, psikoloji, sosyoloji gibi alanlardan daha çok beslenmesi, hatta bu alanlarla iç içe giren bir yapıda olmasıdır. Mekan, izleyici- sanatçı ilişkisi, süreç ve sonuç gibi sanat problemlerini doğru okumanın ilk koşulu da bu disiplinler arası yapıdan beslenmesidir.

Şehir, mekan, ilişkiler, süreç gibi kavramlara, baktığımız zaman bunların bir çok olgudan etkilendiği görülmektedir; tarihi ve kültürel miras, bu mirasın batı sanatıyla buluşma noktası, bu ikisinin nasıl harmanlandığı ve günümüzün değişen sanat yaklaşımlarının neresinde olduğumuz gibi. Güncel sanata hakim olmanın ve sanatın şu anda bulunduğu noktayı daha iyi kavramanın yolu, sanatın zaman içindeki değişimini bilmek ve neden sonuç ilişkilerini görebilmekten geçmektedir. (Çalikoğlu 2005)

Kamusal sanat üzerine Marcel Duchamp ile başlayan tek bir kitap düşünemem. Bu belki şaşırtıcı değil. Saygısız kışkırtıcı sanatçı Duchamp, Dadaist olarak en iyi bilinendir. 1.Dünya Savaşı’nın muazzam şiddeti

tarafından şaşkına dönmüş Dada sanatçıları, bu duygusuz gaddarlık ve imhaya Saçmalıkla karıştırılmış sanat eserleri ile karşılık verdi. Dadaizm, aslında “estetik ölçek” olarak adı geçen ve aslında estetikten daha kuşatıcı olan, sanatsal olduğu kadar sosyal bir hareketti. İzleyiciler, kolektif ve bireysel rahatlık bölgelerinin ötesinde hareket eden topluluk kuruluşlarını sorguya çekmek için talep edildi. İçgüdüsel olarak Duchamp, sanat tecrübesinde izleyicinin başlıca rolünü yakaladı. “The Creative Act”(yaratıcı işlem) da (1957), sanatkarların otoritesini irdeler ve izleyicinin gücünü doğrular. “sanat katsayısını” izleyicilerin aktif bir şekilde sanatı yorumladığı ve açıkladığı yerde, bir sanatkarın niyeti ve sanat eserinin gerçekleştirilmesi arasında bir aralık olarak tanımlar. Duchamp bir sanatçının kendi niyetini tamamen ifade edemeyeceğini öne sürer, bu yüzden ölü izleyiciler “Yaratıcı Hareket” i tamamlamalıdır; sanat ile tepki göstermeyen ve etkilemeyen biri olmadan, sanatsal çalışma sonsuza kadar bitmeyendir, ölü doğmuş bir fikir mutlak potansiyeli asla yakalayamaz (Knight,Cher Krause 2008).

Sanat; bir kere yapıtı sergilemekle tanımlanmış kapalı alanın dışına çıkınca, dış mekan sanata zemin oluşturan bir yer halini alıyor. Bu noktada şehir bazen sanatın gösterildiği mekan halini alırken bazen de kendisi sanat yapıtı rolünü oynuyor.(Boynudelik)

Geleneksel kamusal sanat, sanat ilkelerinden komisyon payı olarak, bir fiziksel bölgeye estetik nesne olarak ilişkisiyle tanımlanmaya yönelir; buna karşın, kamusal sanatın uygulamaları 1990larda toplumsal bir bölgede sosyallik konumu kadar iyi sonuçları içeren müdahaleler meydana getirir. Patricia Phillips’in 1988’deki ‘toplumsal yaşam ve sanatın en verimli araştırmalarının birçoğu, tüm yurtlardan ayrılan, en özeldir meydana geliyorlar’ (Phillips, 1988: 96; Aktaran: Miles :Malcolm 1997) Suzanne Lacy, ortaya çıkan bu uygulamaları “yeni nesil kamu sanatı” olarak adlandırır.

Gerek mekan, gerek sanatçı- izleyici ilişkisi, gerekse sanat yapıtının oluşum süreci açısından Yeni Tip Kamusal Sanat, farklı açılımlar sunan bir yol gibi görünüyor. Görsel sanatın müze, galeri gibi kapalı ortamlar yerine günlük hayatın içinde, herkesin ulaşabileceği mekanlarda, izleyiciyi katılımcıya dönüştürerek deneyimlenmesine olanak veriyor. Amaç, çevremizde olup biten politik ya da apolitik olayları, insan ilişkilerini ve çeşitli dinamikleri izleyiciye göstermekten çok, ortak bir üretim süreci içerisinde bunları görmek için gereken farkındalığı oluşturmak. Sanatçının rolü de süreç içerisinde itekleyici gücü oluşturmak ve bir tür aracılık yapmak. Yeni Tip Kamusal Sanat, hem “Kamu” dediğimiz alana hem de “Kamu” dediğimiz kitlenin katılımına

tamamen açık bir yaklaşımdır(Boynudelik 2006).

Geleneksel sanat nesnelerinin eksikliği ile başlayan bu öge, Sanat Pazar'ı ile koloni haline gelmesini önlemek için stratejilerin gelişmesi ve sanatın mal durumunun bir reddine dönüşmüştür. Yeni nesil kamu sanatının değeri, toplumsal eleştirinin sürekli bir işlemini başlatma yeteneğinde ve evsiz kalmaktan yağmur ormanlarının hayatta kalmasına, şiddet ve AIDS'e kadar konular üzerinden tanımlanan topluma bağlanır. (Malcolm 1997)

BÖLÜM 4

TÜRKİYE’DE ANAKENTLERDE YAŞAYAN SOSYO-EKONOMİK VE KÜLTÜREL OLANAKLARDAN FAYDALANAMAYAN KİTLELER

Kırsal alanlardan kopuş, göç nedeniyle hızlı kentleşme ve anakentlere yığılma, diğer gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de gözlemlenen, çağımızın önemli sorunlarından biridir. Anakentlere kısa süreler içinde gerçekleşen nüfus yığılmaları, kültürel, sosyo-ekonomik, siyasal değişimleri ve sorunları da beraberinde getirmiştir.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı’nın İnsani Kalkınma Raporu’nda yer alan verilere göre Nüfusu 2015 yılında 79 milyona ulaşacak olan Türkiye’nin kent nüfusu ise 56,7 milyona yükselecektir.

1950'lerden itibaren özellikle nüfusun büyük kentlere hızla yığılması sonucunda, kente uyum sorunları ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, hizmet arzı ve talebi arasındaki dengesizlikler, fiziki ve sosyal altyapı, kentlerin yönetimi, istihdam ve çevreye yönelik sorunlar yoğunlaşmış ve büyümüştür. Kente göç eden bireylerin bilgi, beceri ve ekonomik alanlardaki sınırlılığı, 'kent-köy'lerin oluşumuna, kentsel yörelerde kuralların ve değer yargılarının aşınmasına yol açmıştır (Erdumlu 2002).

Ülkemizde kentleşme süreci, gelişmiş ülkelerden farklı olarak büyük ölçüde kent yoksulluğunun kır yoksulluğuna tercih edildiği bir göç olgusu olarak şekillenmiştir.

II. Dünya Savaşı sırasında ortaya çıkan taşralı zengin tipinin üst sınıfa geçiş arayışı ile İstanbul’a gelmeleri neticesinde ortaya çıkan kentsel göç, savaş sonrasında da kırsal alandaki yoksul insanların gelişleriyle devam etmiştir. Bu

ortaya çıkan göç, sanayinin gelişiminden daha hızlıdır ve sanayinin istihdam edemediği yoksul insanlar için farklı iş alanlarının devreye girmesine sebep olmuştur. 1950’li yıllarda üretimde hizmet sektörünün hızlı gelişimine paralel olarak “henüz” örgütlü sektörlerce kapsanmayan alanlarda hizmet sunmanın ve böylece kentsel ekonomik mekanda kalıcılık kazanmaya başlamanın kentin fiziksel mekanına yansması ise, kentlerin kenarlarına kurulan derme çatma barakaların mahalle statüsüne geçmeye başlaması, fabrikaların bu ucuz işgücünden yararlanabilmek için yakınlarındaki boş alanlarda gecekonduların mahalleleri oluşmasına “sıcak bakmalarına” yol açmıştır (Şenyapılı 2000).

Büyük kentlerdeki gecekondular toplumunun bugüne geldiğinde ortaya çıkan temel bir özelliği, farklı sınıf ve kültürleri bir araya getiren kültürel bir çeşitliliği temsil etmesidir

1973’te yayınlanan gecekondular çalışmasında Mübeccel Kıray, nüfusun Ankara’da %61’i, İstanbul’da %45’i ve İzmir’de %43’ünün gecekondularda oturduğunu ve gecekondularda yaşayanlar için klasik sınıf tanımlamalarından hiçbirisinin kullanılamayacağını açıklamaktadır (Aktaran Yolcuoğlu 2008).

Bu toplulukların Kente uyum konusunda sorunlar yaşaması kaçınılmazdır. Genel olarak bu durumun sebepleri üç ana başlık altında toplanabilir. Birincisi, kente göç edenlerin sosyo-kültürel yapısı, ikincisi, kentin yapısı ve kuralları, üçüncüsü ise kentin sahip olduğu kültürel yapısıdır.

4.1. Kente Göçle Gelenlerin Sosyo-Kültürel Yapısı

Kentleşme, sanayileşmeye ve ekonomik gelişmeye koşut olarak kent sayısının artması ve bugünkü kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplum yapısında artan oranda örgütlenme, işbölümü ve uzmanlaşma yaratan, insan davranış ve ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikim sürecidir. Dolayısı ile kentleşme olgusu, bir toplumun ekonomik, kültürel, toplumsal ve siyasal yapısındaki değişimlerden doğmaktadır (Altıntaş 2003)

Şahsın sahip olduğu kültürel değer; sanat, ilim, teknoloji, felsefe, din gibi sahaları ile sosyal teşkilatları ve bunun şekil ve kaideleri, kısacası bütün hayat tarzını ifade eder (DPT 1983). Bu farklılıklar neticesinde bazı dikkate değer sorunlar

görülmektedir. Bunlar; sosyal çatışma, farklı örf ve adetler, kültürel bünye farklılığı ve yabancılaşmadır.

4.2. Kırsal Alanda Mevcut Olan Kültürlerin Ve Değerlerin Kent Değerleriyle Çatışması

Bu çatışma neticesinde büyük kentlerimizde özellikle İstanbul'da gecekondu kültürünün doğmasına neden olmuştur. Gecekondularda kır değerlerinin devam ettiği ve bunlara saygı gösterenlerin çokluğu dikkati çekmektedir. “Türk kırlısının kişiliğini etnik grubu, dini ve mezhebi şekillendirir. Kırdaki bu kişilik büyük ölçüde kentlerde de devam eder. Çünkü hemşeriler hemen hemen aynı bölgelere yerleşmektedirler. Kentlerdeki hemşeriler yalnızca aynı köyden olanlar değil, aynı kazadan, aynı vilayetten hatta bazen aynı mezhepten olanlardır (Karpaz 1976:108). Örneğin; Ordu mahallesi, Erzincanlılar mahallesi, Trabzonlular mahallesi gibi mahallelerin doğmasına sebep olmuştur(Aktaran Yolcuoğlu 2008).

Aynı yörelerden gelenler aynı yerlere yerleşerek kent çevresinde kendi içinde kapalı “kültür odacıkları” oluşturmaktadır. Herhangi bir mahalle ya da semt ölçeğinde olan bu odacıklar o insanların terk ettikleri yörelerin küçük bir modeli olmaktadır (Ökten 1983).

Bu durumda göç eden topluluklar görünürde kentlerde ama kafalarında hala memleketlerinde yaşamaktadır. Bu durum insanların kente uyumlarını engelleyen önemli bir nedendir.

4.3. Ekonomik Yetersizlik

Göçle birlikte kente gelen nüfusun, kentte karşılaştığı en temel güçlük işsizlik ve geçim sıkıntısıdır. Yoksulluğun ana kaynağı da zaten budur. Bu problem büyük kentlerimizde İşportacılık gibi kayıt dışı ekonomi sektörlerinin doğmasına yol açmıştır.

Büyük kentlere göç eden bu kırsal nüfus, kentte yaşamak uğruna bu yoksulluğa katlanmaktadır. Ve bu insanlar yoksulluğu hayatlarının bir parçası olarak algılamaktadırlar. Bazı araştırmacılar bu durumu “yoksulluk kültürü” olarak

nitelendirmektedirler. E.M.Rogers'da Lewis'ten esinlenerek yoksulluk kültürü konusunda bazı ilkeler ortaya koymaktadır(Yolcuoğlu 2008).

Bu ilkeler:

- Dar görüşlü yönetim,
- Milli işletmelerde bütünleşme eksikliği,
- Düşük seviyede katılma,
- Yaşamak için devamlı mücadele”

Büyük kentlerin gecekondu halkının sahip olduğu bu durum onun toplum hayatına her yönüyle katılmasını engeller. Bu katılımın düşük olması ise bu insanların toplumdan soyutlanmasına neden olmaktadır.

Yine gecekondu bölgelerinde oturup çalışma hayatına katılan nüfusta sigortalı çalışma oranı düşüktür. Erkeklerde bu oran %61 olduğu halde kadınlarda %20'lere kadar inmektedir. Bu da bize kayıtdışı çalışmanın yüksekliğini göstermektedir. İstanbul'da yaşamın maliyeti yüksektir. Günlük işe gidiş gelişlerdeki masraflar zaten düşük ücretle çalışan bu yoksul kesimin gelirinden önemli bir payı almaktadır (Yolcuoğlu 2008).

4.4. Eğitim Düzeyinin Düşüklüğü

Kentin iş hayatı, uzmanlaşmış ve beceri kazanmış insanları kabul etmektedir. Özellikle yüksek gelir getiren işler, yüksek veya mesleki teknik eğitimi gerektirmektedir. Göçle gelen gecekondu nüfusu mevcut eğitim düzeyiyle bu işlere girmekte uzun süre zorluk çekmektedir. Kentin mevcut teşkilatlarına katılma, bu teşkilatları kullanma yüksek gelir elde etme mümkün olmadığı sürece kente intibak gerçekleşmeyeceğine göre gecekondu insanının kente intibakı bir problem olarak önemini korumaya devam edecektir. Bu durum büyük kentlerimize vasıfsız işgücü yığılmasına ve enformal sektörün doğmasına sebebiyet verecektir ve nitekim vermiştir(Yolcuoğlu 2008).

4.5. Göç Edenlerin Dışlanması

Yoksulluğun en belirgin sonuçlarından birisi bireyin dışlanmasıdır. Çünkü yoksulluk kavramının bizzat kendisi dışlamayı içermektedir. Yoksulluk, 'yok'u ve 'yokluk'u ifade eder. Bu açıdan bakıldığında, yoksulluk, geçmişte daha çok insanın belli nesne ya da araçlardan yoksun olması anlamına gelirken, günümüzde insan olma niteliklerinden yoksunluk, onur duygusuna dayalı öz saygı, kendi güven gibi temel gereksinimlerden yoksunluk anlamına gelmektedir.(Yolcuoğlu 2008)

Bu doğrultuda, 'kentsel yoksullar' ifadesi yoksulluğun mekan ve davranış boyutlarını birlikte kapsayan bir üst çerçeve haline gelmektedir.buda kentlerin sosyo-kültürel yapısında belirleyici etken olmuştur.

Sosyal dışlanmayla-yoksulluğun ilişkisi kapsamında birey, bir sosyal dışlanma ile karşı karşıya ise, topluma etkin olarak katılmada sınırlı bir rol etkinliğine sahiptir.. Bu durumda yoksulluk ve sosyal dışlanma arasındaki bağı kurmakta; sosyal dışlanma kişiyi toplumda etkin rol sahibi yapacak olan yeteneklerden yoksunluğu durumunu ortaya çıkarır.

Göçle büyüyen az gelişmiş toplum kentlerinde, modern sektörlerde istihdam imkanı olmadığı zaman yoksulluk kültürü ortaya çıkmaktadır. Bu kesimin bir yoksulluk kültürüne sahip olduğunu ve koşullar değiştikçe bunalımlı ve sadece anlık yaşamaya önem verdikleri, geleceğe ise önem verilmediği görülür Böyle yoksulluk kültürü çerçevesinde yetişen çocuklar çok defa dağılmış aile ve şiddet çerçevesinde yaşamaktadırlar. Eğitim şanslarını da kullanamazlar. Bu yapı dışarıdan bir müdahale ile değiştirilmedikten sonra kuşaktan kuşağa aktararak sağlamlaşır (Kıray 1982).

BÖLÜM 5

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, çalışma grubu, araştırmada kullanılan veri toplama araçları ve geliştirilmeleri, verilerin toplanması ve çözümlemesinde kullanılan yöntem ve tekniklerle ilgili bilgiler bulunmaktadır.

5.1.Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, mevcut durumun belirlenmesi ve analiz edilmesine yönelik betimsel bir araştırma olup bu çalışmada; kamusal sanat projelerinin anakentlerde yaşayan sosyo-ekonomik, kültürel düzeyi düşük kitlelerin sanat eğitimlerine olumlu etkilerini belirlemek amaçlanarak niteliksel metotlar olarak, yarı yapılandırılmış görüşme formu gözlem ve doküman analizi yapılmıştır.

Araştırma farklı yaş gruplarına sahip insanlar üzerinde gerçekleştirilmiş olup, aynı işyerinde çalışan kişiler kullanılmıştır

Gözlem sırasında araştırmacı tarafından hazırlanan formlar kullanılmış ve dokümanlarla desteklenerek gerekli veriler derlenmiştir.

5.2.Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni Ankara’da kamusal sanat projelerine katılan sosyo-kültürel ve ekonomik düzeyi düşük kitlelerdir.

Bu araştırmanın örnekleme ise, bu evren içerisinde Ankara’da Ümit Özbek isimli sanatçının Keçiören CFT tekstil atölyesinde yapmış olduğu kamusal sanat projesine katılan 25 farklı atölye çalışanı oluşturmaktadır.

5.3.Verilerin Toplanması

1. Bu çalışmada veri toplama amacı ile kaynak taraması ile yapılandırılmış görüşme formu gözlem ve doküman analizi yapılmıştır.

2. Görüşme formu geliştirilirken Ankara’da yaşayan ve kamusal sanat projelerine katılan, sosyo ekonomik ve kültürel düzeyi düşük insanların sanata yaklaşımları, kamusal sanatla galerilerde gördükleri sanat arasında gözlemledikleri farklar, eğitim durumları, aile durumları, sosyal statü ve rolleri meslekleri, sanattan beklentileri, ve kamusal sanat projelerine katıldıktan sonra düşünceleri ile ilgili bilgi etmek amacı ile çok sayıda madde yazılmıştır. Görüşme formu ilgili uzman görüşüne başvurulmuştur. Görüşme formunun ön denemesi yapıldıktan sonra gözlem formunun son hali verilmiştir.

3. Araştırmada nitel veriler ilgili kurumdan izin alındıktan sonra örneklem olarak alınan 25 kişiye sanatçı 3 er adet fotoğraf çekirmiştir. Daha sonra sanatçı bu fotoğraflardan yola çıkarak çeşitli çalışmalar yapmış ve bu çalışmalar katılımcıların bulunduğu ortama yerleştirilmiştir. Katılımcıların çalışmaların oluşturulması sürecindeki davranışları ve çalışmaların sergilendiği 1 hafta boyunca eserlere yaklaşımları gözlemlenmiştir. Katılımcıların gözlem formunda proje sürecindeki sanat eğitiminin amaçları kapsamına 33 ana başlık ve 96 alt başlıkta davranış ve yaklaşımları aynı zamanda çekmiş olduğu fotoğrafların sırasıyla değerlendirilmesi sonucunda 3 değer üzerinden puanlanarak sonuca gidilmiştir.fotoğraflar çekiliş sırasıyla incelenerek gözlem değerlendirmesini desteklemiştir.

4. Gözlem formu oluşturmak amacı ile alt amaçlara uygun sorular yazılmıştır. Bu sorulara uzman görüşü alındıktan sonra formun son şekli verilmiştir.

5.4.Verilerin Analizi

1. Araştırmada katılımcıların sosyo-kültürel profilini belirlemek amacı ile nicel veriler elde etmek için görüşme formuna verdikleri yanıtlar değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler ile ilk olarak taslak tablolar oluşturulmuştur. Bu tablolar, görüşme sorularının cevaplarından oluşmaktadır. Görüşmede yer alan soruların analizi ayrı birer tabloda yapılmış ve ortaya çıkan sonuçlar ışığında yorumlanmıştır.

2. Katılımcıların; Eleştirel düşünme, Yaratıcı düşünme, Araştırma, Sanat aracılığıyla iletişim kurma, Problem çözme ve karar verme, Estetik algının geliştirilmesi- kurgu oluşturma, Sorumluluk alma- liderlik etme, Farklılıklara saygı gösterme, Değişim Gösterme, Neden – sonuç ilişkisi kurma, Değişiklikleri ve benzerlikleri ayırt etme, Karşılıklı etkileşim kurma, Girişimcilik, Bilgi Teknolojilerini Kullanma, Materyal Kullanma, Çevre ve doğa bilinci oluşturma, Milli, manevi ve evrensel değerlere duyarlı olma, Estetik yaşam kültürü edinme, Sorumluluk alma, Görsel okuma, Mekan algılama davranışlarında gelişme gösterip göstermediğini tespit etmek için projeye katılmadan önceki davranışları ve görüşme sorularına verdikleri cevaplar birer ön bilgi oluşturmaktadır. Daha sonra gözlem formunda proje sürecindeki davranış ve yaklaşımları aynı zamanda çekmiş olduğu fotoğrafların sırasıyla incelenmesi sonucunda 3 değer üzerinden puanlanarak sonuca gidilmiştir.

BÖLÜM 6

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde Araştırmada elde edilen bulgular 2 ana başlık altında incelenecektir birinci bölümde katılımcıların sosyo kültürel profili çıkarılacak ikinci bölümde ise proje sürecinde sanat eğitiminin amaçları çerçevesinde gösterdikleri gelişmeler incelenmiştir.

6.1.KATILIMCILARIN SOSYO-KÜLTÜREL PROFİLİ

6.1.1.Katılımcıların Kişisel bilgileri

TABLO 1: KATILIMCILARIN DOĞUM YERLERİ

ŞEHİR	Katılımcı Sayısı - f	%
Ankara	8	32
Haymana	3	12
İstanbul	2	8
Adana	2	8
Çorum	1	4
Elbistan	1	4
Bursa	1	4
Konya	1	4
Nevşehir	1	4
Elazığ	1	4
Antakya	1	4

Diyarbakır	1	4
Kırşehir	1	4
Kırıkkale	1	4
Toplam	25	100

TABLO 1’ DE görüldüğü üzere katılımcıların % 32 si Ankara’da doğmuştur. Anakara’yı %12 ile Haymana % 8 ile İstanbul ve Adana izlemektedir. Katılımcıların %40 ı büyük şehirlerden olup %60 oranında katılımcı ise çeşitli sebeplerden Ankara’ya yerleşmişlerdir.

TABLO 2 CİNSİYETLERİNE GÖRE KATILIMCI DAĞILIMI

Cinsiyet	Katılımcı Sayısı- f	%
Bayan	15	60
Erkek	10	40
Toplam	25	100

TABLO 2’ ye göre katılımcıların %60’ını bayan %40’ını erkek çalışanlar oluşturmaktadır. Bu durum katılımcıların kapalı bir toplumdan gelmelerine rağmen eail ekonomisine katkıda bulunmak için bayanların çalışmak zorunda olduğunun bir yansıması olarak yorumlanabilir.

TABLO 6: KATILIMCILARIN MEDENİ HALİ

Medeni Durum	Katılımcı Sayısı- f	%
Evli	10	40
Bekar	15	60
Toplam	25	100

TABLO 3' katılımcıların %60'ını bekar %40'ını evli çalışanlar oluşturmaktadır. Bekar çalışanların fazla olmasının aile ekonomisine katkıda bulunmak için çalışan çocukları temsil ettiği söylenebilir.

TABLO 4: KATILIMCILARIN YAŞADIĞI YERLER

Semt	Katılımcı Sayısı- f	%
Keçiören	6	24
Altındağ	5	20
İncirli	4	16
Demetevler	2	8
Gültepe	1	4
Bağlum	1	4
Yenimahalle	1	4
Atapark	1	4
Dışkapı	1	4
Aktepe	1	4
Sarayköy	1	4
Pursaklar	1	4
Toplam	25	100

TABLO 4'e bakıldığında katılımcıların çoğunluğunun şehir merkezine uzak yerlerde yaşadığı görülmektedir. Katılımcıların %60'ının çalıştıkları yere yakın semtlerde oturdukları görülmektedir diğer %40 lık bölümü ise tek vasıta ile ulaşım sağlayabilecekleri yerlerde oturduğu söylenebilir. Katılımcıların %44'ü gecekondu mahallelerinin yoğun olduğu bölgelerde yaşadıkları görülmektedir.

TABLO 5: KATILIMCILARIN EĞİTİM DURUMLARI

Eğitim Durumu	Katılımcı sayısı - f	%
İlkokul	7	28
Ortaokul	5	20
Lise	13	52
Üniversite	0	0
Toplam	25	100

TABLO 5'e göre Katılımcılar arasında hiç üniversite mezunu bulunmamaktadır. Katılımcıların%48 ilk ve ortaokul mezunu %58 i ise lise mezunlarını oluşturmaktadır. Görüldüğü gibi katılımcıların eğitim durumları kent dağılımına göre düşük bir düzeyi işaret etmektedir.

6.1.2.Katılımcıların Sosyo-Ekonomik Durumları

TABLO 6:
KATILIMCILARIN YAŞADIKLARI EVİN KİME AİT OLDUĞU BİLGİSİ

Ev Durumu	Katılımcı sayısı- f	%
Kendisine ait	4	16
Kira	20	80
Bir yakınına ait	1	4
Toplam	25	100

TABLO 6’da görüldüğü gibi katılımcıların % 80’i kirada geri kalan %20’si ise kendi evinde veya bir yakınına ait evlerde ikamet etmektedir. Bir yakınında ve ya kendi evinde ikamet edenlerin büyük çoğunluğunun Gecekondularda yaşadıkları düşünülmektedir.

TABLO 7: KATILIMCILARIN AYLIK HARCAMA TUTARLARI

Harcama tutarı	Katılımcı sayısı- f	%
0–500 YTL	8	32
500–1000 YTL	13	52
1000-... YTL	4	16
Toplam	25	100

TABLO 7’de görüldüğü üzere katılımcıların %32’si aylık 0–500 YTL, %52’si aylık 500–1000 YTL, %16’sı aylık 1000 YTL ve üstü para harcamaktadır. Bu tablodan katılımcıların ortalama asgari ücretle geçindikleri söylenebilir. Buna karşılık büyük bir çoğunluğun sosyo-ekonomik düzeyinin çok düşük olduğu söylenebilir.

TABLO 8: KATILIMCILARIN AYLIK GELİR DURUMU

Gelir Durumu	Katılımcı sayısı - f	%
0-500 YTL	19	76
1000-1500YTL	5	20
1500-2000 YTL	1	4
2000-... YTL	0	0
Toplam	25	100

TABLO 8'e göre katılımcıların %76'sı aylık 500-1000 YTL, %20'si aylık 1500-2000 YTL %4'ü ise aylık 1500-2000 YTL aralığında gelir düzeyine sahiptir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun asgari ücretle geçindikleri söylenebilir. Bu durumda tüm ev masraflarının (yiyecek, barınma, giyecek, yakacak vb.) sahip oldukları aylık net gelirden karşılandığı düşünüldüğünde, katılımcıların kendi kişisel gelişimleri açısından katılabilecekleri her türlü sosyal, kültürel ve eğitim faaliyetlerinden geri kalacağı açıkça görülmektedir.

6.1.3.Katılımcıların Sosyo-Kültürel Durumları

TABLO 9: KATILIMCI AİLELERİNDE SANATLA İLGİLENEN FERTLERİN OLUP OLMADIĞI

Yanıt	Katılımcı sayısı - f	%
Evet	4	16
Hayır	21	84
Toplam	25	100

TABLO 9'a göre, “Ailenizde Sanatla İlgilenen Var mı?” sorusuna katılımcıların %16'sının evet %84'ünün hayır cevabını vermiştir. Bu tablo katılımcıların büyük çoğunluğunun yetiştiği ortamda sanatla karşılaşmadıkları görülmektedir.

TABLO 10:

KATILIMCILARIN TAKİP ETTİĞİ GÖSTERİ SANATLARI

Sanat Türü	Katılımcı sayısı - f	%
Sinema	15	60

Tiyatro	4	16
Konser	6	24
Opera-Bale	0	0
Toplam	25	100

TABLO 10’a göre %60 oranında sinema, %16 tiyatro, %24 konser organizasyonları, %0 opera-bale organizasyonları takip edilmektedir. Bu tabloda en çok takip edilen sanat türünün sinema olduğu görülmektedir. Sinemanın kolay erişilebilirliği ve güncelliği diğer sanat dallarından daha çok takip edilmesi durumunu oluşturabilir.

TABLO 11:
KATILIMCILARIN GÖSTERİ SANATLARINI TAKİP ETME SIKLIĞI

Durum	Katılımcı sayısı - f	%
Haftada bir	3	12
Ayda bir	3	12
Altı ayda bir	8	32
Yılda bir	11	44
Toplam	25	100

TABLO 11’e göre katılımcılar, gösteri sanatlarını %12 oranında ayda bir kez ve %12 haftada bir kez %76’sı ise altı ayda bir ya da yılda bir kez takip etmektedir. Bu durum, katılımcıların sosyoekonomik-kültürel düzeylerinin bu tarz aktiviteleri takip etmelerinde zorluk çekmelerine neden olabilmektedir. Bunun yanında, bulundukları ortamda tiyatro ve opera-bale kültürünün yeterince verilmemesi, bu amaçla gerekli etkinliklerin düzenlenmemesi, takip etme oranının düşüklüğüne neden olarak yorumlanabilir.

TABLO 12:
KATILIMCILARIN GÜNCEL OLAYLARI TAKİP ETTİKLERİ İLETİŞİM
KAYNAKLARI

Kaynak	Katılımcı sayısı - f	%
Gazete	2	8
Televizyon	15	60
İnternet	1	4
Diğer	2	8
Toplam	25	100

TABLO 12'ye göre %60 televizyondan, %8 gazeteden, %4 oranında da internetten güncel olayların takip edildiği görülmektedir. Televizyonun bu denli yüksek oranda takip edilmesi katılımcıların bundukları tüm yaşam alanlarında bu kaynağa ulaşabilmeleri olarak yorumlanabilir. Bunun yanında yazılı basınla pek ilgilenmedikleri ve internet erişimi ile ilgilenmedikleri görülebilir.

TABLO 13: KATILIMCILARIN GAZETE OKUMA SIKLIĞI

Durum	Katılımcı sayısı - f	%
Her gün	8	32
Haftada bir	2	8
Ayda bir	6	24
Hiç	9	36
Toplam	25	100

TABLO 13'e göre katılımcıların, %32'si her gün, %8'i haftada bir kez, %24'ü ayda bir kez, %36' sısı ise hiç gazete okumamaktadır. Katılımcıların hemen hemen yarısının hiç gazete okumaması okuma alışkanlığı konusunda kültürel

düzeylerini etkileyen bir etken olarak görülebilir. Bu verilere göre, güncel haberlerin gazete yerine başka kaynaklardan edinildiği de söylenebilir.

TABLO 14:
KATILIMCILARIN SERGİLERİ TAKİP ETME ORANLARI

Yanıt	Katılımcı sayısı - f	%
Evet	3	12
Hayır	22	88
Toplam	25	100

TABLO 14’e göre katılımcılar, “Sergileri Takip Ediyor musunuz?” sorusuna %12 “Evet”, %88 “Hayır” cevabını vermişlerdir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun sergileri takip etmedikleri görülmektedir bunun nedenleri; sosyo ekonomik durumları, bu konuda yayın yapan iletişim kaynaklarını takip etmemeleri veya alana ilgilerinin zayıf olması şeklinde açıklanabilir.

TABLO 15:
KATILIMCILARIN MÜZE ZİYARETİNDE BULUNMA ORANLARI

Yanıt	Katılımcı sayısı - f	%
Evet	7	28
Hayır	18	72
Toplam	25	100

TABLO 15’de katılımcılar, “Hiç Müze Ziyareti Yaptınız mı?” sorusuna, %28 “Evet”, %72 “Hayır” cevabını vermiştir. %72, azımsanmayacak bir orandır. Müzeler anlamında büyük bir zenginliğe sahip olan ülkemizde, bireylere önceki eğitim dönemlerinde, müzeler yoluyla kültürel mirasın öğretilmemiş olması, gerekli olan organizasyonların yapılmadığı fikrini gözler önüne serebilmektedir.

6.2.PROJENİN ETKİLERİ

Projenin etkileri gözlemlenirken Katılımcıların gözlem formunda proje sürecindeki davranış ve yaklaşımları aynı zamanda çekmiş olduğu fotoğrafların sırasıyla değerlendirilmesi sonucunda 3 değer üzerinden puanlanarak sonuca gidilmiştir.

Değerler şu şekilde kodlanmıştır;

- 1: Gelişme Yok. 2: Gelişme Gösterebilir. (Umut verici)
3: Gelişme Gösteriyor.

**TABLO 16:KATILIMCILARIN ELEŞTİREL DÜŞÜNME
DAVRANIŞLARINDAKİ GELİŞMELER**

Davranış	KATILIMCILAR													Topl.	%
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M		
ELEŞTİREL DÜŞÜNME															
Bilinenlerden yola çıkarak bilinmeyene yorum yapma	1	1	1	1	3	2	3	3	3	3	3	1	1	8-1	32
Olgulardan yola çıkarak kendi gerçeğini (fikrini) oluşturma,	1	2	1	1	2	3	2	3	3	2	2	2	1	9-1	36
Farklı fikir ve görüşleri anlayarak bağlantı kurma	2	1	1	1	1	3	2	3	3	2	2	1	1	10-1	40
Yargıya varma ve kendi sonuçlarına ulaşma	2	2	1	1	1	2	2	2	3	3	2	3	2	6-1	24
Bir sanat eserini eleştiri boyutunda inceleme	1	1	1	1	2	3	2	2	2	3	3	2	2	7-1	28
Bir yaratıcı çalışmaya dair eleştiri ve yorum yapma	2	2	1	1	3	3	3	3	3	3	3	2	2	4-1	16
Sanat akımlarını ve dönemlerini tanıyarak yorum yapma	1	1	2	2	1	1	2	2	2	1	1	1	1	15-1	60
Sanat ve sanat ürünlerinin insanlık tarihine katkılarını anlama.	2	2	2	1	1	1	2	2	3	3	3	1	1	12-1	48

Davranış	KATILIMCILAR														
	N	O	P	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z			
ELEŞTİREL DÜŞÜNME															
Bilinenlerden yola çıkarak bilinmeyene yorum yapma	2	2	2	2	2	1	3	2	3	3	1	2		8-2 9-3	32 36
Olgulardan yola çıkarak kendi gerçeğini (fikrini) oluşturma,	2	1	2	2	1	1	3	3	1	3	1	2		10-2 6-3	40 24
Farklı fikir ve görüşleri anlayarak bağlantı kurma	2	1	1	2	1	2	3	3	2	3	1	3		7-2 8-3	28 32
Yargıya varma ve kendi sonuçlarına ulaşma	2	1	2	2	1	2	2	2	3	3	1	2		14-2 5-3	56 20
Bir sanat eserini eleştiri boyutunda inceleme	1	1	2	2	2	1	3	3	2	3	3	2		11-2 7-3	44 28
Bir yaratıcı çalışmaya dair eleştiri ve yorum yapma	1	2	2	1	3	3	2	2	2	3	3	2		10-2 11-3	40 44
Sanat akımlarını ve dönemlerini tanıyarak yorum yapma	1	1	2	1	1	1	2	2	1	2	1	2		10-2 0-3	40 0
Sanat ve sanat ürünlerinin insanlık tarihine katkılarını anlama.	1	1	1	1	2	1	2	1	1	3	2	2		9-2 4-3	36 16

Ortalamalar; 1: %39,5 2: %35,5 3: %25

TABLO 16'da katılımcıların eleştirel düşünme yönlerinin %39,5'inin gelişme göstermediği %35,5'inin gelişme gösterebileceği %25'inin ise gelişme gösterdiği görülüyor. Bu durum, katılımcıların yarısından çoğunun eleştirel düşünme davranışında ilerleme kaydettiklerini veya bu davranışı geliştirebileceklerini göstermektedir. Geri kalan %40lık bölümdeki katılımcıların ise bu davranışlarında gelişme görülmemesinin sebebini ise konuya veya tekniğe olan ilgisizlikleri yada daha önceki eğitimlerinin yetersizliği olarak yorumlanabilir.

Davranış	KATILIMCILAR														
	N	O	P	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z			
YARATICI DÜŞÜNME															
Sıra dışı bağlantılar kurma.	2	2	2	3	1	2	2	2	2	3	1	1		7-2 9-3	28 36
Tasarımın özüyle karşılaşma / yapabileceklerini hissetme	2	2	3	3	1	2	3	3	3	3	1	2		6-2 13-3	24 52
Risk alma, cesaret ve meydan okuma	1	2	2	3	2	3	3	2	2	2	1	2		13-2 3-3	52 12
İmgeleme	1	1	2	3	2	2	3	3	1	3	1	2		6-2 10-3	24 40
Orijinallik ve Özgünlük / Yeni fikirler oluşturma	1	2	2	3	2	3	2	1	3	2	1	2		7-2 10-3	28 40
Bilinenlerin çevrimi yoluyla soyutlamalar yapma	2	2	2	3	3	1	1	1	1	3	1	1		5-2 8-3	20 32
Tasarımlar yapma	1	1	3	3	2	1	1	1	1	2	1	2		9-2 7-3	36 28
Tekniği ve plastik sanatlar dilini etkili kullanma	1	1	3	2	2	1	3	3	1	3	1	2		4-2 12-3	16 48

Ortalamalar; 1: %34,5 2: % 28,5 3: %36

TABLO 17'de katılımcıların yaratıcı düşünme konusunda %34,5'inin gelişme göstermediği % 28,5'inin gelişme gösterebileceği %25'inin ise gelişme gösterdiği görülüyor. Bu tablodan yapılan projenin katılımcıların yaratıcılıklarını geliştirmesi konusunda umut verici sonuçları doğurduğu söylenebilir.

TABLO 18: KATILIMCILARIN ARAŞTIRMA DAVRANIŞLARINDAKİ GELİŞMELER

Davranış	KATILIMCILAR													Topl.	%
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M		
ARAŞTIRMA															
Bir sanat eserini eleştirme boyutunda soru sorma	1	3	2	1	2	2	1	3	3	2	1	1	1	9-1	36
Her şeye karşı merak içerisinde olup soru sorma	1	1	1	1	2	2	1	1	2	2	2	3	1	12-1	48
Gözlem yapma	3	1	1	1	2	2	2	3	2	3	2	3	2	6-1	24
Tahminlerde bulunma	3	2	2	2	2	3	1	2	3	3	3	3	1	4-1	16
Sergi gezme, sanat kitapları araştırma, müze inceleme, sanatçı ve atölyelerini tanıma	1	1	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1	1	19-1	76
Plastik sanatına ait terminolojiyi araştırıp kullanma	2	2	1	1	3	3	2	2	2	2	2	2	1	11-1	44

Davranış	KATILIMCILAR														
ARAŞTIRMA	N	O	P	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z			
Bir sanat eserini eleştirme boyutunda soru sorma	1	2	3	2	1	1	2	3	2	3	2	2		9-2 7-3	36 28
Her şeye karşı merak içerisinde olup soru sorma	2	2	1	1	1	1	2	2	1	2	2	2		12-2 1-3	48 4
Gözlem yapma	1	1	2	3	2	3	3	2	2	2	2	1		12-2 7-3	48 28
Tahminlerde bulunma	2	3	2	2	1	1	2	2	3	3	2	3		11-2 10-3	44 40
Sergi gezme, sanat kitapları araştırma, müze inceleme, sanatçı ve atölyelerini tanıma	1	1	2	1	1	1	2	1	1	2	2	1		6-2 0-3	24 0
Plastik sanatına ait terminolojiyi araştırıp kullanma	1	1	2	2	1	2	1	1	1	2	1	1		11-2 3-3	44 12

Ortalamalar; **1:** %40,6 **2:** % 40,6 **3:** %18,6

TABLO 18'de katılımcıların %40,6'sının gelişme göstermediği % 40,6'sının gelişme gösterebileceği %25'inin araştırma davranışlarının ise gelişme gösterdiği görülüyor. Görüldüğü gibi katılımcıların yalnızca küçük bir bölümü araştırma davranışında gelişme göstermiştir. Bunun sebebi projenin araştırmaya çok fazla olanak tanınamaması olarak yorumlanabilir.

Davranış	KATILIMCILAR														
	N	O	P	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z			
SANAT ARACILIĞIYLA İLETİŞİM KURMA															
Duygu ve düşüncelerini plastik sanatlar diliyle anlatma	1	1	2	2	1	3	1	1	1	1	1	2		5-2 4-3	20 16
Diğer sanat dallarıyla ilişki kurma	1	1	1	2	1	1	2	2	1	3	1	3		5-2 7-3	20 28
Geribildirim alma ve verme	1	2	3	3	1	2	3	3	3	3	1	2		7-2 10-3	28 40
Doğayla, maddeyle, insanla iletişim kurma	2	1	3	3	2	2	3	3	3	3	3	3		10-2 14-3	40 56
Tartışma (paylaşma)	2	2	3	3	1	2	3	3	2	2	3	3		12-2 12-3	48 48
Açık fikirli olma	2	3	2	2	1	1	2	2	2	3	2	3		12-2 7-3	48 28
İkna etme	3	3	3	2	3	2	2	3	3	3	3	3		12-2 10-3	48 40
Kabul etme	2	1	1	2	1	1	2	2	2	3	1	3		10-2 3-3	40 12
Ortak bir amaç çevresinde toplanma.	3	3	3	2	1	1	3	3	3	3	2	3		7-2 14-3	28 56

Ortalamalar; 1: %27,5 2: %35,5 3: %37

TABLO 19'da katılımcıların %27,5'inin gelişme göstermediği % 35,5'inin gelişme gösterebileceği %37sinin ise sanat aracılığıyla iletişim kurma konusunda gelişme gösterdiği görülmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu sanat aracılığıyla iletişim kurmak konusunda olumlu davranış sergilemiştir. Böyle bir durumda kamusal sanat projelerinin bu tür toplulukların sosyal gelişimlerine katkıda

bulunduğu söylenebilir. Buda bölüm;2.1.1.de bahsi geçen sanat yoluyla eğitim olanaklarının bu projelerle gerçekleştirilebileceğinin göstergesidir.

TABLO 20: KATILIMCILARIN PROBLEM ÇÖZME VE KARAR VERME DAVRANIŞLARINDAKİ GELİŞMELER

Davranış	KATILIMCILAR													Topl.	%
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M		
PROBLEM ÇÖZME VE KARAR VERME															
İşlemleri sıralama	2	3	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2-1	8
Öncelikleri belirleme	2	2	2	1	3	3	2	3	3	2	3	3	1	4-1	8
Tekniğe özgü çözüm alternatifleri üretme	2	3	2	3	3	2	2	2	3	2	2	2	2	3-1	12
Yollardan birini tercih etme ve uygulama	1	1	1	1	2	2	2	3	3	2	3	3	2	7-1	28
Zamanı tekniğe uygun ve etkili bir biçimde yönetme	2	1	2	2	3	3	3	3	2	3	3	2	1	7-1	28
Deneyler yapma	1	2	1	1	1	1	2	3	3	3	3	2	1	7-1	28
Ayıklamalar yapma	1	2	1	1	2	3	2	2	3	3	3	3	1	9-1	36

Davranış	KATILIMCILAR														
PROBLEM ÇÖZME VE KARAR VERME	N	O	P	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z			
İşlemleri sıralama	2	1	3	3	2	3	3	3	3	3	1	3		6-2 17-3	24 68
Öncelikleri belirleme	2	1	3	3	2	1	2	3	3	3	2	3		9-2 12-3	36 48
Tekniğe özgü çözüm alternatifleri üretme	2	1	3	2	1	1	3	3	3	2	2	2		14-2 8-3	56 32
Yollardan birini tercih etme ve uygulama	2	2	3	3	1	1	2	3	1	2	2	3		10-2 8-3	40 32
Zamanı tekniğe uygun ve etkili bir biçimde yönetme	1	1	2	1	2	2	2	3	2	3	1	1		10-2 8-3	40 32
Deneyler yapma	2	3	3	3	2	3	3	3	3	3	1	2		6-2 12-3	24 48
Ayıklamalar yapma	1	2	2	2	1	1	3	3	2	3	1	1		8-2 8-3	32 32

Ortalamalar; **1:** %21 **2:** % 36 **3:** %43

TABLO 20'de problem çözme ve karar verme davranışlarında katılımcıların %21'inin gelişme göstermediği % 36'sının gelişme gösterebileceği %43'ünün ise bu konuda gelişme gösterdiği görülmektedir. Bu tablo gösteriyor ki katılımcıların problem çözme ve karar verme yetilerinde kayda değer gelişme söz konusudur. Katılımcıların bu konularda gelişim göstermesinin sebebi olarak daha önce bir meslek sahibi olmalarının getirisi olarak yorumlanabilir.

**TABLO 21: KATILIMCILARIN ESTETİK ALGININ GELİŞTİRİLMESİ-
KURGU OLUŞTURMA DAVRANIŞLARINDAKİ GELİŞMELER**

Davranış	KATILIMCILAR													Topl.	%
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M		
ESTETİK ALGININ GELİŞTİRİLMESİ															
Uyarıcıları algılama	2	2	1	1	2	3	3	3	3	3	3	3	1	7-1	28
Seçme yapma	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	1	2-1	8
Çağrışımlar kurma	2	1	1	1	1	2	2	2	3	3	2	3	1	11-1	44
Benzerlikler kurma	2	2	1	2	1	3	2	2	3	3	2	3	2	7-1	28
Ayrılıklar kurma	2	1	1	2	1	2	2	2	3	3	2	3	1	10-1	40
Ayrıntılar saptama	2	1	1	1	3	3	2	3	3	3	3	3	2	6-1	24
Betimlemeler yapma	1	1	2	1	2	3	1	3	2	2	2	3	1	7-1	28
Hayal kurma	1	1	1	1	2	2	2	1	2	3	2	3	1	9-1	36
Soyutlama yapma	2	1	1	1	2	3	2	2	3	3	3	2	1	7-1	28

Davranış	KATILIMCILAR														
ESTETİK ALGININ GELİŞTİRİLMESİ	N	O	P	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z			
Uyarıcıları algılama	1	2	1	1	2	2	2	3	1	3	3	2		7-2 11-3	28 44
Seçme yapma	2	2	2	3	2	1	3	3	2	3	2	3		10-2 13-3	40 52
Çağrışımlar kurma	1	1	2	3	2	1	2	1	3	2	1	1		9-2 5-3	36 20
Benzerlikler kurma	1	1	2	3	2	2	2	1	3	2	1	1		7-2 11-3	28 44
Ayrılıklar kurma	1	1	2	3	2	1	2	1	3	2	1	1		10-2 5-3	40 20
Ayrıntılar saptama	1	2	2	3	3	2	3	2	3	3	1	1		7-2 12-3	28 48
Betimlemeler yapma	1	1	2	3	2	3	3	2	3	2	2	1		10-2 8-3	40 32
Hayal kurma	1	2	2	3	2	2	2	2	1	2	2	1		13-2 3-3	52 12
Soyutlama yapma	2	3	1	3	3	2	2	2	3	3	1	1		9-2 9-3	36 36

Ortalamalar; 1: % 29 2: %36 3: %35

TABLO 21'de katılımcıların estetik algılarının %29'unun gelişme göstermediği % 36'sının gelişme gösterebileceği %35'inin ise bu konuda gelişme gösterdiği görülmektedir. Bu verilere dayanarak projenin estetik algı davranışına göz ardı edilmeyecek katkısı olduğu söylenebilir. Projenin katılımcıların yaratıcı düşünme davranışına olumlu etkileri de düşünülecek olursa projenin kişilerin sanatsal gelişimine katkıları olduğu görülmektedir.

**TABLO 22: KATILIMCILARIN SORUMLULUK ALMA- LİDERLİK ETME
DAVRANIŞLARINDAKİ GELİŞMELER**

Davranış	KATILIMCILAR													Topl.	%
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M		
SORUMLULUK ALMA- LİDERLİK ETME															
Sanatsal çalışmalar yoluyla bir grubu veya toplumu ortak bir amaç doğrultusunda güdüleme, yol gösterme, bir fikre ya da duyguya inandırma, bir fikri savunma ve yaygınlaştırma	2	2	1	1	1	2	2	1	1	2	2	1	2	13-1	52
Olayları, sanattaki yenilikleri topluma veya gruba duyurma, onları haberdar etme	2	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1	2	1	18-1	72
Akranları veya kendisinden küçüklerle çalışırken etkili gözetim-yönetim becerilerini kullanma, ,	2	2	2	1	2	2	3	2	2	1	1	1	2	10-1	40
sanatsal üretimin tamamlanması için sorumluluk alma	2	2	1	1	2	2	2	3	3	3	3	2	1	8-1	32

Davranış	KATILIMCILAR														
SORUMLULUK ALMA- LİDERLİK ETME	N	O	P	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z			
Sanatsal çalışmalar yoluyla bir grubu veya toplumu ortak bir amaç doğrultusunda güdüleme, yol gösterme, bir fikre ya da duyguya inandırma, bir fikri savunma ve yaygınlaştırma	2	1	1	1	1	2	2	1	2	2	1	1		12-2 0-3	48 0
Olayları, sanattaki yenilikleri topluma veya gruba duyurma, onları haberdar etme	1	1	1	2	2	1	1	1	2	1	1	1		7-2 0-3	28 0
Akranları veya kendisinden küçüklerle çalışırken etkili gözetim-yönetim becerilerini kullanma, ,	1	2	3	2	1	1	1	2	2	1	2	1		13-2 2-3	52 8
sanatsal üretimin tamamlanması için sorumluluk alma	1	1	2	3	1	1	2	2	3	3	1	2		10-2 7-3	40 28

Ortalamalar; **1:** %49 **2:** % 42 **3:** %9

TABLO 22'de katılımcıların sorumluluk alma- liderlik etme konusunda %49'unun gelişme göstermediği % 42'sinin gelişme gösterebileceği %9'unun ise bu konuda gelişme gösterdiği görülmektedir. Bu durum projenin bahsi geçen davranışa yönelik olmadığını gösterebilir. Fakat daha geniş kapsamlı ve hedef davranışlara yönelik projelerde gelişme görülmeyeceği anlamına gelmez.

**TABLO 23: KATILIMCILARIN FARKLILIKLARA SAYGI GÖSTERME
DAVRANIŞLARINDAKİ GELİŞMELER**

Davranış	KATILIMCILAR													Topl.	%
FARKLILIKLARA SAYGI GÖSTERME	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M		
Tüm insanların benzer ve farklı özellikleri olacağını fark etme, kendi ürünü ile birlikte bir başkasınınkinin de değerli olduğunu fark etme	2	2	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2	3	0-1	0
Farklılığın göreceli bir kavram olduğunu fark etme	1	1	2	2	2	1	1	2	2	2	2	1	1	8-1	32
Farklılıkların sanatı ve yaşamı zenginleştirdiğini kavrama.	1	1	2	1	2	3	3	3	3	3	2	2	2	8-1	32
Davranış	KATILIMCILAR														
FARKLILIKLARA SAYGI GÖSTERME	N	O	P	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z			
Tüm insanların benzer ve farklı özellikleri olacağını fark etme, kendi ürünü ile birlikte bir başkasınınkinin de değerli olduğunu fark etme	2	2	3	2	3	3	2	2	3	2	3	3		17-2 8-3	68 32
Farklılığın göreceli bir kavram olduğunu fark etme	2	2	2	2	3	1	2	2	1	2	3	3		14-2 3-3	56 12
Farklılıkların sanatı ve yaşamı zenginleştirdiğini kavrama.	1	1	2	2	1	2	3	2	1	2	1	2		12-2 5-3	48 20

Ortalamalar; 1: % 21,3 2: %57,3 3: %21,4

TABLO 23'de katılımcıların farklılıklara saygı gösterme konusunda %21,3'ünün gelişme göstermediği % 57,3'ünün gelişme gösterebileceği %21,4'ünün gelişme gösterdiği söylenebilir. Bu tablodan çıkan sonuçlara ve proje esnasındaki gözlemlere dayanarak hedef davranışın katılımcılarda daha önceden de bulunduğu söylenebilir. Bunun sebebi çeşitliliğin alışlagelmiş olduğu ana kentlerde yaşamaları ve katılımcıların büyük çoğunluğunun kültürel farklılıkların görüldüğü gecekondu mahallerinde yetişmeleri olabilir.

**TABLO 24: KATILIMCILARIN DEĞİŞİM GÖSTERME
DAVRANIŞLARINDAKİ GELİŞMELER**

Davranış	KATILIMCILAR													Topl.	%
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M		
DEĞİŞİM GÖSTERME															
Zamanın değiştiğini fark etme ve zamana bağlı diğer değişimleri kavrama	1	1	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	10-1	40
Mekândaki değişimi kavrama	3	2	1	3	2	3	2	3	3	2	2	1	2	2-1	8
Doğadaki değişimleri fark etme ve sebeplerini kavrama.	2	2	2	2	2	2	2	3	2	3	2	3	2	4-1	16

Davranış	KATILIMCILAR														
DEĞİŞİM GÖSTERME	N	O	P	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z			
Zamanın değiştiğini fark etme ve zamana bağlı diğer değişimleri kavrama	1	1	2	2	1	1	2	2	1	2	1	1		15-2 0-3	60 0
Mekândaki değişimi kavrama	3	3	2	3	3	3	3	2	3	2	3	3		9-2 14-3	36 56
Doğadaki değişimleri fark etme ve sebeplerini kavrama.	2	2	2	2	1	1	2	2	3	2	1	1		18-2 3-3	72 12

Ortalamalar; **1:** %21 **2:** %56 **3:** %23

TABLO 24'de katılımcıların değişim gösterme konusunda %21'inin gelişme göstermediği % 56'sının gelişme gösterebileceği %23'ünün gelişme gösterdiği söylenebilir. Katılımcıların değişimin farkında olmaları veya olabilecekleri kendilerinin de değişim gösterebilecekleri anlamına gelir. Bu durum projelerin katılımcıları etkilemesi konusunda olumlu olarak değerlendirilebilir.

**TABLO 25: KATILIMCILARIN NEDEN – SONUÇ İLİŞKİSİ KURMA
DAVRANIŞLARINDAKİ GELİŞMELER**

Davranış	KATILIMCILAR													Topl.	%
NEDEN – SONUÇ İLİŞKİSİ KURMA	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M		
Maddelerde, canlılarda ve çevrede davranışlarda dolayısıyla sanatta meydana gelen değişikliklerin kökeninin bir nedene bağlı olduğunu ama tek bir neden-sonuç ilişkisinin olmadığını fark etme.	1	2	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1	10-1	40
Davranış	KATILIMCILAR														
NEDEN – SONUÇ İLİŞKİSİ KURMA	N	O	P	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z			
Maddelerde, canlılarda ve çevrede davranışlarda dolayısıyla sanatta meydana gelen değişikliklerin kökeninin bir nedene bağlı olduğunu ama tek bir neden-sonuç ilişkisinin olmadığını fark etme.	1	1	2	2	1	1	2	2	1	2	1	2		15-2 0-3	60 0

Ortalamalar; **1:** %40 **2:** %60 **3:** %0

TABLO 25'de katılımcıların neden – sonuç ilişkisi kurma konusunda %40'ının gelişme göstermediği % 60'ının gelişme gösterebileceği ve gelişme gösteren katılımcının olmadığı görülebilir. Bu tablo projenin katılımcıların neden sonuç ilişkisi kurmaları konusunda pek de başarılı olamadığını göstermektedir. Bu sonuca yol açan durumun projenin neden sonuç ilişkilerini sanatçının üstlenmesi gösterilebilir.

TABLO 26: KATILIMCILARIN DEĞİŞİKLİKLERİ VE BENZERLİKLERİ AYIRT ETME DAVRANIŞLARINDAKİ GELİŞMELER

Davranış	KATILIMCILAR													Topl.	%
DEĞİŞİKLİKLERİ VE BENZERLİKLERİ AYIRT ETME	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M		
Benzerliklerine, aynı özelliklerine ve karakteristiklere sahip oluşuna göre sınıflandırılabilirler bile her sanat üretiminin birbirinden farklı olduğunu kavrama. Doğada bunun örneklerini fark etme.	2	3	1	1	2	2	2	3	3	2	2	2	1	6-1	24
Davranış	KATILIMCILAR														
DEĞİŞİKLİKLERİ VE BENZERLİKLERİ AYIRT ETME	N	O	P	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z			
Benzerliklerine, aynı özelliklerine ve karakteristiklere sahip oluşuna göre sınıflandırılabilirler bile her sanat üretiminin birbirinden farklı olduğunu kavrama. Doğada bunun örneklerini fark etme.	1	2	3	2	2	2	3	2	1	2	1	2		14-2 5-3	56 20

Ortalamalar; 1: %24 2: %56 3: %20

TABLO 26'ya göre katılımcıların değişiklikleri ve benzerlikleri ayirt etme davranışlarında %24'ünün gelişme göstermediği % 56'sının gelişme gösterebileceği ve %20'sinin gelişme gösterdiği sonucu ortaya çıkmaktadır.Tablo katılımcıların bu davranışlarının geliştirilebileceğini göstermektedir.

TABLO 27: KATILIMCILARIN KARŞILIKLI ETKİLEŞİM KURMA DAVRANIŞLARINDAKİ GELİŞMELER

Davranış	KATILIMCILAR													Topl.	%
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M		
KARŞILIKLI ETKİLEŞİM KURMA															
Toplumsal olayların, her varlığın, çoğunlukla da nedensel bir değişime yol açacak şekilde, sürekli olarak etkilediğini fark etme	2	2	1	1	2	3	2	1	3	3	2	1	2	8-1	32
İnsan, hayvan ve bitkilerin birbirlerini, fiziksel çevreyi etkilediğini, tümünün de insanı ve sanatı etkilediğini fark etme	2	2	2	1	1	2	2	3	2	2	2	3	1	5-1	20
Soyut düşünme davranışı geliştiren bireyin. Bilimin diğer dallarında ve matematikte de verimli olacağını kavrama	2	2	1	2	2	2	2	2	3	2	2	1	1	5-1	20
Bilimdeki gelişmelerin de sanatı etkilediğini fark etme	2	2	3	2	3	3	2	3	3	3	3	2	2	1-1	4
Sanatsal çalışmaların; Zihinsel gelişime olumlu etkisi, Karar verme yetisini güçlendirmesi, Analiz, sentez yoluyla yeni boyutlara ulaşma yetisini kazandırmasının bilimsel çalışmalarla benzerliğini fark etme.	1	1	2	1	2	2	1	2	2	2	2	1	1	11-1	44

Davranış	KATILIMCILAR														
	N	O	P	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z			
KARŞILIKLI ETKİLEŞİM KURMA															
Toplumsal olayların, her varlığın, çoğunlukla da nedensel bir değişime yol açacak şekilde, sürekli olarak etkilediğini fark etme	2	1	3	3	1	2	2	2	2	3	1	1		9-1 8-1	36 32
İnsan, hayvan ve bitkilerin birbirlerini, fiziksel çevreyi etkilediğini, tümünün de insanı ve sanatı etkilediğini fark etme	2	2	2	2	1	1	2	2	3	3	2	2		15-1 5-1	60 20
Soyut düşünme davranışı geliştiren bireyin. Bilimin diğer dallarında ve matematikte de verimli olacağını kavrama	2	2	2	2	1	1	2	2	2	3	2	2		17-1 3-1	68 12
Bilimdeki gelişmelerin de sanatı etkilediğini fark etme	2	2	3	3	2	1	2	3	3	2	2	3		11-1 13-1	44 52
Sanatsal çalışmaların; Zihinsel gelişime olumlu etkisi, Karar verme yetisini güçlendirmesi, Analiz, sentez yoluyla yeni boyutlara ulaşma yetisini kazandırması bilimsel çalışmalarla benzerliğini fark etme.	1	1	2	2	1	1	3	2	1	3	2	3		11-1 3-1	44 12

Ortalamalar; 1: % 24 2: %50 3: %26

TABLO 27'ye göre katılımcıların karşılıklı etkileşim konusunda %24'ünün gelişme göstermediği % 50'sinin gelişme gösterebileceği ve %26'sının gelişme gösterdiği söylenebilir. Veriler, katılımcılar proje sürecinde karşılıklı etkileşim içerisinde olup bu davranışın sonuca etkilerini fark ettiklerini ya da daha uzun süreli projelerde fark edebileceklerini gösteriyor.

**TABLO 28:KATILIMCILARIN GİRİŞİMCİLİK
DAVRANIŞLARINDAKİ GELİŞMELERİ**

Davranış	KATILIMCILAR													Topl.	%
GİRİŞİMCİLİK	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M		
İnsanlığın fark edilemeyen ortak ihtiyaçlarına duyarlı olma, çelişmelerin farkında olma	1	2	2	2	3	3	2	3	3	2	3	2	2	4-1	16
Risk alma (sorumluluk alma)	1	2	2	2	3	3	3	2	3	3	3	1	1	3-1	12
Kendini olası eleştirilere ve sonuçlara açık tutma	1	1	1	1	2	2	2	3	3	3	2	2	1	9-1	36
Kaybetmeyi göze alarak yenilikleri deneme cesareti gösterme	1	1	1	1	2	1	2	2	2	1	1	1	2	8-1	32
Davranış	KATILIMCILAR														
GİRİŞİMCİLİK	N	O	P	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z			
İnsanlığın fark edilemeyen ortak ihtiyaçlarına duyarlı olma, çelişmelerin farkında olma	1	3	2	3	1	1	3	2	3	3	2	2		11-2 10-3	44 40
Risk alma (sorumluluk alma)	2	2	3	3	2	3	3	3	3	2	3	3		8-2 14-3	32 56
Kendini olası eleştirilere ve sonuçlara açık tutma	1	1	2	2	1	1	3	3	3	3	2	3		8-2 8-3	32 32
Kaybetmeyi göze alarak yenilikleri deneme cesareti gösterme	2	2	2	3	2	2	3	2	3	3	2	3		12-2 5-3	48 20

Ortalamalar; 1: %24

2: %39

3: %37

TABLO 28'e göre katılımcıların girişimcilik konusunda %24'ünün gelişme göstermediği % 39'unun gelişme gösterebileceği %37'sinin ise gelişme gösterdiği söylenebilir. Görüldüğü gibi projenin girişimcilik davranışı üzerine de etkileri olumlu yöndedir

TABLO 29: KATILIMCILARIN BİLGİ TEKNOLOJİLERİNİ KULLANMA - MATERYAL KULLANMA DAVRANIŞLARINDAKİ GELİŞMELER

Davranış	KATILIMCILAR													Topl.	%
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M		
BİLGİ TEKNOLOJİLERİNİ KULLANMA - MATERYAL KULLANMA															
İşi tamamlama aşamalarını, araçları ve materyalleri tanıma	2	2	3	2	3	3	1	3	3	3	3	3	2	3-1	12
Plastik sanatlar alanına ait yardımcı araç-gereçleri, ek malzemeleri, materyalleri tanıma; yöntemlerine ve üretime uygun kullanma	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2-1	8
Yeni malzeme, materyal, yöntem geliştirme.	1	1	1	1	2	2	2	1	2	3	3	2	1	9-1	36

Davranış	KATILIMCILAR														
	N	O	P	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z			
BİLGİ TEKNOLOJİLERİNİ KULLANMA - MATERYAL KULLANMA															
İşi tamamlama aşamalarını, araçları ve materyalleri tanıma	1	2	3	3	2	2	3	3	1	3	3	2		8-2 14-3	32 56
Plastik sanatlar alanına ait yardımcı araç-gereçleri, ek malzemeleri, materyalleri tanıma; yöntemlerine ve üretime uygun kullanma	2	2	3	3	1	1	3	3	3	3	2	2		9-2 14-3	36 56
Yeni malzeme, materyal, yöntem geliştirme.	1	1	2	2	1	2	2	2	3	3	1	3		10-2 6-3	40 24

Ortalamalar; **1:** %18,5 **2:** %36 **3:** %45,5

TABLO 29'a göre katılımcıların bilgi teknolojileri ve materyal kullanma konusunda %18,5'i gelişme göstermemiş % 36'sı gelişme gösterebilecek durumda %45,5'i ise gelişme göstermiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğunda bu davranışın gelişim göstermesinin sebebi, sanatçının bilgisayar fotoğraf makinesi gibi materyalleri proje esnasında katılımcılarla ve katılımcıların bulunduğu ortamda kullanması ve bunların teknik yönlerini sürekli açıklama durumunda kalması olabilir.

TABLO 30: KATILIMCILARIN MİLLİ, MANEVİ VE EVRENSEL DEĞERLERE DUYARLI OLMA DAVRANIŞLARINDAKİ GELİŞMELER

Davranış	KATILIMCILAR													Topl.	%
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M		
MİLLİ, MANEVİ VE EVRENSEL DEĞERLERE DUYARLI OLMA															
Etik bir kişilik ortaya koyma / tercihlerinde etik değerleri ön plana çıkarma	1	1	1	1	1	2	1	2	1	2	2	3	1	13-1	56
Zor durumlarda (bile) etik davranışlar sergileme	1	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1	10-1	40
İnsan haklarına insanlık değerlerine saygı gösterme	2	2	2	2	2	3	2	3	2	2	3	3	1	1-1	4
Etik olmayan davranışlarla mücadele etme	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	2	2	2	0-1	0
Farklı sosyal, kültürel, dini gruplara ait kişilerle etkileşim içinde bulunma ve bu kişileri yargılamadan kabul etme.	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3	3	2	2	0-1	0

Davranış	KATILIMCILAR														
MİLLİ, MANEVİ VE EVRENSEL DEĞERLERE DUYARLI OLMA	N	O	P	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z			
Etik bir kişilik ortaya koyma / tercihlerinde etik değerleri ön plana çıkarma	1	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1		11-2 1-3	44 4
Zor durumlarda (bile) etik davranışlar sergileme	1	1	2	2	1	2	2	1	1	2	2	1		15-2 0-3	60 0
İnsan haklarına insanlık değerlerine saygı gösterme	2	2	2	2	2	3	3	2	2	2	2	2		18-2 6-3	72 24
Etik olmayan davranışlarla mücadele etme	2	2	3	3	2	2	3	3	2	3	2	2		19-2 6-3	76 24
Farklı sosyal, kültürel, dini gruplara ait kişilerle etkileşim içinde bulunma ve bu kişileri yargılamadan kabul etme.	2	2	2	3	2	2	3	3	2	2	2	2		15-2 10-3	60 40

Ortalamalar; **1:** %20 **2:** %62 **3:** %18

TABLO 30'da katılımcıların milli, manevi ve evrensel değerlere duyarlı olma konusunda %20'sinin gelişme göstermediği % 62'sinin gelişme gösterebileceği ve %18'inin gelişme gösterdiği görülmekte. Bu sonuç projenin bu davranışa yönelik uygulamaları barındırmadığını fakat katılımcıların milli manevi ve evrensel değerlere duyarlı olmak konusunda gelişim göstermeye açık olduğunu ortaya koyuyor.

TABLO 31: KATILIMCILARIN ESTETİK YAŞAM KÜLTÜRÜ EDİNME DAVRANIŞLARINDAKİ GELİŞMELER

Davranış	KATILIMCILAR													Topl.	%
ESTETİK YAŞAM KÜLTÜRÜ EDİNME	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M		
Müze, tarihi yer ve doğa gezileri, piknikleri ve hobileri (kitap okuma, müzik dinleme, resim yapma, el sanatları, sinema, tiyatro) gibi etkinliklerin esas olarak kültürel haz duymaya aracılık ettiğini fark etme	2	2	1	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2	7-1	28
Boşa zamanlarını kültürel çalışmalarla doldurma ve bu yönde seçimler yapma	1	2	1	2	1	1	2	2	3	3	3	3	3	10-1	40
Davranış	KATILIMCILAR														
ESTETİK YAŞAM KÜLTÜRÜ EDİNME	N	O	P	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z			
Müze, tarihi yer ve doğa gezileri, piknikleri ve hobileri (kitap okuma, müzik dinleme, resim yapma, el sanatları, sinema, tiyatro) gibi etkinliklerin esas olarak kültürel haz duymaya aracılık ettiğini fark etme	1	1	2	2	1	1	2	2	2	2	1	2		18-20-3	720
Boşa zamanlarını kültürel çalışmalarla doldurma ve bu yönde seçimler yapma	1	1	3	1	1	1	2	2	1	1	1	2		7-28-3	2832

Ortalamalar; 1: %34 2: %50 3: %16

TABLO 31'de katılımcıların estetik yaşam kültürü edinme konusunda %34'ünün gelişme göstermediği % 50'sinin gelişme gösterebileceği ve %16'sının gelişme gösterdiği görülmektedir. Bu verilere göre katılımcıların estetik yaşam kültür edinme konusunda istekli oldukları görülüyor fakat içinde bulundukları sosyo-ekonomik koşullardan dolayı bu özelliklerini geliştiremedikleri söylenebilir.

TABLO 32: KATILIMCILARIN SORUMLULUK ALMA DAVRANIŞLARINDAKİ GELİŞMELER

Davranış	KATILIMCILAR														Topl.	%
SORUMLULUK ALMA	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M			
Yaşamın farklı boyutlarındaki sorumluluklarının farkında, kendi sorumluluklarını da farkında olarak sorumluluk üstlenmenin kişisel gelişimi açısından önemini açıklama	1	1	2	1	2	2	2	2	2	3	3	2	1	10-1	40	
Üretken olma, tarihi ve kültürel değerlerin korunması konusunda sorumluluk üstlenme	1	1	1	1	2	2	2	3	2	2	2	1	1	12-1	48	
Daha iyi bir dünya için kendinin ve toplumun sorumlulukları olduğunu fark etme.	1	1	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1	8-1	32	
Toplum kültürüne katkı amacıyla sorumlulukların yerine getirilmesinde bilgilenme, planlama, örgütlenme ve harekete geçme sürecinin önemini kavrama	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	8-1	32	
Sanatın zenginleşmesi, yaygınlaşması ve korunması için sorumluluk duyma.	2	2	1	2	2	2	3	3	3	3	3	2	1	5-1	20	

Davranış	KATILIMCILAR														
	N	O	P	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z			
SORUMLULUK ALMA															
Yaşamın farklı boyutlarındaki sorumluluklarının farkında, kendi sorumluluklarını da farkında olarak sorumluluk üstlenmenin kişisel gelişimi açısından önemini açıklama	1	1	2	2	1	1	3	2	1	2	1	2		12-2 3-3	48 12
Üretken olma, tarihi ve kültürel değerlerin korunması konusunda sorumluluk üstlenme	1	1	2	2	1	1	3	2	1	2	1	2		11-2 2-3	44 8
Daha iyi bir dünya için kendinin ve toplumun sorumlulukları olduğunu fark etme.	2	1	2	2	1	1	2	2	3	2	1	2		16-2 1-3	64 4
Toplum kültürüne katkı amacıyla sorumlulukların yerine getirilmesinde bilgilenme, planlama, örgütlenme ve harekete geçme sürecinin önemini kavrama	2	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	2		17-2 0-3	68 0
Sanatın zenginleşmesi, yaygınlaşması ve korunması için sorumluluk duyma.	2	2	2	2	1	1	2	3	1	3	2	3		12-2 8-3	48 32

Ortalamalar; 1: % 34,5 2: % 54,5 3: %11

TABLO 32'ye göre katılımcıların sorumluluk alma konusunda %34,5'inin gelişme göstermediği % 54'5'inin gelişme gösterebileceği ve %11'inin gelişme gösterdiği söylenebilir. Değerlendirmeye göre katılımcıların kültürel konularda sorumluluklarının da farkında olabileceği görülmektedir.

TABLO 33: KATILIMCILARIN GÖRSEL OKUMA – MEKAN ALGILAMA DAVRANIŞLARINDAKİ GELİŞMELER

Davranış	KATILIMCILAR													Topl.	%
GÖRSEL OKUMA – MEKAN ALGILAMA	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M		
Verilen alanlara ait kroki şekil ve basit planlar çizme (sergiler yapma, görsel materyalleri okuma, bulunduğu mekânı güzelleştirme; boyut algılama)	1	3	1	2	2	1	2	3	3	2	3	2	2	5-1	20
Davranış	KATILIMCILAR														
GÖRSEL OKUMA – MEKAN ALGILAMA	N	O	P	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z			
Verilen alanlara ait kroki şekil ve basit planlar çizme (sergiler yapma, görsel materyalleri okuma, bulunduğu mekânı güzelleştirme; boyut algılama)	2	2	3	2	1	1	3	3	2	3	3	2		11-2 9-3	44 36

Ortalamalar; **1:** %20 **2:** %44 **3:** %36

TABLO 33'de katılımcıların görsel okuma ve mekânı algılamaları konusunda %20'sinin gelişme göstermediği % 44'sinin gelişme gösterebileceği ve %36'sının gelişme gösterdiği görülmektedir. Buna göre katılımcıların yaşadıkları mekânı estetik olarak algılayabilme ve mekanda bu bağlamda düzenlemelere gitme potansiyelinin oluştuğu söylenebilir.

BÖLÜM 7

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde kamusal sanat projelerinin, anakentlerde yaşayan sosyo-ekonomik, kültürel düzeyi düşük kitlelerin sanat eğitime katkısına ilişkin bulgulara dayanan sonuçlarına ve bu sonuçlar doğrultusunda yapılan önerilere yer verilmiştir.

7.1.SONUÇLAR

Bu araştırmanın örneklemini oluşturan Ankara’da Ümit Özbek isimli sanatçının Keçiören CFT tekstil atölyesinde 25 atölye çalışanının katılımıyla yapmış olduğu kamusal sanat projesinden elde edilen sonuçlar alt amaçlar doğrultusunda aşağıda verilmiştir

1. Katılımcıların eleştirel düşünme yönlerinin %39,5’inin gelişme göstermemiş %35,5’inin gelişme gösterebileceği %25’inin ise gelişme gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.
2. Katılımcıların yaratıcı düşünme konusunda %34,5’inin gelişme göstermediği % 28,5’inin gelişme gösterebileceği %25’inin ise gelişme gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır..

3. Katılımcıların araştırma davranışlarının %40,6'sının gelişme göstermediği % 40,6'sının gelişme gösterebileceği %25'inin ise gelişme gösterdiği sonucu ortaya çıkmıştır

4. Katılımcıların sanat aracılığıyla iletişim kurma konusunda %27,5'inin gelişme göstermediği % 35,5'inin gelişme gösterebileceği %37sinin ise gelişme gösterdiği sonucuna varılmıştır.

5. Problem çözme ve karar verme davranışlarında katılımcıların %21'inin gelişme göstermediği % 36'sının gelişme gösterebileceği %43'ünün ise bu konuda gelişme gösterdiği sonucu ortaya çıkmıştır.

6. Katılımcıların estetik algılarının %29'unun gelişme göstermediği % 36'sının gelişme gösterebileceği %35'inin ise bu konuda gelişme gösterdiği sonucuna varılmıştır.

7. Katılımcıların sorumluluk alma- liderlik etme konusunda %49'unun gelişme göstermediği % 42'sinin gelişme gösterebileceği %9'unun ise bu konuda gelişme gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

8. Katılımcıların farklılıklara saygı gösterme konusunda %21,3'ünün gelişme göstermediği % 57,3'ünün gelişme gösterebileceği %21,4'ünün gelişme gösterdiği ortaya çıkmıştır.

9. Katılımcıların değişim gösterme konusunda %21'inin gelişme göstermediği % 56'sının gelişme gösterebileceği %23'ünün gelişme gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

10. Katılımcıların neden – sonuç ilişkisi kurma konusunda %40'ının gelişme göstermediği % 60'ının gelişme gösterebileceği ve gelişme gösteren katılımcının olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır.

11. Katılımcıların değişiklikleri ve benzerlikleri ayırt etme davranışlarında %24'ünün gelişme göstermediği % 56'sının gelişme gösterebileceği ve %20'sinin gelişme gösterdiği sonucu ortaya çıkmaktadır.

12. Katılımcıların karşılıklı etkileşim konusunda %24'ünün gelişme göstermediği % 50'sinin gelişme gösterebileceği ve %26'sının gelişme gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

13. Katılımcıların girişimcilik konusunda %24'ünün gelişme göstermediği % 39'unun gelişme gösterebileceği %37'sinin ise gelişme gösterdiği sonucu ortaya çıkmıştır.

14. Katılımcıların bilgi teknolojileri ve materyal kullanma konusunda %18,5'i gelişme göstermemiş % 36'sı gelişme gösterebilecek durumda %45,5'i ise gelişme göstermiştir.

15. Katılımcıların milli, manevi ve evrensel değerlere duyarlı olma konusunda %20'sinin gelişme göstermediği % 62'sinin gelişme gösterebileceği ve %18'inin gelişme gösterdiği sonucu ortaya çıkmıştır.

16. Katılımcıların estetik yaşam kültürü edinme konusunda %34'ünün gelişme göstermediği % 50'sinin gelişme gösterebileceği ve %16'sının gelişme gösterdiği sonucuna varılmıştır.

17. Katılımcıların sorumluluk alma konusunda %34,5'inin gelişme göstermediği % 54,5'inin gelişme gösterebileceği ve %11'inin gelişme gösterdiği söylenebilir. Değerlendirmeye göre katılımcıların kültürel konularda sorumluluklarının da farkında olabileceği görülmektedir.

18. Katılımcıların görsel okuma ve mekanı algılamaları konusunda %20'sinin gelişme göstermediği % 44'sinin gelişme gösterebileceği ve %36'sının gelişme gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

19. Alt amaçlara uygun sonuçların genel ortalamasına bakıldığında katılımcıların sanat eğitimlerinin amaçları doğrultusunda %29'unun gelişme göstermediği %45,5'inin gelişme gösterebileceği %25,5'inin ise gelişme gösterdiği sonucuna varılmıştır. Bu araştırmanın sonucunda, kamusal sanat projelerinin, anakentlere kamusal sanat projelerine katılan sosyo-kültürel ve ekonomik düzeyi düşük ve ortak sanat alanlarından (müze, galeri, vs.) faydalanamayan kitlelerin sanat eğitimlerine olumlu katkıda bulunacağı görülmüştür.

7.2.ÖNERİLER

Araştırma sonuçlarından yola çıkılarak şu öneriler verilebilir.

1. Bu tür projeler gerçekleştirilirken projelerin kapsamının katılımcıların ilgisini çekebilecek unsurlar barındırması eleştirel düşünme davranışı konusunda daha verimli sonuçlar elde edilmesini sağlayacaktır. Ayrıca sanat eğitiminin kişilerin eleştirel düşünme davranışlarını da göz önünde bulundurarak buna yönelik çalışmalar geliştirilmelidir.
2. Sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi düşük kitleler Sanatın ortak kullanım alanlarından ve eğitim olanaklarından yeterince faydalanamamaktadır. İnsan hayatının hem sosyal hem de mesleki yaşamlarında son derece önemli olan yaratıcılık davranışını geliştirmesi için bu tür projelerin desteklenmesi ve hayata geçirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.
3. Bu tür projeler geliştirilirken (eğer eğitime yönelik olacaklarsa) katılımcıların araştırma yapmalarına olanak tanınmalı veya bu konuda yönlendirilmeleri araştırma davranışlarının geliştirilmesini sağlayacaktır.
4. Kamusal sanat projelerinin veya kamusal sanat eğitimi projelerinin uygulamaya konması kişilerin sadece sanat eğitimlerinin değil sosyal yaşantılarının da gelişimine katkıda bulunacağı görülmüştür. Sosyal gelişim çalışmaları kamusal sanat projeleriyle desteklenebilir.
5. Kamusal sanat projeleri bazı hedef davranışların geliştirilmesine yönelik hizmet içi eğitim programlarında da kullanılabilir.
6. Sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi düşük kitlelerin sanatsal gelişimi hedeflenecek olursa bu tür projeler yararlı olacaktır.

7. Sonuçlar projenin sorumluluk alma-liderlik etme davranışa yönelik olmadığını gösterebilir. Hedef davranışlara yönelik projelerde daha geniş kapsamlı çalışılmalıdır.

8. Kente göç yoluyla gelen kitlelerin alıştıkları ortamdan kopup birden bire kültürel farklılıkların yüksek oranda olduğu ana kentlerde yaşamaya başlaması farklılıklara saygı gösterme gibi uyum sorunlarına neden olmaktadır. Bu tür projeler bu sorunların bir nebze de olsa çözüm yolu olabilir.

9. Kamusal sanat projelerinin sanat eğitime yönelik olduğu durumlarda sanatçının veya eğitimcinin zaman zaman neden sonuç ilişkilerini bir adım geri çekilerek katılımcıların kurmalarına olanak sağlaması, katılımcıların bu yöndeki davranışlarının gelişmesine de yardımcı olacaktır.

10. Hızla değişen dünyada bilim ve sanattaki değişimin farkında olmaları ve buna hazırlıklı olabilmek adına sanatta, bilimde ve teknikte çağını yakalayabilen insanlar yetiştirmek için sanat eğitiminde yeni yaklaşımlara ihtiyaç duyulmaktadır

11. Katılımcılar proje sürecinde karşılıklı etkileşim içerisinde olup bu davranışın sonuca etkilerini fark etmeleri için proje sürecinin uzatılması gerekmektedir.

12. Sanatçının bilgisayar fotoğraf makinesi gibi materyalleri proje esnasında katılımcılarla ve katılımcıların bulunduğu ortamda kullanması ve bunların teknik yönlerini sürekli açıklama durumunda kalması Katılımcıların büyük çoğunluğunda bilgi teknolojileri ve materyal kullanma konusunda gelişim göstermesini sağlayacaktır.

13. Sanat eğitiminin beklentileri sadece belirli bilgi ve becerilerin insanlara aktarılması değildir, milli manevi ve evrensel değerlere duyarlı olmak, estetik yaşam

kültürü edinmek.... Bu gibi hedef davranışların eğitim politikasının bir parçası olması ve eğitim çalışmalarında ayrıntılı ele alınması gerekmektedir.

14. Kültür, en kısa tanımıyla, insanın doğaya eklediği tüm maddi ve manevi varlıkların toplamıdır. İnsanların topluma ve kendine karşı sorumlulukları sadece maddi olanlarla sınırlanamaz. Toplumun bir parçası olan kişi yaşamın kültürel sorumluluklarının da farkında olması gerekmektedir. Sanat eğitiminin en önemli görevlerinden birisi de bu olmalıdır.

15. Kamusal sanat projelerinin, anakentlere kamusal sanat projelerine katılan sosyo-kültürel ve ekonomik düzeyi düşük ve ortak sanat alanlarından (müze, galeri, vs.) faydalanamayan kitlelerin sanat eğitime katkısı olduğu veya olabileceği görülmüştür. Bu sonuçlardan yola çıkarak kamusal sanat projeleri bu tür kitlelerin eğitiminde kullanılmak amacı ile “kamusal sanat eğitimi projeleri”ne dönüştürüldüğünde daha verimli sonuçlar elde edilebilir.

KAYNAKÇA

AKSOY A , ERTÜRK E, (2007) **Kamusal Alan ve Güncel Sanat: The Public Turn in Contemporary Art**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

ALTINTAŞ, H.,(2003), **Küreselleşme ve İstanbul**”, **İstanbul: Şehir ve Medeniyet Sempozyumu**, İstanbul, 6-8 Haziran 2003.

ARDA, Z, (2000), **Sanat Eğitimi" Bilim ve Akıl Aydınlığında Eğitim**, MEB Dergisi, s.8, Ankara

BERKTAY. F. (2005), **Kamusal Alan**, Hil Yayın Editör: ÖZBEK. M.

BİLSEL, C, (2008) **Yeni Dünya Düzeninde Çözülen Kentler Ve Kamusal Alan: İstanbul'da Merkezkaç Kentsel Dinamikler Ve Kamusal Mekan Üzerine Gözlemler**

BOYNUDELİK, Z. İ, (2006) **Yeni Tip Kamusal Sanat Üzerine Bir Söyleşi Sanat Dünyamız**, S: Kış 97

ERDÜMLÜ. G. (2002)

<http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=40278&tarih=12/06/2002>(2008)

BOYNUDELİK, Z. İ.(2005), **Sokaklarda Sanat**,SANART 5. Uluslararası Sempozyum Ve Sanat Etkinlikleri, Bildiri Önerisi

BRONNER s. e., KELLNER ,d. m. (1989), **Critical Theory and Society: A Reader** Çeviren NURAN EROL

ÇALIKOĞLU, L, (2005), **Çağdaş Sanat Konuşmaları**,Yapı Kredi Yayınları

ERZEN,J, (2007) **Sanat Ve Çevre**, Mimarlar Odası ve SANART ortak yayını
Editör: YONCACI Pelin,

DOBBS, S. M. (1988). **Research Readings for Discipline-Based Art Education: A Journey Beyond Creating**. Reston, Virginia: The National Art Education Association.

GÖKAY, M (1998), **Birleştirilmiş Sanat Eğitimi Yöntemine Göre İlköğretim 2. Basamağında Sanat Eleştirisinin Uygulanması ve Sonuçları** S.Ü. Sos.Bilimler Ens.. Konya.

GÖKGÜR, P, (2008) **Kentsel Mekânda Kamusal Alanın Yeri**, Bağlam yay.

İNAL İ, (2008), **Kamusal Alanlarda Yeni Sanatsal Arayışlar;“Yeni Diyaloglar ve Bu Diyalogların Yöntemleri**, Bildiri

JONES,S, (1992), **Art in public: what why and how**, A N Publications

KIRAY, M. (1982) **“Toplumsal Değişme ve Kentleşme”**, Kentsel Bütünleşme, TGAV yay.

KIRIŞOĞLU, O, T , (2005), **Sanatta Eğitim Görmek-Öğrenmek-Yaratmak** , Pegem Akademi Yayıncılık.

KNIGHT,C. K, (2008): **Public art : Theory, practice and populism**, Blackwell Publications

MILES, M, (1997) **Art Space And The City : Public Art And The Urban Futures**, Routledge Publications

ÖKTEN, A.N, (1983) **İkili Kültürel Yapıda Kültür Bütünleşmesine Bir Yerel Yönetim Öyküsü**, EDİTÖR: GÖYMEN Korel

ÖZSOY, V , (2003), **Görsel Sanatlar Eğitimi**. Ankara. Gündüz eğitim ve yay.

SAN, İ. (1983). **Sanat Eğitimi Kuramları**, Tan Kitap Yayın

SAN, İ. (1984). **Estetik Eğitimin Kısa Tarihsel Gelisimi ve Çağdas Sanat Eğitimi**. Öğretmen Dünyası Dergisi, S49,s 7.

SENNET. R (1994). **Kamusal İnsanın Çöküşü** İstanbul: Ayrıntı Yayınları

ŞAHİN, C. (1993). **Türkiye’de Plastik Sanatlar Eğitimi Veren Yüksek Öğretim İçin Orta Dereceli Okulların Önemi**. Türkiye’de Yaygın Eğitim ve Sanat.

ŞENYAPILI, Ö, (2003) **Ne Demek İstanbul; Bebek, Niye Bebek!** ODTÜ Yayınları.

TAN, P, (2005) **Mekan /Çatışma** Kayseri Mimarlık Dergisi - TOL Mart Sayısı

TAN, P, (2005) **Soylulaştırma sürecinde sanatçının rolü**, Kayseri Mimarlık Dergisi - TOL Mart Sayısı

TAN, P, BOYNIK, S, (2007), **Olasılıklar, Duruşlar, Müzakere Güncel Sanatta Kamusal Alan Tartışmaları**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

TANSUG, S. (1982), **Sanatın Görsel Dili**, İstanbul: Urart Sanat Galerisi.

ULUSOY, M, D, (2005) **Sanatın Sosyal Sınırları**, Ütopya Yayınevi / Sanat Dizisi.

YILDIRIM, A.ŞİMŞEK, H. (2008) **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, Seçkin Yayıncılık

YOLCU, E, (2004), **Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri**,Ankara: Nobel Yayınları.

YOLCUOĞLU,İ.G,(2008) , **kentsel yoksulluk**

Wolff, J , (2000) **Sanatın toplumsal üretimi** ,özne yayınları ÇEVİREN: Ayşegül Demir

Wikipedia Sanal Ansiklopedi (2008)

http://tr.wikipedia.org/wiki/Sanat_e%C4%9Fitimi

<http://www.sosyalhizmetuzmani.org/kentselyoksulluk.htm> (2008)

<http://www.metropolistanbul.com/public/temamakale.aspx?tmid=10&mid=8>
(2008)

<www.espacestemp.net>(2008)

İstanbul Teknik Üniversitesi Bilgi Paylaşım Sitesi

<<http://www.itusozluk.com>>(2008)

<<http://www.galeriinter.net>> (2008)

EKLER

Ek1: Katılımcıların çektiği fotoğraflar

Ek2: Katılımcıların çektiği fotoğraflardan yola çıkarak sanatçının yaptığı çalışmalar

EK-3: Görüşme formu

EK-4: Gözlem Formu

A

B

C

D

E

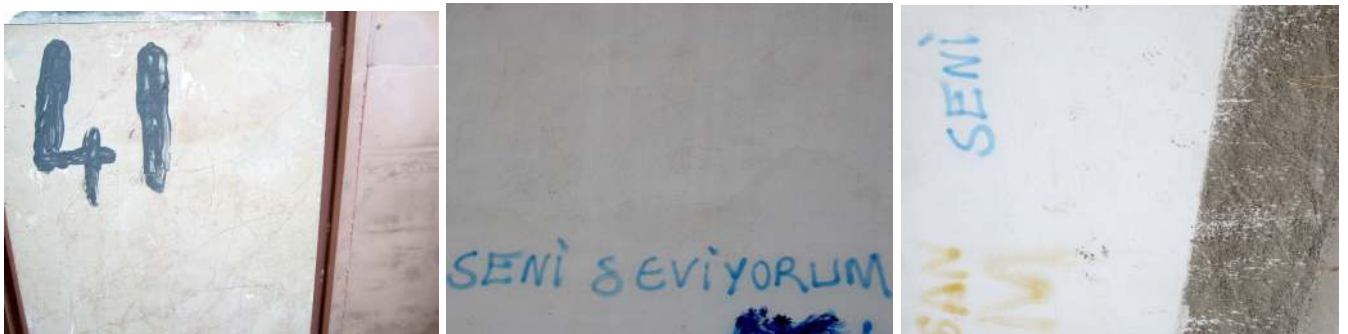
F

G

H

I

J

K

L

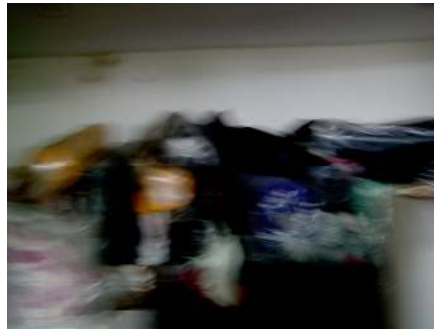
M

N

O

P

R

S

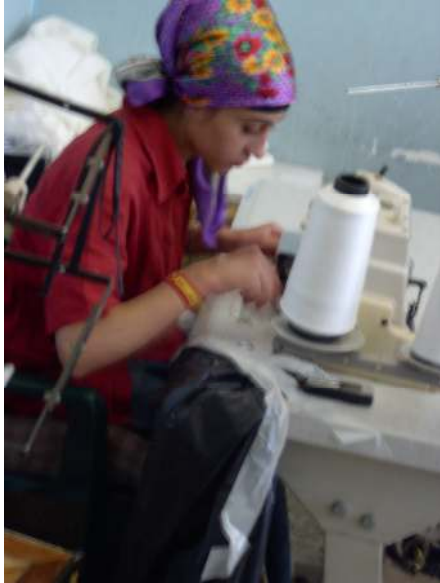
T

U

W

V

X

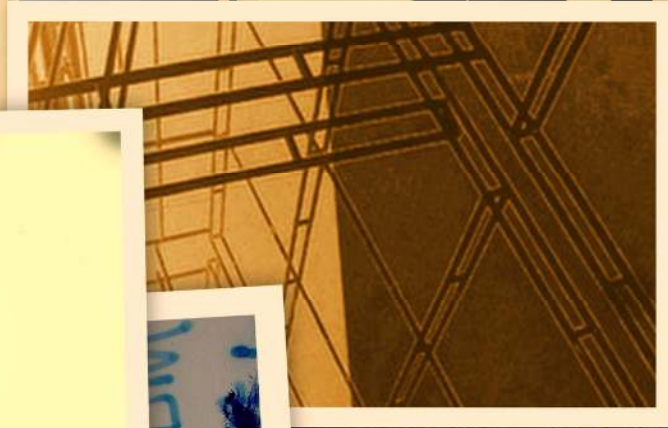

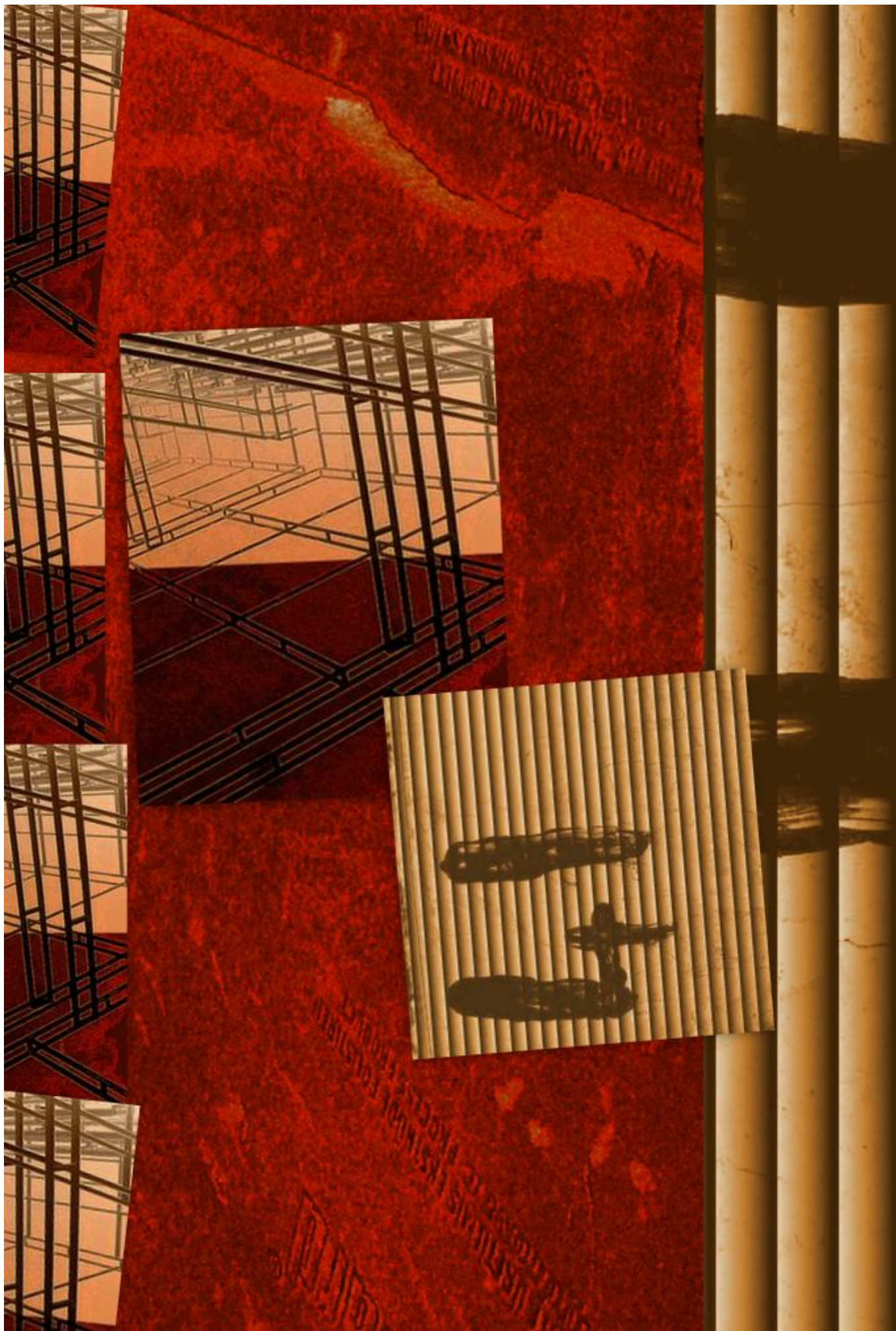
Y

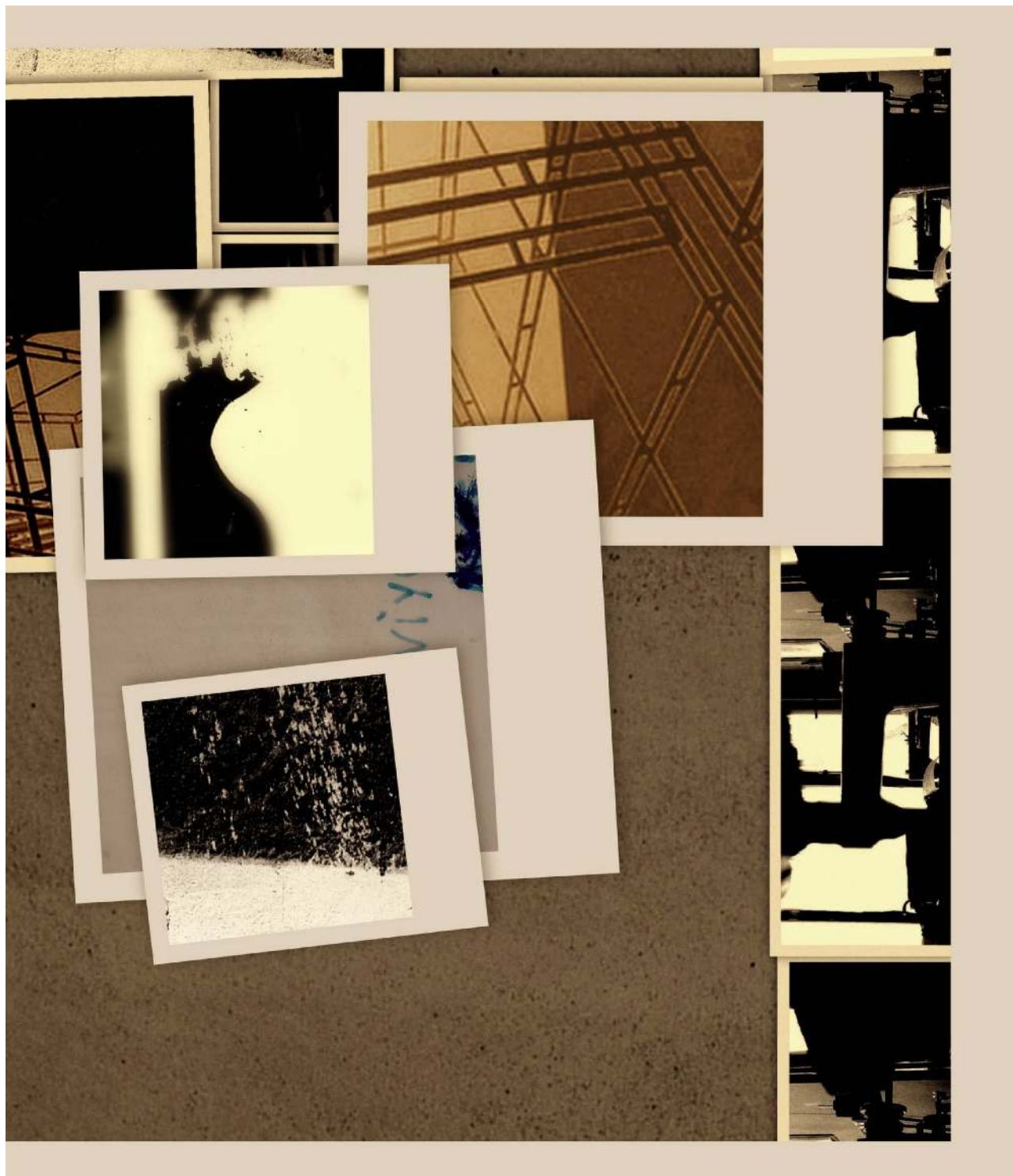

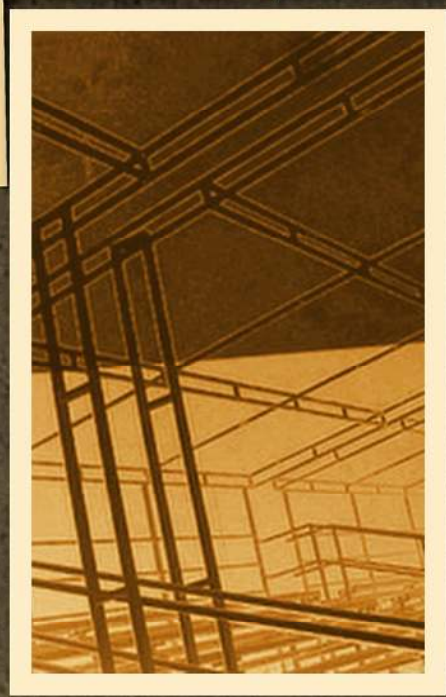
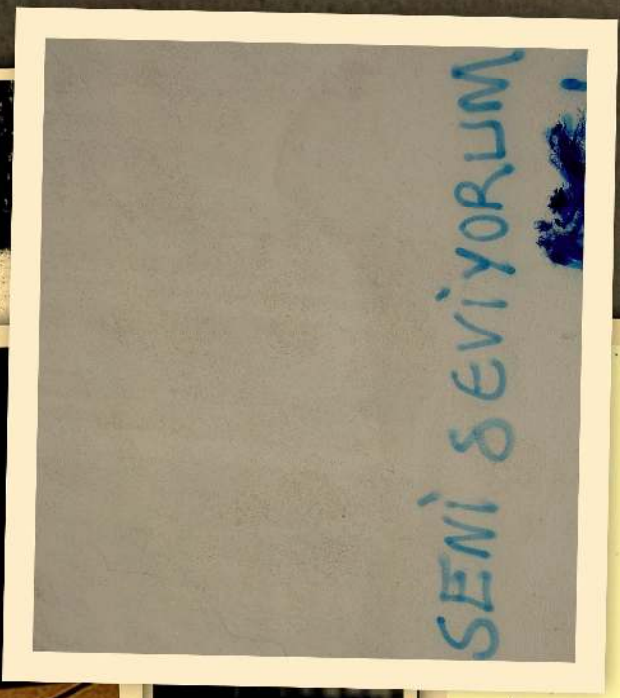
Z

GÖRÜŞME FORMU

Sayın katılımcı Bu görüşmede amacım, “sanat eğitiminde kamusal sanat” isimli yüksek lisans tezine veri sağlamaktır. Bu araştırmada ortaya çıkacak sonuçların bundan sonra yapılacak olan sanat eğitimi projelerinin niteliğinin arttırılmasına katkıda bulunacağını ümit ediyorum. Bu nedenle sizin katıldığınız proje ile ilgili düşüncelerinizi ve görüşlerinizi öğrenmek istiyorum.

Görüşme sürecinde vereceğiniz kişisel bilgilerin tümü gizlidir. Bu belgeleri araştırmacıların dışında herhangi bir kimsenin görmesi mümkün değildir. Ayrıca araştırma sonuçlarını yazarken, görüştüğüm bireylerin isimleri kesinlikle rapora yansıtılmayacaktır.

Bu soruları içtenlikle cevaplandırmanız, araştırmanın sağlığı açısından faydalı olacaktır. Yardımlarınız ve zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.

Kerem Ardahan

KİŞİSEL BİLGİLER	
Doğum yeriniz-yılınız:	
Medeni haliniz:	☐ Bekâr ☐ Evli
Eğitim durumunuz	☐ ilkokul ☐ ortaokul ☐ lise ☐ üniversite
Yaşadığınız şehir-semt:	
Cinsiyetiniz:	☐ Kız ☐ Erkek
SOSYO-EKONOMİK BİLGİLER	
Ailenizin yaşadığı ev sizin mi?	☐ Evet ☐ Kira ☐ Bir Yakınımıza Ait
Aylık harcama tutarınız:	☐ 0–500 YTL ☐ 500-1000YTL ☐ 1000-... YTL
Ailenizin aylık net geliri:	☐ 500-1000 YTL ☐ 1000-1500 YTL ☐ 1500-2000 YTL ☐ 2000- ...
Çalışıyorsanız; nerede ve haftada kaç saat? Ve bu iş yerinden aldığınız ücret?:	
SOSYO-KÜLTÜREL BİLGİLER	
Ailenizde sanatla ilgilenen var mı? Varsa hangi sanat dalı	☐ Evet ☐ Hayır
Görsel Sanatlar ile ilgili devamlı veya zaman zaman takip ettiğiniz bir dergi var mı? Hangisi/leri?	☐ Evet ☐ Hayır
Sinema, Tiyatro, Konser gibi gösteri sanatlarından hangilerini takip ediyorsunuz?	☐ Sinema ☐ Tiyatro ☐ Konser ☐ Opera,Bale

Sinema, Tiyatro, Konser gibi gösteri sanatlarını ne sıklıkta takip ediyorsunuz?	☐ Haftada Bir ☐ Haftada İki ☐ Ayda Bir ☐ Altı ayda Bir ☐ Yılda Bir
Hobileriniz nelerdir?	☐ Geziler ☐ Spor ☐ Müzik ☐ Diğer.....
Güncel olayları nereden takip ediyorsunuz?	☐ Gazete ☐ Televizyon ☐ İnternet ☐ Diğer.....
Ne sıklıkta gazete okuyorsunuz?	☐ Her gün ☐ Haftada Bir ☐ Haftada İki ☐ Ayda Bir ☐ Hiç
Günde kaç saat televizyon izliyorsunuz?	☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ Hiç
Sergileri takip ediyor musunuz? Cevabınız “Evet” ise hangi sıklıkta?	☐ Evet ☐ Hayır ☐ Haftada Bir ☐ Haftada İki ☐ Ayda Bir ☐ Altı ayda Bir ☐ Yılda Bir
Hiç Müze ziyareti yaptınız mı? Cevabınız “Evet” ise müzenin ismini ve bulunduğu şehri yazınız.	

ÖN GÖRÜŞME SORULARI

Bir fotoğraf sanatçısının projesinde katılımcı olarak yer alacaksınız çektiğiniz fotoğraflar bu sanat çalışmasının bir parçası olacak bununla ilgili belirtmek istediğiniz düşünceleriniz veya sormak istediğiniz sorular var mıdır? Lütfen belirtiniz.

Böyle bir projenin katılımcılara ne gibi faydaları olabilir?

- ☐ Çok yönlü insan olma
- ☐ Çok yönlü insan yetiştirme
- ☐ Sanatı eğitimde kullanma
- ☐ Konser ve sergileri takip etme
- ☐ Hiçbir katkısı yoktur
- ☐ Bir fikrim yok
- ☐ Diğer:

Sizce halkın katıldığı sanat çalışmaları olmalı mıdır? Neden?

Olmalıdır çünkü:

Olmamalıdır çünkü:

Böyle bir projenin çevreye ne gibi katkıları olabilir?

- ☐ Halkın eğitimi
- ☐ Çevreyi güzelleştirme
- ☐ Halkı eğlendirme
- ☐ Hiçbir katkısı yoktur
- ☐ Sanat sevgisi kazandırır.
- ☐ Fotoğraf çekimi öğretilir.
- ☐ Bir fikrim yok
- ☐ Diğer:

Sanat eğitimi gerekli görüyor musunuz? Neden?

Görüyorum çünkü:

Görmüyorum çünkü:

Sizce sanatın insan hayatında nasıl bir yeri vardır?

- ☐ Boş vakitleri doldurmak ve insanın stres atması için iyi bir araçtır.
- ☐ Bulunduğu ortamı güzelleştirir.
- ☐ Herkesin farklı görüşünün olmasını sağlar.
- ☐ İnsanları duygulandırır sevindirir.
- ☐ Galeri müze konser salonu gibi yerlere giderek insanların sosyalleşmesini sağlar.
- ☐ Toplumun kültürünü anlatır.
- ☐ Bir fikrim yok.

Diğer:

Sizce bir görsel sanat çalışmasını güzel yapan nedir?

- ☐ Doğa güzelliklerini yansıtması
- ☐ Bulunduğu ortamı güzelleştirmesi
- ☐ İnsanların duygu ve düşüncelerini yansıtması
- ☐ Siyasi ve eleştirileri
- ☐ Sosyal katkıları
- ☐ Bir fikrim yok
- ☐ Diğer:

Daha önce görmediğiniz bir sanat formuyla karşılaştığınızda neler hissediyorsunuz?

- ☐ Bana çok karışık geliyor bir anlam veremiyorum
- ☐ Anlamaya çalışıyorum
- ☐ Öyle bir şey görmüyorum
- ☐ Hoşuma gidiyor
- ☐ Bana sanatla ilgili yeni bir bakış açısı kazandırıyor
- ☐ Bir fikrim yok
- ☐ Diğer:

Zorunlu olmadığınız halde bir sanat etkinliğine katılmak istemiydiniz? Ne tür bir etkinliğe katılmak isterdiniz?

- ☐ Evet ☐ Hayır

- ☐ Çalgı topluluğu
- ☐ Koro
- ☐ Halk dansları
- ☐ Görsel sanatlar (resim fotoğraf heykel v.s.)
- ☐ El sanatları
- ☐ Diğer:

Resim iş dersi denilince neler hatırlıyorsunuz?

- ☐ Çok önemli bir ders
- ☐ Resim yapmayı öğreten bir ders
- ☐ Zaman kaybı
- ☐ Görsel sanatları sevdirmek için amaçtır.
- ☐ Ünlü ressamların hayatları ve eserleri öğrenilir
- ☐ Diğer:

Çalışma ortamınızda resim heykel vs. gibi bir sanat çalışması bulunuyor mu?

- ☐ Evet ☐ Hayır

Bulunmalı? Neden?

Bulunmalı çünkü:

Bulunmamalı çünkü:

Notlar:

GÖZLEM FORMU

Katılımcı:

ELEŞTİREL DÜŞÜNME:			
Bilinenlerden yola çıkarak bilinmeyene yorum yapma			
Olgulardan yola çıkarak kendi gerçeğini(fikrini) oluşturma			
Farklı fikir ve görüşleri anlayarak bağlantı kurma			
Yargıya varma ve kendi sonuçlarına ulaşma			
Bir sanat eserini eleştiri (tanımlama / çözümleme/ yorumlama /yargı) boyutunda inceleme			
Bir yaratıcı çalışmaya dair eleştiri ve yorum yapma			
Sanat akımlarını ve dönemlerini tanıyarak yorum yapma			
Sanat ve sanat ürünlerinin insanlık tarihine katkılarını anlama.			
<u>YARATICI DÜŞÜNME:</u>			
Sonuç hakkında karar verme.			
Sıradışı bağlantılar kurma.			
Tasarımın özünüyle karşılaşma / yapabileceklerini hissetme			
Risk alma, cesaret ve meydan okuma			
İmgeleme			
Orjinallik ve Özgünlük / Yeni fikirler oluşturma			
Duyusal tasarım yapma			
Zihinsel tasarım yapma			
Bilinenlerin çevrimi yoluyla soyutlamalar yapma			
Tasarımlar yapma			
Eskiz ve taslaklar yapma			
Duyusal imajlar yaratma			
Tekniği ve plastik sanatlar dilini etkili kullanma			
<u>ARAŞTIRMA:</u>			
Bir sanat eserini eleştirme boyutunda soru sorma			
Her şeye karşı merak içerisinde olup soru sorma			
Gözlem yapma			
Tahminlerde bulunma			
Sergi gezme, sanat kitapları araştırma, müze inceleme, sanatçı ve atölyelerini tanıma			
Plastik sanatına ait terminolojiyi araştırıp kullanma			
<u>SANAT ARACILIĞIYLA İLETİŞİM KURMA:</u>			
Duygu ve düşüncelerini plastik sanatlar diliyle anlatma			

Diğer sanat dallarıyla ilişki kurma			
Geribildirim alma ve verme			
Doğayla, maddeyle, insanla iletişim kurma			
Tartışma (paylaşma)			
Açık fikirli olma			
İkna etme			
Kabul etme			
Ortak bir amaç çevresinde toplanma.			
<u>PROBLEM ÇÖZME VE KARAR VERME :</u>			
İşlemleri sıralama			
Öncelikleri belirleme			
Tekniğe özgü çözüm alternatifleri üretme			
Aşamaları sıralama			
Aşamalara uygun çalışma			
Yollardan birini tercih etme ve uygulama			
Zamanı tekniğe uygun ve etkili bir biçimde yönetme			
Deneyler yapma			
Ayıklamalar yapma			
<u>ESTETİK ALGININ GELİŞTİRİLMESİ- KURGU OLUŞTURMA:</u>			
Uyarıcıları algılama			
Seçme yapma			
Çağrışımlar kurma			
Benzerlikler kurma			
Ayrılıklar kurma			
Ayrıntılar saptama			
Betimlemeler yapma			
Hayal kurma			
Soyutlama yapma			
Plastik sanatlar ilke ve unsurlarını kullanarak planlama yapma			
<u>SORUMLULUK ALMA- LİDERLİK ETME:</u>			
Sanatsal çalışmalar yoluyla bir grubu veya toplumu ortak bir amaç doğrultusunda güdüleme, yol gösterme, bir fikre ya da duyguya inandırma, bir fikri savunma ve yaygınlaştırma			
Olayları, sanattaki yenilikleri topluma veya gruba duyurma, onları haberdar etme			
Akranları veya kendisinden küçüklerle çalışırken etkili gözetim-yönetim becerilerini kullanma, sanatsal üretimin tamamlanması için sorumluluk alma, dürüstlüğü ve yeterliliği nedeniyle güven ve inanç sağlama, anlaşmazlıkları çözme.			

FARKLILIKLARA SAYGI GÖSTERME:			
Tüm insanların benzer ve farklı özellikleri olacağını fark etme, kendi ürünü ile birlikte bir başkasınının de değerli olduğunu fark etme			
Farklılığın göreceli bir kavram olduğunu fark etme			
Farklılıkların sanatı ve yaşamı zenginleştirdiğini kavrama.			
<u>DEĞİŞİM GÖSTERME:</u>			
Zamanın değiştiğini fark etme ve zamana bağlı diğer değişimleri kavrama			
Mekândaki değişimi kavrama			
Doğadaki değişimleri fark etme ve sebeplerini kavrama.			
<u>NEDEN – SONUÇ İLİŞKİSİ KURMA:</u>			
Maddelerde, canlılarda ve çevrede davranışlarda dolayısıyla sanatta meydana gelen değişikliklerin kökeninin bir nedene bağlı olduğunu ama tek bir neden-sonuç ilişkisinin olmadığını fark etme.			
<u>DEĞİŞİKLİKLERİ VE BENZERLİKLERİ AYIRT ETME:</u>			
Benzerliklerine, aynı özelliklerine ve karakteristiklere sahip oluşuna göre sınıflandırılabilirler bile her sanat üretiminin birbirinden farklı olduğunu kavrama. Doğada bunun örneklerini fark etme (Hiçbir insan başka bir insana benzemez, her sanat ürünü özgündür.).			
<u>KARŞILIKLI ETKİLEŞİM KURMA</u>			
Toplumsal olayların, her varlığın, çoğunlukla da nedensel bir değişime yol açacak şekilde, sürekli olarak etkilediğini fark etme			
İnsan, hayvan ve bitkilerin birbirlerini, fiziksel çevreyi etkilediğini, tümünün de insanı ve sanatı etkilediğini fark etme			
Soyut düşünme davranışı geliştiren bireyin. Bilimin diğer dallarında ve matematikte de verimli olacağını kavrama			
Bilimdeki gelişmelerin de sanatı etkilediğini fark etme			
Sanatsal çalışmaların; Yaratıcılığı ve estetik anlayışı geliştirmesi, Zihinsel gelişime olumlu etkisi, Karar verme yetisini güçlendirmesi, Analiz, sentez yoluyla yeni boyutlara ulaşma yetisini kazandırması bilimsel çalışmalarla benzerliğini fark etme.			
<u>GİRİŞİMCİLİK:</u>			
İnsanlığın fark edilemeyen ortak ihtiyaçlarına duyarlı olma, çelişmelerin farkında olma			
Risk alma (sorumluluk alma)			
Kendini olası eleştirilere ve sonuçlara açık tutma			
Kaybetmeyi göze alarak yenilikleri deneme cesareti gösterme ve bundan korkmama			
<u>BİLGİ TEKNOLOJİLERİNİ KULLANMA - MATERYAL KULLANMA:</u>			
İşi tamamlama aşamalarını, araçları ve materyalleri tanıma			

Plastik sanatlar alanına ait boya malzemelerini, yardımcı araç-gereçleri, ek malzemeleri, materyalleri tanıma; yöntemlerine ve üretime uygun kullanma			
Yeni malzeme, materyal, yöntem geliştirme.			
<u>ÇEVRE VE DOĞA BİLİNCİ OLUŞTURMA:</u>			
Doğa ve çevreyle etkileşim içinde olma			
Sanatsal çalışmalarında doğanın düzeninden, ritminden, renklerinden, güzelliklerinden faydalanma			
Kendi kültürünü ve başkalarının kültürünü keşfetme, tarihi – kültürel eserleri koruma			
Doğal, kültürel, tarihi ve sanatsal mekânları gezip görme, inceleme yapma			
Bakmak ve görmek arasındaki farkı kavrama.			
<u>MİLLÎ, MANEVÎ VE EVRENSEL DEĞERLERE DUYARLI OLMA:</u>			
Etik bir kişilik ortaya koyma / tercihlerinde etik değerleri ön plana çıkarma			
Zor durumlarda (bile) etik davranışlar sergileme			
İnsan haklarına insanlık değerlerine saygı gösterme			
Etik olmayan davranışlarla mücadele etme			
Farklı sosyal, kültürel, dini gruplara ait kişilerle etkileşim içinde bulunma ve bu kişileri yargılamadan kabul etme.			
Kendini tanıma, kişisel tercihlerini, güçlü yanlarını ve bunları sürekli geliştirmenin önemini farkına varma (Duygularını, yeteneklerini, kendi değerlerini, güçlü ve zayıf yanlarını bilme)			
Yaş, cinsiyet, ırk gibi yanlı davranışlara neden olan eğilimleri fark etme, bu tür yanlılıklar içermeyen davranışlar sergileme.			
<u>ESTETİK YAŞAM KÜLTÜRÜ EDİNME:</u>			
Müze, tarihi yer ve doğa gezileri, piknikleri ve hobileri (kitap okuma, müzik dinleme, resim yapma, el sanatları, sinema, tiyatro) gibi etkinliklerin esas olarak kültürel haz duymaya aracılık ettiğini fark etme			
Boşa zamanlarını kültürel çalışmalarla doldurma ve bu yönde seçimler yapma			
<u>SORUMLULUK ALMA:</u>			
Yaşamın farklı boyutlarındaki sorumluluklarının farkında, kendi sorumluluklarını da farkında olarak sorumluluk üstlenmenin kişisel gelişimi açısından önemini açıklama			
Üretken olma, tarihi ve kültürel değerlerin korunması konusunda sorumluluk üstlenme			
Daha iyi bir dünya için kendi toplumun sorumlulukları olduğunu fark etme			
Toplum kültürüne katkı amacıyla sorumlulukların yerine getirilmesinde bilgilendirme, planlama, örgütlenme ve harekete geçme sürecinin önemini kavrama			
Sanatın zenginleşmesi, yaygınlaşması ve korunması için sorumluluk duyma.			
<u>GÖRSEL OKUMA - MEKAN ALGILAMA:</u>			
Verilen alanlara ait kroki şekil ve basit planlar çizme (sergiler yapma, görsel materyalleri okuma, bulunduğu mekânı güzelleştirme; boyut algılama)			